GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Litt.
Sv.

Systor och Hakar

AF

Chicot

NORRKÖPING
M. W. WALLBERGS FÖRLAG.

Pris: 3 kronor.

HYSKOR OCH HAKAR.

HUMORESKER OCH LEDSAMHETER

AF

CHICOT.

[C. A. Dicroth.]

NORRKÖPING
M. W. WALLBERGS FÖRLAG.

Norrköping 1886, M. W. Wallberg & Comp. Boktryckeri.

Förord.

En gång hittade jag på en gästgifvaregård en gammal likpredikan, hvars titelblad var försedt med anmärkningen, att af vyrdi prostens tal "intet var uteslutet." Någon resande, som väl läst skriften under väntan på skjuts, hade försett baksidan med följande beriktigande: "Visserligen står här utanpå, att *intet* är uteslutet; men vid närmare påseende är ju alltsammans ändå i sjelfva verket rakt ingenting annat än — *intet* från början till slut — Quidam."

Jag skådar nu i andanom redan en annan blaserad, jernvägsresande Quidam skrufva fram blyertsstiftet, för att under "Humoresker och Ledsamheter" försåtligt ditklottra: "Ja, nog ser jag ledsamheterna, men hvar är humorn?" — Jo jo, sådant händer. Men finge jag då fatt i besagde exemplar, skulle jag på denna kitsliga fråga svara ungefär så här: "Rysansvärdaste herr Q.! Ledsamheter finnas och i parti här som öfverallt, det är sant. Men att ni icke kan upptäcka tit. humor, beror kanske på, att ni saknar rätta blicken för denne märkvärdige, kameleontartade passagerare. Särskildt har jag här stundom låtit honom stryka omkring under djupaste inkognito, än mäkta högtidlig, än full af smäktande vemod. Det vore dock synd, om jag lyckats förkläda honom så ängsligt väl, att *ingen* känner igen honom äfven under dessa masker. Men jag vågar hoppas, att den skalken nog förråder sig för de flesta, fastän en så flack karl som ni låter lura er af hans underligt främmande klädebonad."

Anbelangande stilen, torde mången tycka, att jag borde gå i en söndagsskola och lära mig skrifva bättre svenska. Boken vimlar ju, utom annat oakademiskt sjelfsvåld, af sådana gräsligheter som "ba, ta, sa, ha, dra" etc. Det ser "rått" ut. Men emedan jag alltid afskytt apostrofer såsom lika anspråksfulla som onödiga qvastprickar i ett

farvatten, hvars knaggligheter vi alla torde känna lika bra ändå, har jag afstått från allt sådant besvärligt prickande utom någon gång i den koketterande s. k. "högre stilen."

Slutligen måste jag göra en liten anmärkning beträffande omslaget, änskönt jag deri är lika oskyldig som ett lindebarn. Jag gick till en utmärkt tecknare och bad honom rita en vignett med en gubbe i hvarsitt H. Ett gladt H och ett ledset H. När vignetten ändtligen kom, funnos der fem gubbar. Nå, fyra gingo väl an. Jag förstod någorlunda hvad de skulle betyda. Men den femte, hvad var det för en? — "Det är ju herrn sjelf", upplyste tecknaren. Jag såg på gubben nere i hörnet, en glåmig stoffil med bakvända mustascher, så der bortåt 90 år, och så på tecknaren och menade, att om den gubben skulle föreställa mig, så kunde han äfven lika så bra föreställa min ryktbare namne, sal. sieur Chicot, i tiden anställd som rolighetsminister hos Henrik III, konung af Frankrike. Men då den utmärkte tecknaren förklarade, att ingen dödlig kunde se sig sjelf i profil utan att vrida halsen ur led, så tog jag mig dristigheten anmärka, att jag aldrig bedt honom sätta dit mitt konterfej alls och ännu mindre den stora dalpil han riktat mot nacken, liksom en monitörspinne på ABCDtabellen i en småbarnskola. Då blef tecknaren arg och påstod, att min gubbe hörde till "ensemble'n". Men då vardt jag ännu argare och frågade honom, om han någonsin i någon tid och hos något folkslag hört talas om, att en författare, som döljer sig under en pseudonym, låtit anbringa sitt porträtt på titelbladet? — Han svarade ej ett ord, men raderade bort dalpilen, vred mustascherna på rätt bog, petade mig i ansigtet en smula och skrek så: "f-n i min lilla låda" — förmodligen den han kastat ritstiftet i: — "jag gör ett streck mer på den vignetten!" — Det var brådt till jul som alltid och hvad ville jag göra?

Nu sitter jag der och kan gunås inte annat. — Men jag tvår så mycket flitigare mina händer.

Stockholm, den blida senhösten 1886.

Författaren.

Framåt!

Ett år! — Ett plus i milliarders spår.
Och dock, det käns, hur' länge än vi seglat,
som då man spejande i stäfven står
och på en blånad remsa sigte får,
der kikarn nyss blott vatten återspeglat.

Vårt öga ofrivilligt blickar dit,
hvar okänd kust framtonar öfver vågen;
vi glömma resans mödosamma slit,
hur' storm och ström oss gäckat bit för bit,
när nya vyer hägra fram för hågen.

Strax skeppet målas relingen utåt
med alla goda föresatsers ränder;
man söker stoppa hvarje gistnadt nåt
och skrapar kettingen från rostens bråt,
förr'n hoppets ankare deri man bänder.

Och missmods skörbjugg flyger snabbt sin kos
för framtidslandets grönt och friska vindar.
Se, bleka kinder återfå sin ros!
Känn, nya senor i din vilja snos,
och fastare du gördeltyget lindar!

Var helsad, unga jord, välkommen strand,
du töckenhöljda än, dit käckt vi stäfva!
Visst är ock du blott idel ökensand
— med en och annan grön oas ibland —
men nu du syns som paradis der sväfva!

Om konsten att sälja hö.

1.

Huruledes Jöns inlärde det teoretiska.

Alla äldre hade dragit sig tillbaka från dammet i danssalen till rummet innanför, der morsgumman bjöd på litet sofvel och en sup. Der voro dragon Träff, gamle trädgårdsmästar Boklund, grannasfar på Kjullöten, Lill-Nicke de kallade, och Jöns Jönsson, Gullängstorparen, som morsgumman gerna ville ha till måg på Hällinge, efter hvad folket ville veta.

Det var en sådan der bjudningsdans utanför och den hade pågått hela natten med flera omgångar traktering, så inte voro gubbarna alldeles precis pinsaltadt nyktra, men bara lite språkburgna ändå förstås.

Man talade om det eviga regnandet och Boklund, som hade "sitt för sej", menade tro på, att han deruppe hade lagt sig till med en vikarie, som inte var riktigt riktig. Gummorna, morsgumman och Lill-Nickes, tyckte detta lät mest hemskt; men Jöns,

som var en ordningssam ung man och aldrig, sades det, tärde "start hvasken vått än törrt", högg in på den förbättrade folkundervisningens vägnar.

"De der beror på natturlagarna, Boklund", sa Jöns. "De beror alldeles på de häringa termometrarna å barmometrarna, hur dom vill ha sej. Och så beror'e på, hur närma jolen kommer te Norpolen — —"

"De kan du inbilla nån ann, men inte gammalt fölk, Jöns. För jag har i fem och forti år lega i Röboholms parken, och så förb. mej jag nånsin ha obsalvera, de han rört sej hvasken dag eller natt, helg eller söken, kom du detta evigt och evinnerligen ihög, Jöns."

"Sisånne, Sammil, kom int fram me de der gammel slärfve nu igen, söm dom då hört sinom tusende gånger. Han ä då så te språka, Boklund, bara en vurti lite snori, må veta", upplyste hans gumma ursäktande till de omkringsittande.

"De må då värа hur de vill me vädre", afbröt dragonen, som icke var trakterad af vetenskapliga utredningar, "men nog allti kommer höe opp i pris mot vintertale allti."

"Jaå", instämde Lill-Nicke, bjudande på snus. "Hom en barre add makter te blåålla he hända håt nyhåre."

"De beror på, hur en kan få betaldt för'e", anmärkte mäster Boklund fundersamt.

"Ja, de ä just *de* de kommer an på", bekräftade Träff med en listig blinkning.

"Tacka f-n för de", sa ung Jöns, sardoniskt.

"Jaå. Men de hä' hint halla, som förstår sej på te sälj ö, Jöns du."

"Skull de vär nån värst könst de då?"

"Hå, nog kan en sälj ett hölass, men de beror på, hva en får för'e", sa Träff.

"Ni va då ena roliga kärar, ni. Han, Träff, kan väl inte få mer än etter söm höe ä tell, vett jag."

"De hörs de du int känner orningarna än, Jöns, så kärig du låter. En må ha aldri så finnt hö, hålvallshö me de bästa och en kan få minner för sånt än för barre rassle. De kommer an på, hur en är bekant."

"Jaå, he va hen sak he. Här'n hoknu på törge, så får hen nock raka katten vissa gånger."

"De ha allt kosta mej många supar, innan jag vart instrujera me dom", upplyste Träff, slående sig på bröstfickan.

"Jaå, hint går he håf hutan förplägning. Hen här då prompt piska te a nåra slantar me sej."

"De ä just de en ska ha. En kummer då för reksten ingenstans nu för tien utan pengar. De ä just jemt ena satar de der Stockholmskuskana te var panka på möronkulan."

"Mått väl känna dom, jag", nickade mäster Boklund. "Och hva dom ä ruskiga sen — —"

"Jaå, jag ar då foll haldri sitt så frosset fölk söm de der kuskana, men dom bir f-ken te morska trast, *) barre dom får sej en stor sup!"

"De ä just *de* dom bir. Och si då ska en pass på och gör affärder me dom", skrattade Träff och

*) Strax.

klingade med Kjullötsgubben. "Nog kommer jag ihög forsta gången ja såld hö åt Jansson, du minns Nicke, han söm feck trilerium på sista byte. Men då va han som bäst i välmakten och vi hadd träffas ett par gånger och fått öss en blecka. De va den tiden jag hadd Backlöten och vi feck då orimli me hö de åre. Så kommer jag in på torge å de va pinfullt me lass å vi stog å drog å drog å vardt missbjuddna till höger och venster. Så kommer Jansson å kände igen mej och helsa, för de va då en beskeli kär på de vise, å så såg en på hö å smaka på de å tog ett strå å sög på å skull te å gå. Då säjer jag söm så: 'köp lasse åf mej, Jansson, så slipper ja stå hänne länger å hänga', sa jag.

'Åh, fattigt', sa Jansson. "Du får fäll stå här å tro, i fall du tror dej om te få femti öre!" Å demmeså snodd en åf.

'Jansson', skrek jag.

'Hvefalls?' sa han.

'Ska' de vära en knapp i västen, Jansson?' frågte jag.

'Du ä någe te full åf hin, du!' sa han, men nöjd såg en ut.

Å så geck vi å feck oss en stor sup å ett glas drecka å så säjer Jansson som så: 'jag har inga gryn sitt än i dag', säjer en, 'för annars så skulle jag bestå dej ett lag', säjer en.

'Åh', säjer jag, 'har jag hörka en, kan jag fäll hörka två', säjer jag å så tar vi öss en omgång tell.

Då vardt Jansson mörare i mun å hur jag lirka å lirka, så säjer han: 'om du inte vore en sån bonhyfvare, så nog vurte de nån rå me hölasse.'

'Vi kan fäll slö pris', sa jag.

'Nog bir de bra me de', sa han. 'Hur många punn har du på?'

'Sjutti pund', sa jag.

'Sjutti? Jaså sjutti, döm bir åttati, när döm kommer opp på skulln', sa han å blinka.

'En tocken slipader d-l', tänkte jag, men så frågte jag bara på omslag förståss: 'hur i tusan plåtar kan döm bi åttati me samma döm kummi på skulln?'

'Är'e int söm jag säjer, de du ä en bonntupp?' sa Jansson.

'Hur kan e bi tie punn mer på skulln?' frågte jag, å låssa söm ja inte begrep satans arga list.

'Jo, sir du, de ä tocke di kallar för *affärder*', sa han å skratta.

'Såå, de ä affärder de', å så skratta jag me.

'Å så får du sexti öre för punne', sa han, å blinka igen.

'Får jag sexti öre punne me?' frågte jag, å nu vardt jag så när öfver mej gifvin.

'Bonhyfvare, du får bara femti å de ä hederligt betaldt ändå', sa Jansson å såg ut te bi arg.

Då geck'e jussom ett ljus opp för mej, men jag måtte ändå höra mej för å så frågte jag: 'men de der tieörene då?'

'Dom ska *jag* ha, förstår du. Allting ska då tunnas i bondskallar med tratt! Nå, har du fått i dej de än?'

'De ä åssså affärder?' frågte jag.

'Å dom söm int ä så dumma', sa Jansson å bjöd på en omgång, söm jag feck släppa pengarna tell,

för han hadde inga plentum än. De va för lite lidet på dan, kantänka.

Å så feck jag då köra hem lasse te hanses harrskap å så köm de en gammal, fin harre ner på gården å då satte Jansson te å svära å domdera, när vi skulle låssas väga å räkkna kantänka å skrek å vråla: 'tror du, du kan lura mej, din förb. bondtjyf!' å värre å värre svor en och förbanna.

Så kommer den fine harrn fram å säjer så vackert: 'Jansson, hör han Jansson, håll inte ett sånt förb. lif, menniska! Hva ä de för någe me mannen här?' å så tog en åf sej hatten för mej å bucka å ba om ursäkt, för Jansson va så ohöflin.

'Ohöflin?' skrek Jansson. 'Kanske en skull va *höflin* tell på köpe för såna här bonntjyfvar, som inte sitter ihop uttå anna än d-lskaper å könster. De ä bara te se opp me korpgluggarne, för annars stjäl dom ögerne ur en lifslefvandes!'

'Ja, ja, Jansson, jag vet nog, de han står på mitt bästa, men han ska inte vara så strängd mot fölke, för fölke ä ändå landsens must å märg', sa harrn, å demmeså geck en å bugsera sej för mej ett hvärf te å så djufft, så ja vardt snarane skamlin.

Men när han gått, så frågte jag Jansson, i hva för orsak han skäld ner mej så pass. Men han bara skratta.

'Kanske de ässå ä en affärd?' sa ja och peka med tumän'n öfver axeln etter harrn, när en geck opp te sej.

'De ä den bästa affärden utå alltihop', svarte han å skratta ändå värre.

Sen jag hadd lassa åf, geck vi opp te harren å så oppgaf Jansson, de jag skull ha betaldt för åttati punn etter sexti öre å harrn tog opp sedelboken å leqvedera me samma utan te pruta å bjö på ett glas å ba mej ursäkta Jansson för han va så ifrin på hanses bästa, å så geck Jansson å jag å tog öss en sup å lite drecka å så feck han sina åtta reksdaler på den affärden å då tog han ändtligen in en omgång å den så betalte'n, men den andra glömde'n åf. För dom å svår te pina nå ur, dom der stockholmskuskana, så nog allti är'e bäst te ha en slant i fickan, når en far tell stan, som sagdt va."

"Ja, hva bir alla möjliga kuskar å vaktmästrar rika åf, om int uttåf såna der illmariga knep å könster; men en ann fatti sate får släpa för styfranne å int har en anna än en utsläten kröpp lika väl, når en tar på å bir gammal", anmärkte mäster Boklund med butter indignation.

"Jaå, nog säjer dom, att hen går längst me härligheten, men haldri ar jag då sitt nån bi rik på'n", bekräftade Kjullötaren, i hvilken pessimistiska verldsåskådning gummorna skyndade sig att instämma under anförande af många exempel från storbönderna.

Jöns hade åhört alltsammans under tystnad. Man kunde se, att han gerna skulle ha velat forska vidare i ämnet, men nu kom morsgummans Lotta indansandes, röd och varm, med en näsduk bunden om lifvet, och då dugde det icke att dröja, helst man från danssalen hörde dragspelstonerna till en utomordentligt sprittande "hamburgska".

Som dock Jöns var en uppåtsträfvande ung man,

glömde han icke för stundens fåfängliga njutning att lägga Träffens ord på djupet af sitt tämligen vinningslystna hjerta. Ty Gullängstorparen hade nyligen kommit till trakten och fick derföre lof att sätta sig in i ortens förhållanden, hvaribland vilkoren för produkternas mest vinstgifvande afsättning var bland de vigtigare, om ej rent af det vigtigaste kapitlet.

2.

Huruledes Jöns utöfvade konsten i praktiken.

Åkar Pettersson i Stockholm var en ung, sträfsam man han ock, den der med tiden torde bli husegare, för att sedan, gredelinkindad och däst, sysselsätta sig uteslutande med tomtspekulationer och vexeldragning på Norrmalmskällaren om förmiddagarna, klädd i klackring och tjock guldkedja med fem storartade berlocker.

Men ännu hade han icke hunnit till denna gloria och var ännu bara åkare eller rättare ett slags qvasihyrkusk med blygsamma fem hästar. Kuskmössan från sin senaste kondition fick han behålla, alldenstund bemälde persedel icke var efter efterträdarens hufvud, och den hofverade han sig nu i för egen räkning.

Bemälde Pettersson gick så och spånslog bland hölassen en morgon på Roslagstorg, profvande och prutande, då hans uppmärksamhet snart fästes vid en liten fetlagd karl, som noga tycktes följa hans rörelser och öfverhufvud studera hans fysiognomi som

om han för evigt ville inprägla hvarje litet drag i sitt minnes allraheligaste.

Men Pettersson hör nu en gång till det framåtsträfvande slägte, som icke är så öfver höfvan subtilt, att det icke tål att se på, och gick derföre ändtligen fram till karlen, tog en tapp hö från lasset och luktade väl och länge.

Och sedan han ansåg sig ha luktat tillräckligt för varans räkning, betraktade han den fetlagde karlen en stund och frågade sedan, huru mycket han begärde för höet. Och var priset femtio öre pundet.

"Du låter välan naturligtvis inte pruta med dej du, min gubbe lilla?"

"Kommer aldri på fråga."

"Nej, jag kunde just tro de. Pruta, *du?* Va de likt de? Nå, så adjö då å far inte illa me dej", sa Pettersson och dermed gick han.

Men Pettersson hade ej hunnit många steg, förr än någon ryckte honom i rocken. Och när han vände sig, stod han åter ansigte mot ansigte med den fetlagde.

"Hva ä de egentligen du har på hjertat, du trinda kulting, hva?" frågade Pettersson, som af naturen var en nog så gladlynt karl och fann den lille mannens omsorgsfulla gapande utomordentligt komiskt.

"Bruker'n?" sporde den fete, räckande fram en gammal messingsdosa, fyld med tuggsnus.

Men Pettersson hade under Stockholmskulturens påtryckning redan hunnit bortlägga denna landsbygdens raffinerade njutning och vinkade afböjande. Den

lille mannen skeppade in en mullbänk med tungan och återtog:

"Hör nu, skull'n kanske heller håll te goa me en simpel sup, om jag får löf?"

Och som Pettersson ännu icke kommit så långt i civilisation och samhällsställning, att han föraktade bränvinet af princip eller alldeles skämdes för en välgörare i simplare kläder, så gingo de på krogen.

När de fått in värmen från en stor sup, sporde Pettersson, hvilken den man var, som han hade att tacka för så mycken uppmärksamhet, hvarpå wohlthätern upplyste, att han hette Jöns Jönsson och vore torpare under Röboholm.

Pettersson syntes mycket angenämt berörd af bekantskapen, gnuggade händerna och sade sig också böra se på ett glas, men han hade en så stor sedel, att det nästan vore synd att vexla itu den för så litet.

Vid denna diplomatiska påstötning, tindrade det till i Jöns' små grå ögon, hela det trinda anletet liksom sken upp, och han smålog nu för första gången efter deras bekantskap.

"Jo, den här ä någe nog full med räfkaka, han", tänkte Jöns. "Han ska gubevars vara jussom högfärdi den der och skyller på för stora pengar. Nu har ja då fått tag i en uttåf de *äkta*."

Men högt sade han: "Åh, skulle jag int kunna få si — — apperpå, hva ä namne?"

"Pettersson."

"Skulle int jag få si Pettersson på en pinne tell

å ett glas drecka återåt, etter vi nu jussom ha kummi i affärder?"

Nå, det fick Jöns och när supen n:o 2 helsat på sin föregångare, började Jöns höra sig för om hökommersen.

Men Pettersson var en ål, som halkade omkring frågan, så Jöns var precis lika slug, om det skulle bli någon handel eller icke.

Till slut, för att "slå omkring" en smula, frågade Pettersson, huru mycket han hade på lasset.

Åter klack det till i Jöns. "Åh, såder en sexti punn," svarade han och såg skarpt på Pettersson.

"Sexti punn? Jag tyckte de nästan såg ut att vara mera. Men de ä kanske löst lassadt."

"Jag tror, vi kan tåla ve en hoppsan tell," skrek Jöns hastigt åt skänkjungfrun. "De ä'nt alla dar en tar på sej spändersbyxena," anmärkte han till Pettersson, liksom ursäktande så mycket finansielt öfverdåd, som en klok och skötsam karl endast tillåter sig vid utomordentliga tillfällen, på hvilken vädjan bemälde herre svarade med den artiga upplysningen, att Jöns vore en utaf de trifligaste laxar han sett i nådatiden.

Efter supen N:o 3, vardt Jöns ännu mera strålande och kände sig nu tillräckligt spirituel att gå på djupet med affären.

"Så Pettersson tyckte de va för löst lassa?" återtog han med sänkt röst och plirade litet på venstra ögat.

"Ja, nog trodde jag de borde gå tell mer än en

sexti punn, men de ä inte så lätt å si etter ögonmåtte."

"Nå, så låt de bi för sjutti då," hviskade Jöns hastigt och förtroligt.

Pettersson betraktade hans så plötsligt ändrade min ett par sekunder med ett slags forskande, öfvervägande undran, men återtog nästan genast sin vanliga min af orimligt erfaren torgkund och svarade blott, att han inte riktigt förstode meningen.

"Hm, jag vålar mej inte höra — jussom inte Pettersson skull begripa den schäsen, han!"

"Hur de kan bli sjutti punn utåf bara sexti? Nej, si *de* begriper jag då, ta mej håle, rakt inte," bedyrade åkaren, våldsamt skakande på hufvudet.

"Hm, jussom dom inte skulle bi sjutti å sjuttifem me, bara dom väl kommer opp på höskullen."

"Jo, *den* ä go!" skrattade Pettersson.

"Jussom inte femtiöringana bi sextiöringar, när dom kommer te kritan, hvasa?" hviskade Jöns, stötande honom i sidan.

Och så sågo de på hvarandra så knipslugt och verldserfaret som det är möjligt för fyra bondögon att frimura ihop och så tummade de och kastade sig baklänges och skrattade bägge till den grad mörkrödt intensivt, att skänkjungfrun sprang in till värdinnan, som kom ut och skarpt undrade om de ämnade "schinera hennes lokal som de värstaste busar".

Pettersson, som först kom till sig igen, frågade helt kallblodigt, om hon kunde vexla en hundralapp på morgonkröken. Men dervid började Jöns åter skratta så ohejdadt, att han höll på att kikna ur,

hvaröfver värdinnan, som trodde honom grina åt att någon menniska kunde förutsätta tillvaron af hundra kronor på ett simplare ställe, blef så ursinnigt desperat, att hon sprang in i ett inre rum och återkom med hela förkläd fullt af slantar, som hon våldsamt dängde i disken, hvarpå hon flåsande ur barmen framdrog en diger plånbok, vid hvars åsyn Pettersson skakade Jöns i ryggen och hastigt drog honom ut på gatan, för att rädda dem undan fjerde supen, hvilken Pettersson nästan kände sig frestad att bjuda på, om det hade varit litet senare på dagen.

Så återvände de då till torget, hvarpå Jöns något osäkert betslade kamparne och körde med Pettersson som lots fram åt Norra Tullportsgatan.

Jöns hade varit ytterst få gånger till Stockholm och var föga lokaliserad der. Men då han kom fram i trakten af Surbrunnsgatorna, började han likväl fundera, hvart det skulle bära hän. Ty i samma mån som den lilla florshufvan började fara af i morgonkylan, kom bondförsigtigheten åter till sin rätt.

"Hör nu, hur pass hög harre är'e Pettersson tjenar hos?" frågade han derföre midt i ett samtal om likgiltiga ting.

Bemälde individ såg ned på Jöns, tittade sedan på ett högt, rödmåladt plank, klådde sig bakom örat och svarade långsamt: "jag ä inte rektigt säker för jag har inte mätt opp honom, men nog trog jag han är väl sina tre alnar, när en står rak."

"Si så nu då, inte någe skoj, Pettersson! Jag menar bara, att de inte sir ut te bo just nå värst stora, rika harrskaper åt den här kanten, förstår han."

"Nej, de har du då ändtligen rätt i, Jöns Jönsson, här bor inte den allra finaste arreståkratessen priciss, men nog tusan duger de här kåkarne åt dom till höskullar, så mycke jag vet," upplyste Pettersson litet drygt.

Något snäst af det försmädligt öfverlägsna i Petterssons ton, smackade Jöns på sina hästar och snart körde de in på en gård, hvarest ett par karlar gingo och sopade.

Pettersson gick fram till den ene och bad honom hjelpa Jöns att taga in höet.

Det gick som en dans att få de sextio punden upp på skullen och nu återstod blott liqviden.

Huset inne på gården var en af dessa gammaldags stugor, som höra till det Stockholm som går så fort det hinner. Hela lägenheten innehöll endast två rum och kök.

Pettersson kom ut på farstuqvisten och vinkade åt Jöns att stiga på. Sedan de kommit in i rummet innanför köket, bad Pettersson Jöns sitta ned, emedan han skickat den andre af karlarne att vexla hundralappen.

"Må *) de?" tyckte Jöns, inför hvars omdömesskärpa merberörde sedel alltmer antagit skepnaden af en dunkel myth. Han började känna sig underlig till mods och det var icke fritt för, att det der ingrodda misstroendet, som ligger på botten i bondnaturen, började stiga med fart uppåt halsgropen. "Är'e int harrn sjalf, som pär **) betala hellist?" frågade han långsamt.

*) Månne. **) plägar, brukar.

"Jag betalar höet å derme jemt," svarade Pettersson snäft. "Tror du inte pengarna ä lika goa, din krubbitare?"

"Måtte fälle de," kröp det modstulet ur Jöns, när han i detsamma fick se budet komma in med en hop sedlar i handen. Karlen gick åter ut, men stängde ej dörren riktigt.

"Nåå, Jöns Jönsson, hur många punn va de nu då allsomalls?" frågade Pettersson med höjd röst.

"De skull fäll värа sjutti då, må vetta," svarade Jöns i blyg, trovärdig ton, men med en blick, hvilken liksom sökte något i rummet, utan att finna det.

"Är du *riktigt* säker på de, Jöns?" upprepade åkaren gladlynt.

"Jojo men, likaså säker söm att den söm tjenar sju reksdaler så här kringt, hugger för sej dubbelt mot en stackare, söm barre får tri å femti," skrattade Jöns och gjorde en illmarig grimas.

"Du är en lusti kropp du, Jöns Jönsson, å värre blir du nog me tiden, bara du får ha helsan å matlusten. Men här har du pengarna! Sjutti punn efter femti öre gör mej trettiofem kronor. Vassego! — Räkna själf å si etter, att det är rätt å riktigt."

Nu fullt nyter, räknade Jöns långsamt sedlarna, hvilka han sedan omsorgsfullt stoppade i den innanför barmskinnet gömda plånboken.

"Jo, de ä rätt å sanning, sa Karl Johan. Tack å många tack för hjalpen, de bir väl int sist gången, tänker jag — —"

"Nej nej, det kan nog hända vi si hvarann snart nog," tyckte Pettersson, och när Jöns kommit utom

dörren, mumlade han: "kanske fortare än du tror, din bondkanalje."

Jöns återvände helt belåten till sin toma vagn, men kom icke utom porten, förrän de två karlarne på gården ställde sig vid hvarsin häst och vände kareten. Innan Jöns hunnit blinka många gånger, var han åter, trots sitt stretande, inne i samma rum, han nyss lemnat och der Pettersson ännu befann sig.

Denne reste sig strax, nu grym och hård att skåda. "Du lär ska vara en riktig tjyfstryker du, min kära Jöns, hör jag," röt han. "Karlarne här ä vittnen på att du uppgett å tatt betaldt för sjutti punn, men di ha nu vägt opp å räkna punnena å de ä ju knappa sexti, din skojare."

Här gaf Pettersson karlarne en vink att försvinna och vände sig åter till den förkrossade Jöns, hvars feta ansigte blef blekt ända till skirad talg, alltefter som Pettersson stämde ned rösten nästan till bara en högtidlig, fruktansvärd hviskning.

"Hör nu på hva jag säjer dej, Jöns, å lägg'et på hjerta och tacka din nådige Gud, att du inte träffade på nån kitsligare karl än hva jag är. De här knepe kallas för *bedrägeri*, sir du, å om jag anger dej i polisen, så kommer du inte hem i dag eller på mången go dag å sen så får du plikta eller sitta åf'et på vatten å brö, för de der trettifem ruschena förslår inte långt för såna fukter, förstår du. Men jag tycker synd om dej, sir du, å vill du bara lemna tebaka pengarne, så får du fara med frid, Jöns lilla, annars ä polisen här om tie minuter å hugger dej i hampan. Si, *så* står de tell å välj nu, å välj de bästa!"

Det var för mycket för Jöns och han började bitterligen gråta.

"Jag — — jag trodd'en va en tocken der harrskapskusk, jag," snyftade den stackars torparen, tagande fram plånboken, hvarur han med darrande händer drog fram de kära sedellapparna och stortjutande återlemnade dem till Pettersson.

"Ja, jag kunde just tro de," skrattade bemälde herre, i det han med synbar hugnad transporterade pengarna tillbaka i sin egen sedelbok. "Men sir du, min gubbe, de ä nu allt en förb. skilnad när en köper hö för herrarnes räkning eller när en ha blitt sin egen svältare, kom du de ihåg till en annan gång, Jöns."

"De va den der förgjordade granna myssan, som lura mej," råmade Jöns i full förtviflan.

"Åh hut, bonde! Tror du alla ä skojare, för de dom ä klädda i liberi?" röt Pettersson, som nu, med skyldig aktning för den kår, han en gång tillhört, företog sig att affärda Jöns på ett sätt, som visserligen oftast användes just mot livréklädt folk, men också icke alldeles missuppfattas af bonddrängar.

Gustave Doré.

Hvem dristar gripa Er, I underbara
barn utaf hjernans dunkla skaparsnille,
än töckenlika blott, än plastiskt klara
gestalter, väfda dock af drömmar bara?
Hvem visar andra dem, om än man ville?

"Jo, skalden, skalden!" höres jemt man svara.
"Han har fått diktens skapande förmåga."
Ack, kunna *ord blott* mjuka dagrar vara
och rimmen, än så sköna, penseln spara,
när det om *lif* åt bilderna blir fråga?

Det är hvart äkta skaldehjertas plåga,
att om ett slägte, skapt af månens strimma,
dagg, blommor, doft, ljusdunkel, solens råga,
hvitkammig våg, palmlundar, kraterns låga,
få visset deklamera blott och rimma.

Då ser Doré till fasta marken simma
ur töcknens slöjor dessa väsen fina.
Med lemmar våta än af drömmens dimma,
på hvilka månestrålar smeksamt glimma,
han fångar dem och gör dem så till sina.

Ren besparing.

Fritt skalder gerna sjunge om månens glans,
och guvernanter glåmigt hans ljus bestirre,
må vid hans skimmerelfvor trå' luftig dans,
och i hans strålar flickhjertan sig förirre!

Trots fånerier sitter han lugn och god,
hopjemkar barometern vid ny och nedan,
och räknar så på håret ut ebb och flod,
att Moses ej tog miste *då* allaredan.

Må ock de lärdes bistra dialektik
än frasrikt drilla makten från jorddrabanten,
han sjelf blir dock personligen jemt sig lik
som full, treqvart, halfmåne, ja bara kanten.

Och jag kan regalera med ett nytt drag,
hur' praktisk månen ter sig vid vissa skeden,
då fantasin har fått i vår känsla tag
och gör af hvad som helst ett förtrolladt Eden.

För många år sen lefde en Hans Norén,
till yrket laborant uti Bacchi tempel*;
hur' man kan profitera af månens sken,
derpå gaf han sin piga ett skönt exempel.

Han kom från Nobis plägad en qväll för att
som alltid äta vattgröt — en nyttig vana,
den vår tid fåvitskt lemnat åt glömskans natt
för kaffe, anisette eller ayapana.

På dukens dräll sken månen gemytligt ned,
men mjölken helt försåtligt stod dold i skuggan;
dock, gubben stack i fatet sin stora sked
och doppade i — månsken den första tuggan.

På morgonqvisten pigan, bestört och flat,
såg fatet tomt, men tallriken full till brädden;
än gifmild sträckte månen sitt silfverfat
mot bacchibarnet, snarkande tryggt i bädden.

---

*) Borgerligen var han brännmästare i staden S.

En sup i rätter tid.

Jag är ingen fiende till nykterheten, änskönt jag icke tror, att svagdricka, rätt lagadt, gör någon sjuk. Icke heller är jag synnerligt djupt bekymrad öfver att fruntimren börjat taga lofven af oss karlar ända derhän, att de t. o. m. tränga ut oss som sjökaptener i tider, då så många gamla skeppare skatta sig lyckliga att få segla som styrmän. Men trots mina personliga sympatier för dessa bägge stora kulturfrågor, har jag ansett mig böra offentliggöra följande sanningsenliga historia (deri ändamålet får helga medlen) såsom bevis på, att det tyvärr icke existerar något tvärsäkert absolut allmängiltigt i vårt vexlande lif.

En ödslig tillvaro förde de der segelduksarbetarne, som sutto instängda i den gamla fängelselika fabriken bland dam och spindelväf, dunkande i de gammaldags, klumpiga väfstolarne. Börjande som

muntra spolingar — d. v. s. sådana som spolade åt väfvarne — slutade de nästan alla som lungsotspatienter. Också, när förbigående hörde de taktmässiga, dofva slagen, då det grofva garnet pressades mot ränningen, drogo de en suck och mumlade: "de der stackarne hamra på sin likkista," i hvilken profetia en djup estetiker skulle ha funnit humorns formel afslöjad.

Arbetet i fabriken var icke så öfverhängande om vårarna och derför hade flere af de yngre segeldukarbetarne fått anställning vid laxfisket i stadens å under den omkring tre månader räckande fångsttiden.

Det mådde de visserligen heller icke illa af, ehuru arbetet var ganska ansträngande. Men den friska luften och brisen från det utanför liggande hafvet blåste hampdammet ur lungorna. Äfven förtjensten var mera lönande än slafarbetet pr styck i fabriken.

I början på femtiotalet hade ån sköljt ovanligt tidigt, så att dragningen började redan i april. Men nätterna voro ännu mycket kyliga och fisken gick heller icke upp just så, att det slog till spans.

Särskildt en natt var ytterst bister. Det blåste en stickande nordost och isbarken piskade skinnet lik björkris, så att det sved i ansigtet. Nattlaget hade börjat draga noten klockan 8 på aftonen och ännu klockan 2 hade man icke fått annat än några vimmor och norspinnar, hvilka senare kastades tillbaka i ån, emedan norrlänningarna ännu icke hunnit till den stockholmska förfinade smaken beträffande dessa parfymerade fiskar.

Nattvakten brukade taga sig ett bastant mål just när noten dragits i land vid tutiden, och särskildt kunde de utkylda karlarne behöfva en stadigare "skaffning" denna ruskiga natt, genomfrusna som de voro och dessutom ledsna öfver det dåliga fisket.

Gummorna deras sutto också inne i drängkammaren, der de friskat upp stockelden i den stora spisen, på hvars häll ett par madamer sökte fräsa upp diverse viktualier, som de misstänkte hafva antagit en viss stelhet under transporten hemifrån.

Karlarne läto sig väl smaka, under det gummorna höllo målron uppe med åtskilliga djupa anmärkningar om vädret, hvilka säkerligen icke innehöllo något egentligt öfverraskande nytt för deras män, men som dock uppmärksammades med upprepade nickningar, blinkningar och "jo-jo'n", "ja-så'n" o. s. v.

En af karlarne hade dragit sig tillbaka i ett hörn för sig sjelf. Det var en så der tjugufemårs man med öppet, hyggligt ansigte, nästan "snarvacker". Men nu såg han förargad ut, och ögonen, hvilka med en viss oro spejade åt dörren, betraktade stundom den ätande gruppen framför eldbrasan med ett buttert, okonstladt uttryck af afund.

"Hva fallerar de dej, Anders?" frågade till slut gubben Pilman, förmannen, i det han sköljde ner det sista af en väldig fläskskifva med en tår svagdricka.

Alla sågo åt vrån, der Anders satt i skymundan. Men denne låtsade ej om frågan.

"Har du mistat målföre eller är de någe, som värre är?" sporde Pilman ånyo.

"Hva de felar mej? — De ä lagom för er te

fråga de, när ni satt i er en half mark fläsk utan så mycke som titta opp. Apperpå — ingen af er har väl sett te Fia?" frågade Anders derpå madamerna, utan att bry sig vidare om Pilman.

"Nej," svarade en, "men hon kommer väl. En får väl inte vara så noga, om en också tjent när landsikterns, då en fått sej en karl te passa på."

"Tyst, Greta, tocke tal får ni ha, när ni kommer för er själf!" anmärkte Anders tvärt, men såg icke desto mindre allt surare ut.

Madamerna nickade tysta god mening åt hvarandra, packade korgarne och togo afsked af sina män. Desse nickade blott också, tände snuggorna och sträckte ut sig framför spisen.

Pilman hade dragit af sjöstöflarne och smorde in dem med en blandning af talg och tjära, hvarpå han ställde upp dem i spisen på vederbörligt håll från elden. Sedan tassade han i strumplästen till det motsatta hörnet af stugan, der han ur ett sinnrikt gömställe drog fram en halfstopsbutelj, hvilken han höll för munnen ett ögonblick, hvarpå han närmade sig Anders, som ännu satt på samma ställe, stirrande i glöden efter de stora bränderna.

"Anders," hviskade Pilman, "ä de nån fnurra på härftrån?"

Anders spratt till, men sade ingenting.

"Anders, du ä en beskeliger karl, men ett fä ä du ändå lika väl, som låter regera dej så besatt utåf käringen. Ta dej en jamare, så får du värmen i kroppen. De står inte på, förrän vi ska till och dra igen."

"Tack, Pilman, för välmeningen; men du vet jag smakar inte start."

"Slidder sladder — någe ska du väl ha i kroppen och inte blir du sämre utåf ett par fingerborgar bränvin."

Förmannen knuffade till Anders' armbåge och stack upp buteljen framför hans ansigte.

Anders sköt tappert bort flaskan. "Nej, tack och stor tack," mumlade han, "men si bränvin och jag, vi ä gamla ovänner."

"Hm, annars trodde jag du inte hade något obytt med den varan."

"Jo jo men, för far min söp ihjäl sej," anmärkte Anders med ett dystert uttryck i ögonen.

"Somliga tåla mer och somliga minner," anmärkte gubben Pilman, i det han betänksamt stack buteljen för munnen och tog en ny tår. "Det beror på," fortsatte han, grinande åt det rafflande eldvattnet, som ett ögonblick sammansnörde hans strupe, "det beror på menniskans natur."

"Hva naturen anbelangar, hade allt min far en te dra på han, men han strök me te sista byte ändå. När han kom hem me Anna Katrina, så gick han på kontoret och fick sin afräkning. De va mycke pengar, för de hade vari ute närmare sex år. Så ger han mej en stor sedel, en utåf de der me brandstörarne *) på och säger: 'Hör du Anders, gå och köp mej en kanna bränvin.' Och så ber han mor

*) I början af detta århundrade funnos ett slags bankanvisningar, hvarpå namnteckningarna voro skrifna med ovanligt tjock handstil.

bädda sängen. Och när jag kommer hem med bleckkrukan full utåf bränvin, så ligger han redan. 'Han var så orimligt trött efter resan,' tyckte han, förstås. Han tog och stoppade under kudden pengarne jag hade tillbaka och ba mej sätta krukan bredvid sängen. Der låg han nu och söp i hela två år. Aldrig kan nån säga, de han egentligen var pirum, men ingen visste heller, när en nånsin var nykter, tills en natt lågan slog opp ur halsen på honom. Han hade nog en stark natur, Pilman, men spriten var ändå starkare."

"Nå, nå, orimligt är orimligt i bå vått och tort," medgaf Pilman filosofiskt, hvarpå han reste sig för att gifva signalen till ett nytt notvarp.

Anders Sandqvist hade denna dragning hand om "Fölungen". Detta namn gafs åt en liten båt, som begagnades för att hala öfver ena notarmen till norra åstranden, på det att noten skulle svänga tillräckligt vidt ut i ån.

Under det Anders satt der invid varfvet med båten fast i en gammal diktal *), för att vänta på signalen att hala in "tögen" **), hade han godt tillfälle att ytterligare grunda öfver sin hustru och hennes beteende.

Nordbäckens Fia var utan tvifvel en af stadens stiligaste jungfrur, när Sandqvist, då nyss hemkommen från sjön, lärde känna henne på en finare danstillställning, der hon obestridt utgjorde balens drottning, i händelse man bestått sig drottningar på så-

*) Förvridning af Duc d'Albe.
**) Notarmens inhalningstross.

dana gillen. Den ståtlige sjögasten vardt pin kär i Fia och ytterst allvarsamt, emedan han icke var någon vindspelare med ny "tjangs" i hvarje hamn. Och så friade han med den ödmjuka energi, att Fia gaf sig, fastän hon icke otvetydigt lät veta af, att finare karlar stodo henne till buds. De hade varit gifta i två år. Äktenskapet var barnlöst.

Madam Sandqvist var en smula kall och icke litet stram af sig. Hon lät mannen känna, att hon egentligen utgjorde nummer 1 och han nummer 2. Hon stack icke heller under stol dermed inför utomstående. Anders, som var mindre tilltagsen i tal och svar, och som inpå andra året drogs med hela reservfonden af en oförderfvad karls ömhet, hade svårt att säga ifrån med tillräcklig skärpa, hvilket gjorde att hustrun och åtskilliga grannqvinnor höllo honom för föga bättre än en mes.

Men Anders Sandqvist var nog karl för sin hatt, fastän alltför manligt gravitetisk att låtsas om nålstygn, äfven om de kommo från stoppnålar eller bjebba mot huspigeqvickheter. Han hade älskat sin Fia lika uppriktigt som okonstladt och varit färdig att bära henne genom lifvet på sina starka armar. Två år af idel ytlighet och småsinnadt gnat hade dock småningom gnidit på de ömmare känslornas äkta förgyllning. Och när han nu satt der i den isande blåsten, hungrig och utfrusen, under medvetande af att han slet så ondt för henne, som ej ens brydde sig om att komma ihåg honom med en värmande matbit, kände han, huru en allt öfversvämmande förbittring sköljde bort den ena ursäkten ef-

ter den andra, tills sanningen stod der klar och naken; den sanningen nämligen, att han sålt sin husbonderätt för en ganska tarflig grynvälling.

De fingo icke ett lif under detta varp heller. Endast en gammal sur, sjunken trädstam hade trasslats in i struten under karet och det var just ej något lifvande arbete att med bara händer i issörjan reda qvistarna ur maskorna, för att icke slita sönder garnet.

När de väl fått noten klar och kommit in i drängkammaren igen, var elden alldeles slut. Man tände en blecklampa med "raffinerad rofolja" i och vid dess rökiga sken upptäckte Sandqvist en grönmålad dalkarlskorg.

"Hon var för god att vänta, men höll sig inte för god att komma för sent," mumlade han, fattande handtaget och aftagande den öfverbundna duken.

I korgen låg öfverst på sned en qvartersbutelj. Sandqvist skakade den. Innehållet var fruset. Derunder fans en tallrik med sill och potatis, kalla som is bägge delarne. Och så ett par halfkakor tjockt spisbröd.

Sandqvist betraktade anrättningen under tystnad, torkande ispiggarne ur hakskägget ytterst långsamt och liksom rädd att denna sysselsättning skulle få ett för hastigt slut.

Någon rörde vid hans armbåge. "Torrskaffning, hvasa?" Det var gubben Pilmans sträfva röst, som försökte ljuda sakta.

Sandqvist betraktade sin bas från sidan med en icke öfver sig mild blick, men teg.

"De der blir du teminstingen inte ovettig åf," mumlade Pilman, liksom tröstande.

Sandqvist vände sig helt emot honom. Ansigtet såg blyfärgadt ut i den rökiga belysningen från rofoljan.

"Hör du, Pilman," hviskade han nästan tonlöst. "De må bli mitt öde, men langa nu hit buteljen, för nu — — ja, nu kan de just göra desamma."

Strax derpå kände Sandqvist buteljen i sin hand. Han satte den för munnen och det var icke mycket qvar af innehållet, när Pilman åter fick den om händer.

Gubben höll flaskan ett ögonblick mot lampskenet. "Nå, nå," grymtade han, "nog för att de är dej väl un'dt, men du var mej allt en huggare på bränvinet, du."

Sandqvist tog en bit sill, en kall potatis och ett brödstycke. Men det gick ändå trögt att få ned något deraf.

Det var nu Sandqvists tur att gå med skötbåten. Pilman och han stego i, en annan karl drog i notarmens landgångstross, hvilken var surrad kring sjelfva båtnosen och fick göra tjenst som fånglina; den fjerde karlen gick derefter längs åstranden, hållande båten på vederbörlig distans med en lång båtshake.

När Pilman och Sandqvist sålunda för en stund blifvit ensamma, sade den förre, som lagt sig ned på noten: "hör du Anders, jag kände far din, jag, för vi va skeppskamrater i Anna Katrina och en likare sjöman går inte på en planka nu för tiden; de kan jag kavera för på hans döa mull. Men, sir du,

så styf karl han var, så lät han topprida sej utåf husstrun och de var derför han geck på långturer. Jag vill just inte säja någe på hennes döa mull heller; eftersom hon var mor te dej, men nog *kunde* hon ha lagt om på andra bogen *någon gång*."

"Säj ingenting om mor, hon var snäll —"

"Ja mot *dej* ja, jag tror nog de och gale skulle de ha vari annars; men nog såg jag, hur hon sopa i portgången och kasta kol etter far din, när vi låg me barkassen nere ve varfve å tog sakerna ombord. Men han brydde sej aldri om att gräla, utan gaf alltihop f-n och bara söp och sa aldri ett smack, sen han kom hem och var för utfaren att gå till sjös igen. De der kan du inte döma i, etter du var så liten då, men de fans nog di, som visste om, hvar skon klämde. Nu ville jag bara säja så mycke som så, att du kan ställa för dej på lite annat vis, min gosse, fast du nog bräs på far din i ett som annat, efter hva jag tyckte i jånses. De ska vara en måtta i allting, bå me qvinfolk å karlar och minst ska en låta ta byxerna åf sej, sir du. Du vet sjelf bäst, hvar skon klämmer, förstås, och ta inte illa opp, för de här är sagdt i go mening, Anders."

Nu hade båten kommit till den brygga, hvarest mannen med båtshaken kom ombord, för att deltaga i notkastningen under färden nedför ån, så att det för folk af denna klass tämligen ovanliga samspråket dog bort med det ansträngande arbetet i den strida forsen.

Icke heller upptogs ämnet vidare under natten och det enda ovanliga, som hände på morgonsidan,

var, att Anders bad Pilman om en sup till, hvilket kom gubben att draga på mun en smula.

När klockan var sex på morgonen, kommo karlarne af andra laget till aflösning. Sandqvist tog sin korg under armen och gick nedåt Islandsgatan. Han såg icke upp mot de vandrare, som med raska steg kilade fram öfver det starkt tillfrusna muddret. Han längtade icke till hemmet och gjorde sig icke brådtom.

Madam Sandqvist stod i underkjolen, flätande sitt ganska prydliga hår framför spegeln, en fästmanspresent af Sandqvist. Tunga steg hördes trampa öfver köket, der ännu ingen eld var tänd, ty kaffepannan stod på glöden i kakelugnen.

Sandqvist steg in i rummet, gick fram till kakelugnen och värmde händerna. Han helsade ett lågmäldt "Go måron".

Hustrun hade vändt sig om. Hon betraktade icke mannens ansigte, men hans isiga storstöflar så mycket mer.

"Du lär dej då aldri folkfolor!" utbrast hon med skärande, föraktlig röst. "Är det skick och fason att komma instöflande på mitt golf på det viset? Se så, ut och torka af dig om fötterna på granriset framför farstun, innan jag får en hel sjö här."

Öfver Sandqvists starkt arbetande drag hade det hastigt stigit upp en djup rodnad. "Såå," liksom skälfde det ur honom långsamt och det märktes, med hvilket våld han försökte bända ned det sjudande raseri, som jäste inom honom. "*Såå, är de nu jag får min varma mat?!*"

Hustrun såg på mannen med mer förvåning än

rädsla. Sådan hade hon aldrig hört eller sett honom. Hon förstod nog meningen af hans ord, men förstod icke mannens sinnelag. *Det* hade hon ej vårdat sig om att studera. Också föll det henne icke in att gifva tapt i minsta mån.

"Du borde blygas att komma in på det sättet och bära dig åt som en riktig *buse*, som du också är — —"

"Tyst, qvinna, håll din djefvulska gadd!" dundrade Sandqvist med en röst, som nu dånade genom hela skalan af ursinnig vrede. "Om jag *blir* en buse, så blir jag de genom *dej*. Om du egde en gnista samvete i dej, så borde du veta hvem, som velat frid och lycka hos oss och hvem som försökt allt för att göra de till ett helvete. Jag vill inte tala om ditt ständiga kink och din oförnöjdhet, jag vill nu bara nämna de här med maten i natt. Du må då vara hur som helst annars, men nog kunde du väl ändå ha haft så mycken känsla för mej, att du bordt veta, att jag behöfde en smula varmt inombords, jag som de andra — —."

"Åh, du blef väl inte utan", afbröt hustrun i vårdslös ton.

"Tig och var inte oppnosig, för nu är de slut med den visan! Alldeles slut, hör du!" skrek han, skärande tänderna. "De andras gummor visste att passa på, de, änskönt de har stugan full med barn och får gå omkring i gårdarna som hjelphustrur, för att hålla hungern från ungarne, när karlarne ä i suptagen. Men hennes nåd, som bara har sej sjelf att passa opp på, hon kommer för sent en hel timme

och när hon i nåder fumlar sej ner och sir, att vi ä ute med noten, så sätter hon bara korgen i stugan och går hem och lägger sej och frågar f-n efter alltsammans."

Hustrun betraktade honom med häpnad. Hon skrämdes af hans gnistrande ögon och kunde icke fatta, hvarifrån han plötsligt fått detta ljungande ordflöde, han, som hittills varit så ordkarg. Det for igenom henne likt en blixt, att Anders dock var en hel karl och hon sjelf blott en okynnig slinka, som aldrig rätt tänkt på att vara hans hustru. Men denna plötsliga upptäckt förtröt henne. Hon bar på för mycket af den slags småsinta, nervösa envishet, som tyvärr ligger i många qvinnors natur, för att öppet vilja erkänna sina fel. I detta ögonblick, då kärlekens milda eld tändes i hennes hjerta, då hon för första gången med sann ömhet velat falla sin man om halsen, bet sig ett slags fåfängt trots fast i hennes sinne och tvingade henne till ord, hvilka hon *nu* alldeles icke hade någon mening med. Hon *kände* att hon icke för något pris skulle hafva velat uttala dem, de svedo riktigt på tungan och ändå *tvingade* den trotsande pighögfärden orden från läpparne, oaktadt hjertat vred sig i smärta.

"Du behöfver inte likna mej ve de andra hjelpkäringarna", bröt det fram under en spotsk knyck på nacken. "Vill du inte vara nöjd med mej, sådan jag är, så slipper du. Du sprang inte lite för att få mej, minsann! Eller kanske *jag* löpte som en galning efter *dej?* Jag kunde ha fått — —"

Hon fick inte afsluta meningen. Ett anskri af

fasa trängde öfver läpparne och hon segnade ned, med ansigtet badande i blod.

Vid hustruns grymma ord hade ett töcken sänkt sig öfver Sandqvists ögon. Eldkulor dansade upp och ned deri. Och full af vredens och smärtans vansinne, lät han sin knutna hand fälla hustrun till golfvet. Derpå gick han, utan att se sig om.

Madam Sandqvist svimmade icke. Hon döfvades ett ögonblick, men reste sig snart och kastade på sig en klädning. Hat och hämndtankar fylde nu hela hennes varelse, ty slagets skymf brände ända till de innersta fibrerna. Hvarje mildare känsla och det försonande ljus, hvilket nyss så klart belyst hennes egen skuld och visat henne mannen i rätta dagern, blåstes ut som af en plötslig vindstöt. Åter tog fåfängan öfverhanden.

Med ansigtet ännu blödande, sprang hon in till grannhustrun och berättade i hastiga ordalag, att mannen slagit henne. "Se, hur han handterat mej", snyftade hon.

Hennes hjerta var så öfverfullt af detta stingande medvetande, att hon trodde, att alla, som blott hörde nämnas hennes olycka, skulle kasta allt ifrån sig, för att gråta med och beklaga henne.

Nu är det visserligen sant, att om verklig, sann medkänsla finnes i högre mått hos något särskildt samhällslager, så står den måhända mest att träffa på bland hvad man kallar "qvinnorna af folket". De hafva nog sitt tissel och tassel de ock, äro icke heller just så noga när det gäller att måla tjockt på hvarandras ryggar; men vid tillfällen af verklig nöd

och olycka bistå de hvarandra gemenligen till sista biten, sista trasan. Likväl äro de för mycket doppade i det praktiska lifvets lut, för att klema synnerligen med känslostämningar och än skarpare psykiska affekter.

Derför såg också enkan Grönros lugnt upp från strömmingshalstret, under hvilket hon just höll på att blåsa upp glöden och anmärkte helt torrt: "gå hon in och badda sej i synen, madam Sandqvist, och spring inte och ranta kring stan som en fjolla. Det är inte ens fel att två träta och Sandqvisten har då aldrig varit känd som nån påstridiger menniska, det vet nu nå lite hvar."

"O, men att bära händer på en menniska, de är ju så man kan bli öfver sej gifven! Ack, om jag vetat, om jag bara hade vetat — —"

"Hm, de är välan ingenting så nytt, att en karl trumfar till en ibland, fast jag knappast kunde tro de om Sandqvisten. Han är inte som att tända eld i krut och nog måtte de ha varit stor fnurra på eran trå, innan han satte *den* sidan till, madam", puttrade Grönrosan, som genom en nästan synnerlig ödets slump hörde till de få qvinnor, som aldrig skulle få låna hus, om de gåfve sig ut på vandring. Hon hade nämligen för sed att icke hålla med den hon sist talade vid och sade sanningen så der rakt ända fram.

Den vackra Fia rusade åter in till sig och gret en mängd den tröstlösa öfvergifvenhetens flacka tårar. Men så blef äfven detta ledsamt, när ingen såg dem eller stack ett ord godtköpssympati mellan sku-

rarne, hvarföre hon friskade upp ansigtet med kallt vatten, tittade sig i spegeln och fann sin nätta fysiognomi så tämligen oskadad.

Genom en mycket nära till hands liggande tankeföljd, fattade hon nu det manhaftiga beslutet, att ingen heller behöfde se hvad hon lidit invärtes. Och sedan en så vacker jemnvigt hunnits, klädde hon sig med vanlig piff, tog korgen och gick till torget, der hon köpte råmaterialet till en hygglig middag, utan att gifva någon systersjäl del af sin färska sorg, oaktadt utomordentliga frestelser icke saknades.

Hon hade handlat en bit oxbringa till pepparrotskött, just sjelfva bringknoppen, hvars brosk hon visste Sandqvist tyckte om att pröfva tänderna på och några jordärtskockor till soppan och så skulle hon vispa till saffransklimp.

Under det hon gjorde sitt yttersta, för att få måltiden så smaklig som möjligt, funderade Fia starkt på, hvilken hållning hon skulle intaga gent emot sin så plötsligt förändrade man. Hon hade icke läst några romaner, åtminstone inga af det psykologiska slaget, stackare, och var derföre endast hänvisad till sina egna resurser. Skulle hon låtsas om ingenting eller visa sig djupt sorgsen eller möta honom med ett strålande, fullt tydligt uttryck af den nyväckta känsla, som nu kom henne att se honom i ett helt annat ljus? Hon stannade vid beslutet att låta pepparrotsköttet och soppan tala sitt språk först och så handla efter omständigheterna — ett praktiskt och äkta qvinligt beslut utan all fråga.

Aldrig hade hon gnott tallrikarna så skinande

med torkhandduken, aldrig fingo knifvar och gafflar en hetsigare skurning. Saltet stöttes så fint som någonsin ett bordsalt kunde blifva i bordsaltskarduserna, morötter och palsternackor skuros i tunna, långa linier alldeles som hos landsekterns och kokades särskildt, för att ej grumla soppan.

Nå, nu var allt färdigt och bordet dukadt. Ack, om Sandqvist ville komma nu, så att maten sluppe stå och sedan smaka jolmig! Hon lyssnade och rodnade vid hvarje buller. Nej, det var ej hans kraftiga steg.

Han kom ej. Hon fattades af en pinsam ängslan. Sandqvist, som annars alltid höll sig hemma mellan tiderna för notdragningen och väl behöfde hvila till nattens arbete, hvar kunde han hålla hus? Han måtte väl aldrig ha gått och gjort något galet i förargelsen, kanske förtviflan? Skämdes han kanske att gå hem, efter hvad som händt? Väl, om så vore i visst fall. Men ... ändå? Hon längtade efter honom.

Hon stack pinne efter pinne under pannan, för att hålla maten varm, men han kom icke. Fantasien och kärleken började nu skapa alla möjliga olycksöden. Tänk, ett sådant humör han hade, när det väl bar till! Kanske han låge på sjöbotten, kall och död. Han kunde vara karl att göra det, han Anders! Hvilka ögon hade han inte, när han slog till henne!

Nej, det lönade icke att vänta. Oron steg till sin höjd. Hon kunde ej stanna inne. Kanske folk hade sett honom.

Fia klädde sig och gick ut, ströfvande hit och dit på måfå. Hon ville icke fråga någon direkt. I hvarje ögonblick väntade hon att få syn på karlar, som buro någonting — — en hemsk, stel börda.

Men ingenting syntes. Med klappande hjerta, hvari glimtar af hopp sköto fram emellan mörk förtviflan, anträdde hon åter vägen till hemmet.

Der var emellertid allt oförändradt. Madam Grönros hade icke sett en skymt af Sandqvisten och klockan närmade sig åtta, den tid han skulle vara vid notdragningen. Hon slog åtta och då kunde hon icke stå ut längre i den pinsamma ovissheten, utan gick beslutsamt ned till den s. k. Smäcken.

Nej, han var icke heller der. Karlarne stodo just färdiga att hala den stora båten uppför ån och hon upptäckte bland dem en främling, som hon ej sett förut. Då skyndade hon utan tvekan fram till gubben Pilman, som hon förr aldrig tålt, på grund af hans tämligen oskrädda anmärkningar öfver hennes sätt att vilja vara på sin kant. Hon frågade högt, om Sandqvist varit synlig.

Karlarne betraktade den fina, bleka madamen med ett visst underligt uttryck. Pilman hade tittat åt ån.

"Sandqvisten?" sade en, dröjande på orden. "Jo, han ligger inne i drängkammaren och tar sej en liten lur."

Hon var färdig att utstöta ett jubelskri, men återvann blixtsnabbt sin sjelfbeherrskning, när hon visste mannen utan fara. Gentemot dessa karlar kunde hon ännu icke låta bli att sätta näsan i vädret.

"Hvarför väcker ni inte honom då, utan tar en annan i hans ställe? Hur kommer det till, Pilman?" frågade hon, seende skarpt på förmannen.

"Derför att han nu ändtligen fått sin *varma mat*", svarade denne med eftertryck, i det han kastade loss fånglinan, och gaf ett tecken till mannen med båtshaken att skjuta ut båten, derigenom afbrytande vidare förklaringar.

Full af dystra aningar, gick madam Sandqvist uppför den lilla höjd, som förde till drängstugan. Skulle hon gå in, för att kanske ännu en gång blifva öfverfallen, eller vända hem och afvakta hans återkomst, tills humöret fått tid att lägga sig? Ty i insinuationen angående den "varma maten" trodde hon sig finna en antydan om, att Sandqvist väsnats inför kamraterna öfver hennes försummelse; och att dessa icke sökt svala af hans känslor, kunde hon väl föreställa sig af månget stickord från fordom.

Men hellre allt annat än den der gnagande ovissheten, och så lyfte hon beslutsamt klinkan och steg in i drängkammaren.

Hon nästan döfvades af vidriga alkoholångor, hvilka qväljande slogo emot henne. Ur ena hörnet hördes ett sådant der blåsande, långdraget snarkande, som uppkommer från en, som ligger på rygg och sofver djupt.

Det måtte icke vara Sandqvist. Han snarkade aldrig. Men — — nej — — Från hvem kom då denna infernaliska stank, vida skild från den vanliga inpyrda snuskatmosferen i drängstugan? Den stac-

kars Fia letade darrande efter fosforstickorna på muren. Hon mäktade knapt tända lampan.

"Jesus Kristus! Gud i himlen hjelpe oss för ett sånt elände!" qvidde det skärande öfver stackars Fias läppar, när hon såg, huru det var ställdt, såg Sandqvist liggande der på bänken, likt ett afstjelpt block, med förvridet ansigte och gapande mun, ur hvilken de fränaste dunster pustade fram vid hvarje snörflande andedrag.

"Och så han har farit med kläderna sen! Jo, det blir några att ta reda på för en stackare!" jemrade den unga, hastigt vexlande qvinnan sekunden derpå. "Men här får han då inte ligga som ett spektakel längre, om jag också ska bära honom hem på ryggen", ropade hon resolut, i det hon släckte lampan och skyndade ut.

Hon sprang hem och in till Grönrosan, för hvilken hon med få ord berättade, huru det förhöll sig med Sandqvist och det stod ej länge på, förrän de bägge qvinnorna voro på gatan med Grönrosans dragkälke, som lätt gled öfver den hala isgatan.

När de kommo till drängkammaren, hade notlaget nyss törnat in och tändt lampan.

Det blef moltyst, när de begge qvinnorna trädde in.

"God afton igen!" helsade Fia. "Det är väl så godt att föra hem Sandqvist, när han är sjuk och bara ligger i vägen för er här."

"Hå, *den* sjukan har väl en öfvergång, madam lilla", tyckte en af karlarne skrattande.

Pilman, som kände något liknande samvetsföre-

bråelse vid åsynen af den unga qvinnans tårar, gaf honom ett argt ögonkast. "Var inte lessen, madam Sandqvist", tröstade han, "jag ska inte nämna någe åt väfmästaren, och inte ska de komma vidare från oss här, de ska jag bli man för. Anders har suppi åf sej, kantänka, men en gång gör ju ingen gång —"

"Det är just det vi få se. En gång kan göra tusen sinom tusen gånger, ty hin håle slår i första supen", sade Grönrosan afgörande.

"Husch, så ni säjer, madam Grönros! Tror ni de fins så mycke godt hos f-n, så han bjuder på bränvin? Åhnej, en gång är ingen gång och två gånger gör mej en half."

"Nog tycks den här kroppen då ha fått nog utåf *en* gång", anmärkte Grönrosan torrt, i det hon tog och ruskade i Sandqvists skuldra.

Men gestalten var orörlig som en stock och karlarne hjelpte dem beskedligt med att bära honom ut till kälken, som snart stod hemma på gården med sin ovanliga last.

När Sandqvist vaknade ur sin långa dvala, gnuggade han ögonen och blickade till en början vildt omkring sig. Det var stora ljusa dagen, han låg i sin säng, men mindes icke, huru han kommit dit. Han hade en oviss känsla af, att en lång, lång tid förflutit, sedan han lemnat detta rum, der han slagit sin hustru, den sturska Fia, landsekterns vackra husa, och hvarifrån han gått med full afsigt att icke återvända.

Men så kände han ett par mjuka armar omkring sig, en varm kyss, så varm att han aldrig känt dess

make, och så en ödmjuk röst, som hviskade under snyftningar: "förlåt, ack förlåt mej, Anders, jag ska aldri, aldri, aldri göra så mer."

Det lät som från ett barn, men ett vackert fullvuxet barn, som bjöd på ypperligt doftande kaffe. Ty den fina högtidsbrickan med paradisfoglarne på, som fadern haft hem långt utifrån, bars af hans hustru, madam Sandqvist, hvilken alls icke liknade den strama Fia, som befalde honom gå ut och torka af stöflarne. Det var en annan hållning, ett helt annat uttryck i ögonen, hvilket gjorde dem vackrare, emedan de nu utöfver sin vanliga fägring stodo fulla af ödmjukhetens och kärlekens ljufva, fuktiga innehåll.

Anders var mäkta förvånad, men äfven förvånande belåten, fastän hufvudet dunkade som om der suttit ett dussin små hamrande plåtslagare. Han hade återigen fått mycket svårt för att uttrycka sina känslor. Han klappade Fia på handen och frågade förläget: "de gjorde väl allt — — allt — — bra — — ondt, du — — de der nype, hva?"

"Ingenting alls, käre Anders. Det gick bort i tvätten me samma."

"Såå. Hm. Jo, sir du, de var som så, att jag kom te supa väl mycke bränvin på måronkröken dernere vid Smäcken och de steg åt hufvut, sir du. De va för de att de — — — att de va så hiskeligt kallt, sir du. Och så på nykter kaluf — —

"Usch, jag ska då aldrig komma med kall mat mer, för då blir vädret bestämdt dubbelt så kallt", smålog Fia, gång på gång kyssande honom, med listigt nedslagna blickar.

"Och jag ska aldrig supa bränvin mer, för tvi f-n, hva de smakar, och hva de kommer efter sen!" grinade Anders, i det han spottade längs golfvet.

"Och så ska du ju aldrig slå mej mer, söta Anders?" utropade Fia, lindande armarne kring hans hals, kyssande honom igen och smygande hufvudet emot det breda, kraftiga bröstet, likt en smeksam barnunge.

Anders fattade om de vackra, blossande kinderna med sina grofva händer, såg henne förtjust i ögonen och spetsade munnen.

Men så släpte han plötsligt sitt tag, blinkade illmarigt och hviskade tätt i hennes öra: "de vill jag inte lofva dej, gullnosen min, för aldrig var du så här söt, innan du feck lite på klaffen."

Vexlad.

Smärt, lik en grekisk urna,
sågs du i parken drömma,
drag som ur marmor skurna,
ögon, så blå och ömma.

Ack, huru längesedan
solstrålen ned sig sänkte,
som, då jag såg dig, redan
muntert på ringen blänkte!

Redan! — Hvem nändes taga
just dina skönsta smycken?
Hvem var nog hård förjaga
ungdomens skära tycken?

Rosiga vårluftdrömmar,
töckenslöjorna fina,
vaknande känsloströmmar,
säg, hvarför stal man dina?

Ah, du lät bort dem *byta*,
ledd af din sluga mamma —
hon, att med måg få skryta,
och *han* med dig som flamma.

Ja, det var långt tillbaka,
sen det der bytet hände —
du har fått isterhaka,
så jag dig knappast kände.

Former dertill så runda,
tungt af kolonner burna;
vexlad i en — rotunda
syns nu den smärta urna.

Blicken dock öm än myser,
när du mot köttet skådar
just der som biffen lyser
rödast bland feta trådar.

Rosiga ungdomsdrömmar
töckenslöjor så fina,
vårliga känsloströmmar —
voro de nånsin dina?

Ordets makt.

Sualo på Ny Zeeland var
en höfding stor, men grym barbar.

Då kommer, ledd af kristligt nit,
herr Paxman, missionären, dit.

Och fursten, förr så grym och rå,
ses snart på konventiklar gå.

Hans hustrur (vigda utan ring)
ej tycka stort om detta spring.

En dag, utaf predikan rörd,
ber fursten bli till dopet förd.

Men presten svarar: "pass, min son,
bevare Gud oss derifrån!

Ett dussin hustrur ni ju har,
den kristne blott en enda ta'r."

Bedröfvad med förtviflans blick,
Sualo till sin wigwam gick.

När tvänne månhvarf gjort sin rund,
kom fursten på en bönestund.

Han såg så gladt lycksalig ut
och dröjde vid predikans slut.

"Nu, vördig pastor", fromt han sad',
"jag färdig är till dopets bad."

"Men alla hustrurna ni har?" —
"Dem har jag ätit upp, min far."

I "Dufvoposter" sen man sport,
hvad under ordets makt har gjort!

Kappsäcken.

Qvickhufvuden äro skolpojkar gemenligen just icke. Åtminstone äro fonderna i uppfinning af öknamn tämligen begränsade. Heter jag Granlund, kalla de mig säkerligen Tallund, eller om jag lystrar till Kalle Pilgren, så vips vända de ut och in på stafvelserna, för att få det till Pille Kalgren. De flesta omdöpningarna äro nästan lika många fattigdomsbevis.

Bland våra kamrater erinrar jag mig blott en, som fick ett tämligen karaktäriskt vedernamn, och det var Fredrik Ticker, skolans rikaste lärjunge, hvilket icke hindrade honom att samtidigt vara den dummaste, något som är så vanligt, att man icke ens gitter tala om det offentligen numera.

Naturligtvis kallades han för Tjocker att börja med. Det var Erik Bomlund förbehållet att kristna om honom.

Erik Lundbom — ty det är ju klart, att han egentligen hette så i katalogen — var deremot en mycket fattig gosse, som icke egde annat än ett

präktigt hufvud. Hans andliga begåfning var till och med så öfverträffande, att den mäktade ställa i skuggan bondgossens tafatta yttre uppträdande, fula "skinnbrackor" och grofva "svenskokängor" med tumstjocka näfverbottnar. Den, som känner skolpojkars grymma hänsynslöshet, torde inse, hvad detta innebar.

Fredrik Ticker hade en pappa, som icke visste af några uppförsbackar, så länge plånboken ligger i bröstfickan. Grosshandlar Ticker ville nödvändigt, att sonen skulle läsa latin. Men lika gerna hade man kunnat fresta på att lära oxar spela fiol.

Lyckligtvis var lektor Flodberg nästan döf, så att han icke riktigt hörde, hvad som tutades i unge Tickers öron af kamrater, som satte värde på frukt och karameller. Och så hankade Fredrik upp i tredje klassen.

Der började latinska skriföfningar. Dem redde han sig också med, tack vare Erik Lundboms koncepter, reducerade naturligtvis betydligt till det sämre. Ty så fintliga i latinet voro visserligen icke de andra kamraterna, att de kunde öfversätta sina temata på flerehanda sätt.

Erik bestacks genom löfte att få låna böcker ur ett bibliotek, hvilket Ticker s:or kommit öfver på konkursauktion. För att tillfredsställa sin brinnande vetgirighet, levererade derföre Erik dålig latin mot utbyte af goda, gamla författare.

En ruskig vinterqväll kommer så Erik hem till Fredrik och vill utbyta en del af Forsters resebeskrifningar mot en annan.

Fredrik står klädd i gala. Han skall på bal.

"Låt mig få tredje delen", säger Erik.

"Åh, det har jag visst inte tid med nu", svarar Fredrik, pådragande sina handskar. "Kom igen i morgon."

"Det är ju gjordt på en half minut. Bara att ta på hyllan."

"Seså, vagnen väntar! Adjö med dig!"

"Men, så betänk då, att *mitt* enda nöje är den der boken. Du får ju roa dig sedan af hjertans grund och bör ha så mycket mer gladt, då du vet, att du hjelpt äfven mig till en smula glädje."

"Kom igen i morgon. Adjö med dig!" Och dermed dansade den elegante Ticker ut, lemnande kamraten att vandra hem till sitt lilla kyffe utan den så ifrigt åtrådda boken.

Dagen derefter såg icke Erik åt Fredrik. De hade samma väg från skolan, och fastän Fredrik förr just icke visat särdeles lust att sällskapa med den fattigt klädde bondgossen på öppna gatan, närmade han sig nu och började slå sig i språk med honom. Han sökte ursäkta sitt uppförande från gårdagen och bjöd Erik hem till qvällen.

Men denne svarade ingenting och gick sin väg, butter och tvär. Icke kom han till det Tickerska palatset heller.

Dagen efter denna var latinskrifning. Fredrik gjorde de ursinnigaste försök till närmande, men Erik ändrade icke en min.

Den vigtiga timmen slog ändtligen, den ock. De fingo sitt tema, ett ganska lustigt skriftstycke

för resten, ty lektor Flodberg var ett slags underlig humorist, så bister han än såg ut.

Gossarne började nu fliteligen skrifva, rådfråga lexikon och klå sina hufvud. Fredrik var ifrigast i den sistnämda förrättningen, skref och strök ut, men lät ögonen som oftast snegla öfver åt Erik, som satt der styf med sammanpressade läppar, fördjupad i sitt arbete.

När timmen var slut, gick lektorn sina färde, öfverlemnande åt den sist qvarsittande att bära hem temaböckerna. Så småningom reste sig den ene efter den andre af gossarna, och slutligen funnos blott Ticker och Lundbom, ultimus och primus, qvar i klassen.

Den förre hade ännu icke skrifvit en enda rad, af det simpla skäl, *att han icke kunde skrifva något latin alls*. Ty äfven om han med ytterst flitigt arbete skulle hafva kunnat blifva i stånd att öfverflytta enklare satser till det svåra romarspråket, var detta nu omöjliggjordt genom oafbrutet fusk från början. Han hade också blott kluddat full konceptpapperet med en hop nonsens, för att gifva sig sken af att skrifva någonting.

Men nu for han plötsligt upp. Det var hög tid.

"Snälla Lundbom, gör mig inte olycklig!" utropade han halfgråtande. "Hjelp mig med temat. Du vet ju, att jag ingenting kan få ihop sjelf."

"Kom igen i morgon!" lät det från Erik, som lugnt fortsatte att afskrifva konceptet i temaboken.

Fredrik ömkade sig allt mer och sparade icke på åtskilliga mutmedel. Men på allt svarade Erik

oföränderligen sitt "kom igen i morgon!" Och när afskriften var färdig, lade han sin bok öfverst på högen och gick.

Fredrik sprang då efter honom som en förtviflad, gråtande och patetisk. "Gör mig inte olycklig!" tjöt han.

"Du är ett komplett fä", sade Erik, i det han gick tillbaka och tog en papperslapp, på hvilken han skref en god stund. Sedan han derefter noga genomläst innehållet, hvari det fans godt om å, ä, ö jemte andra för romarne okända bokstäfver, lade han papperet på pulpeten och aflägsnade sig, utan att säga ett ord.

Latinet studerades flitigt vid här omtalade period, så att det vankades en lektion deri redan påföljande dag kl. 3—5.

Lektor Flodberg inträdde med sitt kärfva ansigte bistrare än någonsin. Han stöflade tungt fram till pulpeten, bärande en temabok under armen. Sedan han lagt skrifhäftet och sitt väldiga spanska rör på bordet, sade han hvasst: "Fredrik Ticker, kom hit!"

Fredrik framträdde med dansmästaresteg och denna leende dockmin, hvarpå man sätter så högt värde i vissa familjer. Men här hjelpte icke dessa väluppfostringssurrogat.

"Hör du, min käre, beskedlige Fredrik Ticker, har *du* skrifvit detta här förträffliga temat, du?" frågade lektorn med denna parodiska faderlighet, hvilken icke kunde besticka någon, icke ens Ticker, så dum han annars var.

"Ja, jaha, ja visst — — ja visst har jag, ja" — stapplade Fredrik, blinkande och rodnande.

Erik hade sin plats främst på bänken, närmast pulpeten. Han sträckte sig fram, så att han kunde se, huruledes lektorn först gjort några bockar vid öfversta raden, men sedan, synbarligen i raseri, korsat öfver alltsamman med ett par väldiga, röda streck. Han upptäckte äfven — och detta till sin både förskräckelse och häpnad — att temat icke var något annat än det öfverlagda sammelsurium han nedkastat på papperet, och som, hvad det än innehöll, åtminstone icke hade ringaste tycke af latin. Väl kände han bättre, än någon, att Ticker icke egde synnerligt mycken hum om latinet, men aldrig hade han dock kunnat föreställa sig *denna* plumpa okunnighet.

Också började han allvarsamt frukta för sitt eget skinn, när lektorn återtog:

"Jaså, så att du skrifvit det här, du! Ja, det måtte jag säga, att du är ett riktigt storsnille, du! Du är en latinklimax, ja, det är du. Hör på, du, min käre Ticker, brukar du ofta ha anfall af galenskap, vissa raptus, min beskedlige gosse, hva?"

"Jag vet — — jag förstår inte — —" stod den artige Fredrik der och jämade.

"Ja, men *jag, jag* förstår, jag!" dundrade nu den vredgade lektorn, bortläggande sin onkelmask, i det han med ett ryck kastade den olycklige qvasi-latinaren öfver en bänk, der Fredriks arma lekamen kalfatrades ett par dryga minuter.

När de sedermera kommit ned från bönrummet, gick Lundbom fram till Ticker, som omgafs af några beklagande karamellskamrater.

"Hör du, Ticker", sade han på sitt långsamma,

bestämda sätt, "nog visste jag att du är en åsna, men inte trodde jag ändå, att det gick an att få i dig hvad skräp som helst. Men nu vet jag, att du är så god som tio åsnor, för du är då en riktig — — ja, en riktig *kappsäck* är du, en som man kan stoppa allt möjligt i. En svart, tjock, tom kappsäck, det är du och det blir du i alla dina dar. Adjö med dig!"

Efter den betan fick Fredrik Ticker heta "Kappsäcken", det enda bland pojkarnas öknamn, som det var någon mening i.

Vid slutet af terminen, fick Kappsäcken "D" i latinet. Fadern, förgrymmad, gick till lektor Flodberg för att klaga.

"Han har visst icke förtjent så mycket som D en gång", sade denne snäsigt. "Funnes det en sämre betygsbeteckning, hade han nog fått den, var ni lugn för det."

"Sakta, sakta, herr lektor! Vi va ju också skolkamrater en gång och aldrig va ju vi nåra genier (svenskt uttal!) heller, men lika väl ha vi ju blifvit dogtiga karlar, bägge två", utbrast grosshandlaren, blåsande ut sina feta kinder.

"Härut, härut, bracka!" skrek lektorn, visande honom på dörren.

Men pappa Ticker hade nog rätt ändå. Ty i denna "Kappsäck" hafva sedan under tidens lopp trillat mycket penningar. Men det går dit mycket annat på köpet, både likt och olikt, och han är nu så packad med anseende för klokhet och kunskaper och välgörenhet och inflytande och familjelycka och

medborgerligt förtroende, med mera, mellan hvilka ligger en generalkonsulsfullmakt och öfverst en massa ordnar, att den stackars o-ordnade och o-titlade Erik Lundbom skulle spärra upp sina allvarsamma ögon af den mest pyramidala förvåning, såvida denne anspråkslöse man någonsin finge nys om, hvilket innehåll och hvilka lysande beslag lifvet sedan bestått vårt gamla toma, ynkliga Kappsäckselände.

Kanske får han det genom dessa rader och derigenom lär sig inse, att brist på hufvud icke under närvarande upplysta tidsålder lägger synnerliga hinder i vägen för halfidioter, endast de blifvit födda med den oundgängliga, allenasaliggörande guldskeden i mun.

Bakterier.

Är Djefvulen Lögnens pappa,
som ju i bibeln det står,
tänk, hvilken ofantlig skara
barnungar den lede får!

Millioner efter millioner,
de födas hvarje sekund,
alltjemt, alltjemt -- ack, så länge
vår jord gör sin omloppsrund!

Likt lömska bakterier de flyga
osynliga hit och dit,
sållande smitta och sorger
med aldrig trytande flit.

Och djerfves du söka döda
en enda af dem med våld,
strax smyga syskonen på dig,
min vän, och då är du såld.

Till hämnd legioner lögner
vips svärma omkring som mygg,
stickande giftiga taggar
mot hjertat hän från din rygg.

De stinga så länge, tills blodet
mister sin högröda färg,
och det sjudande ungdomsmodet
förgiftas af gallans ärg.

Men kan du tiga, moltiga,
i tal, i blickar, i min,
måhända då barnen ledsna
och vända åter till Hin.

Vid griften ock en gång de komma,
men då ha de skiftat gestalt,
förr svarta, de nu blifvit hvita,
sen hjertat är brustet och kallt.

I prestens handbok de ligga,
på blommor och hängande band,
de sväfva kring marmorns runor,
ja, glänsa ur tårar ibland.

Skräfvel.

En fänrikshistoria.

Vi voro utbjudna några bekanta till vännen Kalle P. under sommarens vackra pingstdagar och hade slutligen för hettans skull krupit upp på den hemtrefliga villans veranda, hvars markiser vi försökte göra hermetiska mot solen, hvilket dock icke skulle hafva lyckats ens Hermes sjelf. En tacksamhetsskål gick lent af stapeln, nämligen utefter häradshöfding B:s sötsmorda tunga, hvilken i lättjefull kurialstil särskildt vidrörde, att denna pingst säkerligen vore den senaste och vackraste någon af oss upplefvat.

Värden tackade för skålen på sitt raska, ogenerade sätt och slutade med anmärkningen, att han så mycket mer värderade denna välsignade helg som han hade alla möjliga skäl att minnas en annan pingst, hvilken varit så lagom treflig. Detta var mer än nog, för att få oss att ansätta honom med frågor, ty Kalle P. är en uppsluppen berättare, så torr han än synes

vara för folk, som icke känner honom mycket nära. Han slapp oss också icke, förrän han mellan cigarrblossen nystat ur sig följande drastiska historia, som icke lät så illa vid konjak och vatten i lä bakom de något skuggande, snöhvita jättejalousierna.

— Jag var sjutton, han nitton och hon tjugo år, började han, alldeles som det varit fråga om ett tillgjordt raskt kåseri på halfannan spalt i en veckotidning. — Han, Janne Säfbom, höll jag för min bäste vän och gör så än, kanske egentligen derföre, att vi ej sett hvarandra på öfver 25 år och att han har bortåt 200,000 fårhufvuden mer än jag, som bara har mitt eget. Han bor nämligen i Queensland, Australien, och känner ännu ingen lust att lemna sina ofantliga fårahjordar för vänskapen och fosterlandet, så att vi haft litet svårt att träffas och komma i gurgel med hvarandra.

Jag var en yngling på sjutton, men ber att få göra ett tjockt nota bene vid att det här hände för 25 år sedan. Jag var då full af idel Cæsarer och Brutusar och Ivanhoer och Chingachgookar och Artagnaner och Pelhamer och Aramer och Aramisser och Frithiofar och sådana kurrar och det är sannerligen helt andra ingredienser än hvad vår stams unge män äro fulla af nu för tiden vid de åren, om man eljes blir full af någonting i våra nyktra dagar. Jag läste en orimlig massa romaner och slukade allt lik en glupande struts utom när författarne kommo in på kapitlet om kärleken, hvilket i mitt tycke de tyvärr äfven då gjorde allt för ofta, derigenom förorsakande mig förlusten af många öfverhoppade sidor,

tills jag fann hjelten "bra" igen. Herrarna kunna väl häraf märka, att jag, som det så blygsamt heter, "ännu icke lärt känna kärleken". Och, uppriktigt sagdt, så lefde jag den mycket väl förutan både teoretiskt och praktiskt.

Men så kom *hon* till stan. Hon kom från Stockholm med en krinolin, som räckte öfver trottoiren på vår förnämsta gata. Infödingsqvinfolken sade henne vara ett spöke, men alla stammens unge män svuro och förbannade sig på, att hon var en engel. Att hon blott var en tämligen vanlig schweizeriflicka, som aldrig skulle mäktat göra mycket buller af sig i hufvudstaden, var ingen nog verserad att inse. Först gjorde hon kål på en hel kurs i navigationsskolan, der raseriet gick ända derhän, att neptunisönerna köpte sig kastorhandskar att gå med i hvardagslag, en den tiden oerhörd lyx. Och så tjusade hon till alla unga parvenyknoppande bondtuppar, som egnat sig åt den merkantila vädjobanan och på den utdragna stora sviskonlådan innanför boddisken sutto idisslande och tummande sina blå förkläden under de blygaste drömmar och det var icke utan, att icke en och annan af sjelfva gräddan bland magasinsbokhållarne — —. Men alla måste vika för Janne Säfbom.

Josephine Ullenberg — bodherrarne kallade henne "Schåsefäng", för att visa stockholmskan, att de kunde fransyska och som hon sjelf var ungefär jemnstark i främmande språk, så accepterade hon Schåsefäng, som hon också allmänt kallades — hade plats hos en gammal schweizare, som sökte inbilla andra och sig sjelf, att han var konditor, ehuru han aldrig

gjort egentligen annat än den extra färgen på sin näsa och kanske hade andra kulörta näsor på sitt samvete dessutom. Ty han lagade fast förträffliga "kycklingar" och sådan krångligare spirituosa. Så att söta Schåsefäng, som blifvit förskrifven dit i egenskap af "Conditorimamsell", kommit på en plats, der hon tyckte sig vara litet för god, hvilken öfverskattning förlänade henne denna drottningmin, som ohjelpligt imponerade på unga, blyga karlar.

Dit drog mig nu vännen Janne med den för min karaktär ytterst smickrande afsigten att begagnas till förkläde. En enda blick från hennes stora ögon (hvilka till $^3/_4$ stötte på kalf, som förundrad stirrar genom öppningen i en gärdesgård och en knapp $^1/_4$ gazell) var tyvärr dock nog för att tända kärlekens första, heliga eld i mitt ungdomliga bröst. Men Janne smålog, när han märkte huru det var fatt, slog bara an de par mollackord han kunde på en spansk kaffebrännare i grönt, smutsigt sidenband, hof upp sin späda röst till ett dumt qväde, deras ögon möttes — — uff! Hvilken fånig affär är också icke kärleken, isynnerhet när den går vår egen näsa förbi!

Från detta ögonblick vardt jag dödligt förbittrad på Janne och ödet. En okänd, erggrön afunds smygande rabies förgiftade, krympte och tungusade min unga, odödliga själ, hittills så stor, så ren och så hög.

Hvilka företräden hade också icke den oberäkneliga slumpen vräkt på *honom!* Tänk er ett fint mjölkansigte med hvitt polkahår, som låg samladt, ordentligt, skinande och pomaderadt i en rund, symmetrisk russinkorf långt ned öfver rockkragen, en

sex tums lång bena, det kortaste afståndet mellan tvänne alltid lika noga utstakade punkter, och en tupé, fintligt gjuten i form af expositionsmodellen till ett kupigt taktegel. Och blå ögon med ett slags messingsbeslag af hvitgula små hår! Hvem tusan kunde stå sig mot en sådan yngling, som till råga på eländet sjöng:

"Jag älskar dig så länge än jag andas,
så länge detta hjerta slå-hår;
jag älskar dig så länge dagen randas
och detta öga har en tå-hår!"

med en tenor, liksom långsamt häld ur ett sirupskrus och föredrag, lagom att koka knäck på?!

Åtminstone icke mitt fysiska jag sjelf med hår likt en rotborste, näsa, hvari det regnade, och för öfrigt ett ansigte så fräknigt som om någon roat sig med att strö dit en slef grofstött kanel, vispat omkring den omsorgsfullt och för evigt låtit den ligga. Det högsta man kunnat få på en slik fysionomi, hade varit ett visst mått aktning för att någon stod ut med att gå bland menskligheten och bära den. Men att försöka låna ett lod kärlek mot en sådan säkerhet — omöjligt! Schåsefäng hade dock med ens riktat hela min sjudande vetgirighet mot studiet af kärleken. Nu lästes med yttersta intresse de sidor jag förr med vämjelse öfverhoppat. Alla möjliga plattheter vordo bums förvandlade till idel snilledrag, dechiffrerande själens djupaste stämningar, och jag minnes ännu, huru vildt jag slukade de engelska missromanernas theslankiga vanvett och vår egen svenska originalkärlek, med sakkännedom hopkokad af

mamsellerna Ståhlberg, Octavia Carlén, fröken Strussenfelt m. fl. Men alla "hjeltarne" i den tidens fruntimmersböcker voro vackra karlar och det fans icke mycken tröst att destillera ur dessa genomädla, småktande herrar, hvilka voro så lika hvarandra som rockarna i ett godtköpsmagasin för färdiggjorda kläder.

Lyckligtvis hade vår store Tegnér också ett ord i frågan, och af honom fick jag den hugsvalande upplysningen, att "mannens mod är qvinnan kärt, det starka är det sköna värdt."

Detta var gefundenes Fressen för mitt s. k. sjuka hjerta. Jag hade nu bytesmedlet, emedan jag var stark, mycket, och trodde mig vara morsk, också mycket.

Janne hade farit ett par resor till sjös, der mod och styrka visserligen behöfvas; men hans mjölkansigte och milda sätt läto dock förmoda, att han just icke borde ha något till öfverlopps af någondera sorten, så att det var på det viset han skulle petas.

Valborgsmessaftonen hade jag och några jemnåriga slynglar slagit käglor hela eftermiddagen på utvärdshuset Tuppens kitsliga bana, der hvarje bataljon kostade den lycklige kägelhjelten en butelj punsch och hvarest i det inbrytande mörkret de satans resande pojkarna smusslade omkull käglorna, gallskrikande allt oftare: "Hurra! Bataljo-o-o-n! Sex skilling! Hurra-a-a!" så hyllorna inne i paviljongen snart stodo packade med halfdruckna punschbuteljer. Det var klart, att vi blefvo stupfulla allesammans och skulle naturligtvis som hyggliga unge män skiljas med en gemensam sångfösare, oaktadt det fans

ingenting, som hindrade de fleste att när som helst törna på hufvudet in i någon af de talrika barkhögarna, hvilka fylde ut den knaggliga vägen.

Jemförelsevis var jag tämligen nykter i sjelfva kroppen och mitt rus hade egentligen eldat upp den del af nervmaskineriet, som är vehikel för högmod och dess tarfligare kusin fåfängan. Med denna på högtryck skyndade jag till Schåsefäng, der jag fann Janne, skinande af idel ömhet, sitta och gapa mot disken.

"Se här ha vi ändtligen det borttappade fåret," sade han godlynt vid mitt inträde.

"Får kan du vara sjelf," svarade jag vresigt.

"Herre min ack! Kalle lilla, hvad går det åt dej? Mår du inte riktigt bra?" frågade han deltagande.

Jag kände, att värmen och tobaksröken inne i den betydligt qvalmiga lokalen hastigt gjorde en högst bedröflig verkan på mina vätskor och skyndade ut. När jag kom in igen, kände jag mig kall och klibbig och svetten låg i stora droppar på pannan.

I sådana ögonblick är det olyckligt att ha en stark själ, som bara opponerar sig äfven mot de allra vänskapligaste erbjudanden. Janne Säfbom fick erfara detta ganska ampert, tills han lemnade mig åt mitt öde och satte sig att sjunga "Farväl! I sången vill jag minnas dig", himlande de milda ögonen mot taket, under det att de förirrade sig till den storögda Schåsefäng vid vissa passager, såsom "Glöm *du* i tysta böner icke mig" och andra personliga vädjanden.

Och när så deras blickar möttes, tremulerade

Janne på ett sätt, som annars skulle ha kommit mig att gapskratta, men nu gjorde mig grön af svartsjuka.

Jag bet ihop tänderna för att qväfva en hotande hicka och sökte göra rösten så lugn och föraktfull som möjligt, när jag till slut afbröt den sentimentala kurtisen med ett barskt: "nog går det an att sitta här och gnälla alltid, men jag skulle just vilja se dej i en rifvande storm i ett nötskal till båt, din pomaderade utter!"

Janne blef med ens tyst och betraktade mig småleende, under det han med en ostindisk silkesduk aftorkade den flottiga guitarrhalsen. "Jag skulle inte ha lust att se *dej* i den belägenheten, Kalle lilla," sade han på sitt stillsamma sätt.

"Tror du jag skulle bli *rädd,* hva?" frågade jag grälsjukt. "Jag är inte rädd för *något,* ska jag säja dej," tillade jag med en utmanande blick på Schåsefäng.

"Inte för herrns mamma heller?" insköt mina tankars herrskarinna försmädligt.

"Jag ska visa er, att jag är karl för min hatt," skrek jag utom mig. "Hör på, Janne, ditt blekansigte, vill du följa med ut och segla, så fort det blir öppet vatten, hvasa?"

"Med nöje."

"Men det blir ingen vanlig söndagssegling, ser du — —"

"Inte det?"

"Det blir en ryslig färd." Jag sneglade åt Schåsefäng och tyckte hon bleknade.

"Aj aj, så du säger."

"Vi ge oss ut första dag det blåser så inte f-n sjelf vill sticka näsan utom knuten — —"

"Du var en baddare; men — kör till!"

"Vi låna den vekaste, rankaste båt, som fins i hela stan, hvasa?"

"Du vill då nödvändigt blöta läskan på skarpen du; men — får gå."

"Så skaffa vi oss ett segel, som är ofantligt mycket större än som passar till den der båten. Är du med än?"

"Hå hå, du lägger an på att skaffa din mamma graföl i gården; men jag är med i alla fall, om det också bara vore för att hala upp dej i din stora kalufs. Men hva menar du då egentligen med allt det här, Kalle lilla?"

"Jag är ingen 'Kalle lilla', det ska du nog blifva varse! Hva jag menar? Jo, jag menar, att den är en usel, feg stackare, som först ger sej derute i storm och sjö! Jag menar, att då kunna kanske *somliga* se, hvem af oss som har det modigaste hjertat och den manligaste armen. Det är minsann annat än sånt här kling-klang och snick-snack det, som jag tycker du kunde spara åt pigor och — — och — —"

Under harangen sneglade jag på Schåsefäng, som tycktes antaga ett så högeligen sfinxaktigt utseende vid talet om "pigor", att jag började stamma. Och så brast jag i tårar och snyftningar och ny ilska öfver att Janne ville taga mig under armen och pumpa i mig mera sodavatten, tills jag blef alldeles vild och sprang hem från alltsammans och kom välbehållen till kojs. Morgonen derpå hade jag visserligen ett

tämligen oredigt minne af hvad som händt, men jag glömde snart mitt bombastiska förslag, isynnerhet som Janne hade den utsökta grannlagenheten att icke vidare påminna mig derom.

1861 kom pingsten så tidigt som den 19 Maj. Det blåste en rifvande bister nordost med isbark och hagelblandade regnbyar, så mycket mer genomträngande som Bottenhafvets ismassor packat sig i bugten utanför redden. Väderhanarna rasslade, takpannor dansade ned i gatan och en stark uppsjö hade höjt vattnet i ån långt öfver det vanliga märket. Största beviset på vädrets våldsamhet var dock, att mamma icke vågade sig i högmessan, utan nödgades låta mig läsa högt ur Arndts Paradislustgård.

Men nu var paradislustgården åter på hyllan och mamma ute i köket för att ordna om middagen och under ljuf afvaktan derpå, hade jag krupit upp i ett softhörn med Marryats tokige Jack Easy. Sjöäfventyren deri förekommo dubbelt så trefliga nu, när jag låg beqvämt och sträckte der i tofflor på soffans mjuka kuddar, medan stormen röt utanför och haglen piskade fönstren.

Så inträdde Janne Säfbom, tyst och beskedligt på sitt vanliga sätt. Han stannade vid dörren, för att ej väta ned golfvet och helsade vänligt.

Jag uttryckte min uppriktiga glädje öfver att han kommit på besök i detta ohyggliga väder och hoppades han stannade till middagen.

I stället för svar drog han fram två sydvester

under regnrocken. Jag stirrade på dessa märkvärdiga hufvudbonader så idiotiskt, att Janne fann, att han måste komma med något muntligt till utredning.

"Jag har nu fått tag i en snipa, som jag tror ska vara någorlunda i öfverensstämmelse med dina idéer om det djerfva," sade han derföre artigt.

"Mina idéer om en snipa?! Hva f-n ska jag med en snipa?" frågade jag förbluffad.

"Och så få vi låna ett stort segel hos gubben Palmqvist och här har du en sydvest af mej, men tag på dej bra, för det är illa ruskigt," fortfor Janne.

Såå, nu visste jag mitt öde. Janne, den slickade missen, som icke tycktes sitta ihop af annat än erotik och gudsnådlighet, han ville söka att komma mina bravader på skam! Men det skulle icke lyckas.

Utan annat ljud än ett tillgjordt "Aha!" kastade jag öfver mig de nödvändiga klädespersedlarna och drog på ett par grofva stöflar, hvarefter vi genast smögo ut som ett par riktiga bofvar. Ty mamma skulle nog ha förstört hela tillställningen.

När vi kommit fram till raden af "sjöbodarna", märkte jag först, huru fult vädret verkligen var. Skyarna vredo och vände sig likt en massa ormar, stadda i strid, svart- och ljusgrå om hvarandra, och fjärdens vågor piskade högt öfver strandskoningen, liksom de med sin fradga velat inbilla folk, att de voro ordentliga bränningar.

Men Janne gaf mig icke tid till många betraktelser, utan förde mig ned till stranden, der i lä af utsprånget på den yttersta sjöboden en liten norrlandssnipa låg nedregnad.

"Se der har du en båt, som är tillräckligt rank, det vill jag lofva," upplyste han bedyrande. "Länsa den nu, medan jag går till Palmqvist efter masten. Här har du ett öskar."

Janne hade sörjt för allt, det kunde då inte nekas. Jag medgifver också, att arrangemangerna egentligen borde ha fallit på min lott, men jag nästan misstänker, att denna trefliga pingstutflykt i så fall torkat in. Nu tog jag emot hvad som bjöds och började ösa.

När jag stod der knäfallande på toften i issörjan och snipeländet vinglade till för hvarje tag af öskaret, hade jag den osöktaste "känsla af", att jag var ett luradt får, det der till slagtning ledes. Men jag hade läst för mycket om det svenska hjeltemodet, som icke kan vika utan bara falla, för att ge mig godvilligt. Och desslikes om en massa hjeltar från andra länder, som heller icke varit så blyga — — Och så Schåsefång — — "Stolta qvinna," mumlade jag, medan jag kände, huru vattnet letade sig in i strumporna, "stolta qvinna, här ska du finna troheten, här ska du få kärleksbevis, som du kan lägga in och vara högfärdig öfver till din senaste ålderdom." Så der sökte jag pigga upp mig gentemot den ruskiga verklighet, som plaskade på alla sidor.

Innan jag hunnit få båten läns, kom Janne kånkande på en svår mast med åtföljande sprisegel och fock. Äfven bar han ett mastbräde, tydligen improviseradt, och tre grofva stag. Jag såg på anstalterna, att jag var dömd, kände mig åter mycket en-

kel, men teg och låtsades som om jag funnit alltsammans i sin ordning.

När snipan ändtligen var befriad från is och vatten, fingo vi dit masten och var det hemskt bara att se, huru otäckt långt han sköt öfver både för och akter.

"Se så der ja!" utropade Janne belåtet. "Nu ro vi fram till diktalen der, den hitersta och lägga oss i lä om den och rigga på, så ha vi bums hela flacket klart för oss sedan."

Han sade detta som den simplaste sak i verlden, oaktadt "hela flacket" nu var förvandladt till en sjudande helvetesgryta af bara skum, hvaröfver den jagande nordosten tjöt, så att det nästan var omöjligt att höra ens egen röst utan att skrika. Ingen seglare syntes heller derute på den öde fjärden och blott ett par skepp redo oroligt upp för sina ankare.

Just som Janne fått på det högst enkla rodret och vi kastade loss, kom på sidan om sjöboden sjelfvaste gubben Palmqvist vankande. Han tittade utåt den vräkande sjön och gjorde en "solbåge" mot dehorisontalt frampiskande haglen. I sitt tofviga hakskägg och den ruggiga frisrocken liknade gubben en ofantlig sjöboråtta, som smugit ut för att rekognosera terrängen. Emellertid var Palmqvisten stadens erfarnaste båtseglare, som, sedan han slutat upp med sjön, småningom lagt sig till med en hel flotta segelbåtar, hvilka han hyrde ut och hade sin goda bergning på. Så nog hade han någon idé om saken i fråga.

"Hva är de jag sir, ni tänker väl aldrig ge er

ut och segla i den der killingen heller?" sporde gubben allvarligt.

"Hvarför inte?" frågade Janne lugnt.

Gubben kastade ännu en blick öfver fjärden och liksom vädrade i vinden, hvarpå han helt kort och tvärt sade: "ta då hit seglet först."

"Det har jag ju lånat af er och ni har fått betaldt i förskott ändå," förklarade Janne.

"Ta hit seglet, så får herrn tillbaka sina pengar."

"Kommer aldrig i fråga."

"Ta hit seglet, säger jag! Det är mitt segel och jag har inte lust att förlora det för fattiga tjugufyra skilling, gunstig junkrar," ropade Palmqvist med skärpa i rösten.

Gubben syntes mig nu som en engel, så ful han var, och jag prisade min lyckliga stjerna, som låtit mig komma ifrån detta fatala äfventyr för priset af ett gammalt sprisegel. Men jag kände icke Janne ännu.

"Hvad kostar hela bundten?" frågade han kort.

Gubben betraktade honom förvånad och så såg han på mig och så återigen på Janne.

"I don't care, you know," återtog denne, användande engelskan såsom ett slags frimurarespråk sjömän emellan.

"Well, nevermind! Vill ni nödvändigt dränka er, så må ni göra i den saken hur ni vill, era vildbasare. Men mast och segel ska jag ha tjugu riksdaler för och det kontantibus in manibus ändå."

Janne tog åt byxfickan, men såg på mig samtidigt med något midtemellan leende och tyst för-

stånd. "Du skulle väl inte ha lust att repartisera, Kalle, efter det egentligen är du, som proponerat den här lustresan?" hemstälde han tätt i mitt öra.

Jag kände, att jag inte kunde se honom i synen, då jag svarade, att jag ej hade några kontanter på mig för tillfället, men att jag gerna skulle betala min anpart framdeles.

"Händelsevis har jag att stoppa i halsen på den der gamle hamnhajen," yttrade Janne lugnande, i det han hoppade i land och stack pengarna åt Palmqvist, som kallblodigt stoppade dem i fickan.

"Men kom ihåg, att jag har seglet på öppet köp och får tillbaka mina pengar, när jag återlemnar det," anmärkte Janne.

"Åh ja, det tror jag nog jag kan åta mej te lofva," svarade gubben torrt. "Men så mycke säger jag, att den, som ger sig ut i det här vädre i ett sånt der skal med ett sånt åbäke till spri, utan det står för lifve, han blir inte hållin mycke bättre än en sjelfspilling uttå folk, som bättre vett har."

Och dermed gick Palmqvisten sin väg, utan att se sig tillbaka, liksom han skämts för att stå i någon slags förbindelse med så misstänkt folk.

"En ugglig gubbe den der," sade jag långdraget.

"Han är en båtseglare af gamla skolan efter din tabulatur," skrattade Janne. "Men vi ska visa verlden, att 'Inga sorger än i våra sinnen bo'." Det sista sjöng han med sin späda tenor, som tog sig ogement putslustig ut mot stormens ilskna tjut och haglens smattrande mot sjöbodgafveln. Men i mitt unga, oförvanskade hjerta klingade det som en hädelse. Vi

voro inte så skeptiska den tiden och trodde ännu på en personlig gud, som hörde både hvad vi sade och sjöngo och kunde blifva förolämpad och vilja hämnas, allt efter som man var förhärdad till.

Janne hade burit af och jag sträckte ut med de smäckra årorna. Snipan hyfvades lik en gunga i sjögången, som var mycket krabb i sjelfva åmynnet, emedan den utflytande strömmen här bröts mot de instormande vågorna. Endast med stort besvär nåddes diktalen och det var icke mindre svårt att få fånglinan fast dervid, ett sådant lefverne höll båten. Och det lilla "lä" vi fingo, var sannerligen icke mycket värdt heller. Snipan slet och bände och sjön piskade igenom pålarnas vida mellanrum, emedan plankfodringen till det mesta var bortsliten, så att vi hade mer än tillräckligt fotvatten, under det vi arbetade med att rigga upp masten.

Och *det* var ett trefligt stycke jobb, må ni tro! Så fort vi fingo masten till väders, kratsch! gick den fördömda mastbrädan sönder och masten ramlade ned igen och som han inte hade stort rum att falla på, så hade det inte legat något underligt i, om han slagit ihjäl någon af oss eller bägge två helst. Det gjorde nu visserligen icke Palmqvistens välsignade gamla spira, men vi fingo icke upp henne i alla fall och ett sisyfus-arbete blef det mer bokstafligt än jag sedan varit med om, tills mastbrädan ändtligen var alldeles i kras. Men derunder hade jag nog lagt märke till, hvilken styf gosse Janne egentligen var gentemot mig, som mest dugde till att stå i vägen, och derföre kände jag ett stygn i mitt samvete, när

han utropade: "nej, Kalle, nu tror jag vi ge oss godvilligt!" och jag lömskt inföll: "du menar väl, att det är *du*, som ger dej, hva?"

Janne betraktade mig ett par sekunder mycket noga och så formade han ena näfven till en lur, satte den intill mitt öra och hviskade långsamt: "den der slags geisten ska du salta på, så den håller sej att servera åt landkrabborna, men försök inte att proppa den i *mej*."

Och då nickade han godsinnadt, kastade loss fånglinan och rodde åter i land.

Hade jag inte varit en skränfock af värsta sorten, så skulle jag nu begagnat detta gynsamma tillfälle att löpa och låtit Janne stå der med segerpalmen, som inte var just något öfver sig att vifta med egentligen. Men fastän jag nödgades lägga locket på min sjelfkänsla inför det egna medvetandet, ville jag ingalunda uppenbart gifva tapt för Janne. Besynnerligen som jag hoppades, att vårt äfventyr numera befann sig på upphållningen, den småleken förutan.

Men, som sagdt, för att vara min bäste vän, så kände jag Janne grufligt litet.

När snipan åter låg vid sjöboden, begaf sig Janne till en bekant lots, som bodde ett stycke derifrån och kom snart nedsläpande med en såg och ett bräde, hvaraf han snickrade till en klumpig, men stark tingest att sätta masten i.

Åter lade vi ut till den fördömda diktalen och åter började samma lek igen. Snipan for som en skottspole upp och ned och det visade sig omöjligt att få in maständan äfven i detta bräde. Jag kände

också redan flere fot belåtenhet växa upp i min envisa själ, när masten gång på gång dammade ner, just då Janne som bäst trodde sig ha honom fast i klossen på botten af båten.

"Det här duger inte," skrek Janne till slut i fullt humör.

"Nå, det var då roligt höra, att du återigen börjar ge med dej," sade jag så likgiltigt som möjligt.

"Jo, det ska du se," skrattade Janne, i det han hoppade upp på diktalens jernring och derefter klef upp på sjelfva toppen. "Langa du bara nu hit masten och få den ned ordentligt, när jag håller den och stå inte och fumla som en darrhändt skräddargesäll. Det *ska* gå, det inte — —"

Och så drog han till med en riktig kötted, den första jag hört passera hans fina läppar, men som derföre klingade så mycket mustigare och liksom mer kommenderande. Och jag märkte huru Janne, eljes så timid, nu tagit kommandot alldeles ofrivilligt, såsom kraftfulla naturer alltid göra i ögonblick af fara, men jag fann också det vara bäst att icke borsta sig, åtminstone för tillfället, såsom alltid fallet plägar vara äfven med vissa skräflande väderblåsor.

Janne högg godt tag om masten uppe på toppen af diktalen, der han hade säkert fotfäste och efter åtskilliga rop åt mig att "hålla kortare mast", hvilka jag hade svårt att under den vräkande sjögången verkställa på knä i det sqvalpande vattnet, körde jag då ändtligen ner denna fördömda mast genom brädhålet. — —

Men under allt detta kantrande och vändande,

hade spristången arbetat sig lös från stagslingorna och skoten och i ett nu fattades seglet af stormen och blåste ut med dånet af ett kanonskott. Skotet måtte ha slängt akteröfver och för ett ögonblick fastnat i rodermerlan eller annorstädes, ty seglets hela buk fyldes våldsamt, snipan krängde öfver, tog vatten, kantrade och hvälfde mig på hufvudet i sjön.

Till min skam må jag bekänna, att jag aldrig kunnat simma, emedan det bästa af min barndom förflöt under tandvärk och jag sedan varit för stursk att lära mig denna nyttiga sport. Så att jag utstötte ett gallhojande efter Janne, der jag låg och sprattlade mellan båtkanten och masten.

Janne med blekansigtet satt på toppen af diktalen, icke alldeles olik en fiskmås och tittade lugnt ned på mig. "Hva är det åt dej, Kalle lilla, efter du skränar så der hemskt?" gäckades han utan särdeles känsla för vänskapen, hvad jag kunde tycka.

Nu var jag visserligen åter mycket mör i mitt sinne, nu, när den usliga snipsuden bågnade ned för hvarje tag jag gjorde att rida upp på kölen och den ena kallsupen efter den andra gurglade in genom mun och näsborrar. Men jag litade på, att Janne skulle komma till hjelp och hvad tjenade det då till att erkänna mig ha gifvit tappt, när det nu i alla fall icke kunde blifva någon vidare färd af?

Janne, det blötdjuret, gjorde sig icke synnerligen brådt, men så hasade han ändtligen ned på jernringen, halade in fånglinan och bogserade mig upp på diktalen, förstås icke utan besvär, genomsur som jag var.

Huuuh! Brrrr! Jag fryser ännu när jag minnes,

huru barskt nordosten skar igenom hvarje våt tråd och hackade hela min arma lekamen till hönskött på dessa gamla grönslemmiga pålar, der man knappast kunde röra sig utan att ramla i vattnet och der vi måste klämma ihop oss blott för att få rum bägge två.

Schåsefäng, du min första, omotiverade s. k. kärlek, för att väcka din sympati, satt jag nu uppkrupen så till sägandes på en pinne, från alla sidor omgifven af vreda vågor och utan särdeles utsigt att kunna komma derifrån i brådkastet, huttrande af köld och med stark hunger i faggorna, under det jag annars kunnat ligga vällustigt uppkrupen i min soffa, med benen vårdslöst vräkta öfver ena gafveln, nöjd och mätt och läsande om Alhambras månbelysta trollverld eller Jacks galna kryssningar utan så mycket som pusten från en liten zefyr. Uff!

Och så ansigte mot ansigte med den der kanaljen Janne, hvars lömska småleenden så kitsligt stötte på jesuit, om han varit en smula mörk i synen! Och nedanför den kantrade båten, som pinade fånglinan så att den såg ut att kunna brista när som helst. Trefliga utsigter!

"Vi måste ha snipan på rak köl igen," skrek Janne energiskt. "Efter du ändå är våt förut, kunde du gerna gå ned och kantra om henne, så ska jag hala upp här i fånglinan."

"Se så, Janne," utbrast jag, hackande tänderna, "nu kan det vara nog med det här nöjet. Hvem tror du orkar kantra båten med det der stora, våta seglet släpande på sidan?"

"Du menar väl, att *du ger dej*, Kalle lilla," hvi-

skade han, åter begagnande handen till lur, alldeles som om någon främmande kunnat höra oss och att han derföre velat skona mina känslor.

"Jag menar väl så f-n heller," tjöt jag utom mig, ehuru jag samtidigt kände en vild förskräckelse öfver svordomen, som slank öfver läpparna, ty den tiden hade vi ännu stor respekt för gamle herrn dernere också.

"Bra, du Kalle! Rättså, man ska inte ge sej för hackor! Då ska jag väl försöka ta bugt på henne. Lyckligtvis bergade jag med mej den här sågen och jag tror nog, att du inte har mycket emot, om jag sågar af den der kanaljemasten en smula, fast det var uppgjordt, att den borde vara så lång som möjligt, hvasa?"

Hvilken usling! "Får gå!" svarade jag förnämt.

"Passa på då och hala upp i fånglinan allt hva du förmår, medan jag kränger om båten," skrek han och störtade i vattnet så kallblodigt, att hela min lekamen skalf af medkänsla.

Med grämelse såg jag dock, huru han snart lyckades knäcka af masten ett qvarter ofvan brädan och till min ännu större förargelse kröntes våra bemödanden att få upp snipan med den afgjordaste framgång.

Jag måste nu ned och länsa henne med sydvesten, då öskaret flutit bort vid kantringen. Detta arbete verkställdes under återvändande lifsglädje, dels för att blodomloppet kom i fart, dels emedan jag af Jannes anordningar tyckte mig kunna sluta, att vårt galna äfventyr nu ändtligen skulle få en hygglig ändalykt med ett slags utjemnande krigsära för oss

bägge. *Så* mycket kunde ju dock min stolthet låta pruta med sig.

Janne satte sig också mycket riktigt till årorna, sedan segel och mast vederbörligen blifvit inbergade, och rodde återigen till utsprånget under sjöboden.

Vädret hade nu ändrats i så måtto, att man här och der kunde upptäcka en remsa blå himmel. Stormen ref visserligen i lika friskt, men nederbörden föll icke mer så jemnt. Det såg ut som om det snart skulle klarna.

"Se så der ja, nu ha vi landkänning igen, unge man", sade Janne gladt, "och nu bör det smaka att få en knapp i västen och krypa in i ett torrare skinn. Kom med till Norlingen, han lemnar oss nog bägge delarna, om jag känner honom rätt."

Jag skulle visserligen helst ha velat skynda hem, men att vandra genom staden så lungvåt som jag var, tycktes mig för otrefligt, allrahelst jag kunnat skrämma slag på min mor, om hon fått se mig i detta tillstånd.

Så skyndade vi då till lotsen Norling, af hvilken Janne lånat sågen. Det var en hygglig karl, liten till växten, men ovanligt bredaxlad. Af honom fingo vi en förskräckligt rafflande konjak, den mest brinnande dryck jag någonsin fått genom strupen, men som verkade ypperligt vid detta tillfälle. Och vidare ställde han till vår disposition sin garderob, som visserligen ej var stor, men så mycket durablare. Jag fick en gul friströja, en fot för vid öfver axlarna och byxor, som endast voro ett qvarter för korta samt ett par finnpjeskor med uppstående, bakböjd spets i stäl-

let för mina genomvåta stöflar. Norling, som tycktes vara en mycket tystlåten man, besvärade oss icke med några frågor, ehuru jag sedermera starkt misstänkte honom för åtskilligt maskopi med Janne.

När vi väl kommit ut igen, satte jag af i språngmarsch för att på de aflägsnaste bakgator passera hem så obemärkt som möjligt.

"Spring inte så vådligt, menniska", ropade Janne andfådd, "du löper ju alldeles åt galet håll."

"Åt galet håll? Jag måtte väl hitta hem, om inte — —"

"Hem?! Det är visst fråga om hem nu! Neej, min gosse, ska vi segla, så ska vi segla och ännu ha vi inte seglat en tum. Den här vägen, Kalle lilla!" Och dermed tog han mig under armen och så bar det åter af till den fördömda snipan.

Jag kände, att jag kunnat skjuta honom, men springa min väg kunde jag dock inte och jag hade ingen revolver.

Janne var en styf karl i sitt fack, så mycket kunde jag se. Han riggade upp masten, skar af seglet en aln på höjden och tre dukar på bredden, gjorde en ny stropp åt spristången, som han kapade af en aln och reducerade focken betydligt. Under hela tiden gjorde den giftige kanaljen med sin uppvärmda höflighet en massa hyggliga hemställanden, huruvida det konvenerade mig att göra den och den af omständigheterna nödtvungna inskränkningen i vår öfverenskommelse, på hvilket spegelfäkteri jag icke vårdade mig om att svara.

Påriggningen hade nu försiggått vid slutet af

pålverket, der vi voro jemförelsevis mycket bättre i stånd att röra oss än bakom diktalen, dit Janne endast hade lagt, för att riktigt kunna håna mig ända till benen, så vidt jag sedermera kunnat förstå.

Återigen satte vi då af, denna gång för segel och pinfulla segel ändå, varen lugna för det! Som vi styrde nu, hade vi vinden in från kranbalksvis och sjön med gunås så visst. Rakt på babords bog. Så fort snipan stack nosen utom åmynningen, kastades hon också åt lä så våldsamt, att sidan genast pressades under vattnet och det såg ut som om ingenting kunnat rädda henne från kantring.

Men Janne var mannen att segla ett nötskal i bidevind. "Ptro, ptro, vänta, min engel, tills du fått ljumma upp skankorna dina en smula. Så ja!" språkade han alldeles som till en lefvande varelse, i det han kastade loss fockskotet, då snipan genast dansade upp i vinden, tack vare trycket på det svåra spriseglet. Men innan hon hunnit gå öfver stag, halade han in skotet i lofvart, lade ned roret och släckte ett tag på spriseglet. På så sätt fick han farten långsammare in, halade så öfver focken igen och skotade hem den så dikt han kunde, hvarpå spriseglet åter halades styft. Jag fick nu på min part att passa fockskotet och alltid hålla det klart, emedan det icke var rådligt att göra fast någon löpande ända i ett väder sådant som detta.

Jag har alltid haft lätt för att råka i beundran och fastän jag hade alla möjliga skäl att vara ilsken på Janne just för tillfället, kunde jag icke låta bli

att falla i fånig tillbedjan öfver hans sätt att handtera sin ofullkomliga farkost.

Ja, Janne var sjöman i hvarje tum! Han satt der på en lifbergare akterut, hållande skotet med ena och roret med andra hand, lika lugn och mild som om han spelat guitarr. Lika lugn, men vaksam, med ena ögat på seglet, det andra på sjön, körde han snipan rätt i vinden, men seglade henne dock raskt, ty han höll ändå alltid så fullt de improviserade seglen tillåto.

Ju längre vi kommo ut på fjärden, ju ilsknare körde stormen fram, ju högre gick sjön. Men, fastän hela färden var ett galgstreck, så fans likväl den ljuspunkten deri, att vinden ej var byig, utan blåste jemn rakt från hafvet och utan att förvilla sig i en arkipelag af holmar.

Se så, nu är det "klart att vända". Vi ha bränningarna vid "Paschan" rätt förut. "Klar vid fockskot, men lägg inte af, förrän jag säger till!"

Jannes qvicka öga for öfver sjön, passade på, när det såg någorlunda skapligt ut, lofvade försigtigt upp med litet ror, gaf henne successivt mera och så gick hon öfver. "Låt gå focken!" Allt detta vida fortare än det läses här högt.

Han skrek inte med vanlig häftig kommandoton, men jag blef konfys ändå, när snipan svängde upp och skeppade en ful våg, som sköljde öfver mig och nära nog kastade henne öfverända. Janne kunde icke lofva upp mot denna svåra sjö, som kom rullande mot bogen, emedan båten icke hade tillräcklig fart ännu. "Skota focken, hal in focken, din stöf-

vel!" dundrade Janne, ty nu var det inte tid att vara gentil.

Skotets sladd hade rappat ut, så att jag måste långt fram i lä, för att kunna hala in den. "Ta fast i sjelfva skothornet, din tusan d-l och tryck ner seglet!" skrek Janne. Den lilla focken slog och lefde som en besatt, jag blef ännu konfysare, sträckte mig ut för att få tag i liket, men med detsamma hyfvade snipan till för ännu en våg och åter kastades jag på hufvudet rakt i sjön denna utmärkta pingstdag. Det susade för öronen, jag slog med händerna, sväljde en mängd vatten och så blef det mörkt.

Lyckligtvis låg snipan och dejsade, så att hon icke gjorde någon fart. Janne kastade genast loss skotet, fattade lifbergaren, som han begagnat till kudde och skulle just kasta ut den, då han fick syn på min hand, som hjelplöst kafvade upp ur vattnet. I sekunden grep han om den med ett tag som af stål och förde mig till aktern. Det hade nämligen varit omöjligt att hala upp min tunga lekamen från sidan, utan att kantra båten.

Liggande raklång öfver akterstäfven, lyfte han mina axlar i jemnhöjd med denna. Om jag en momang förlorat medvetandet, återfick jag det åtminstone nu och kunde sjelf fatta i båtkanten. Med hjelp af den kraft jag visste utveckla för tillvaron, halade Janne mig tungt in öfver aktern.

"Till fockskotet, men passa nu på bättre!" kommenderade han genast, som om ingenting passerat. "Hal öfver det till lofvart, så att vi få henne att falla på andra bogen."

Snipan låg nu der och vräkte redlös upp och ned, medan seglen dängde och slogo om våra öron. Och nu skulle vi åter lägga henne för bidevind och för hvarje sjö och starkare il frukta att se henne sänkt eller kantrad. Brrr! Dyrkade Schåsefäng, kära fåfänga, jag ger er bokstafligen på båten!

Nu kröp den bramarbasande romanhjelten ändtligen i skrinet. Men nederlaget skulle naturligtvis göras så lindrigt som möjligt, så som det anstod en katig herre om sjutton vintrar, den der ännu tror sig om hvarjehanda.

"Jönsissimus pyramidalis", skrek jag vårdslöst, "jag ger tusan dina fallningar, dina halsar och dina bogar med för resten. Jag vill på en helt annan bog, nämligen en utmärkt fårbog, som väntar mig hemma och så torde du kanske ha känt, att jag är en smula våt — —"

"Såna märkvärdiga ord du begagnar, men menar du ändå inte egentligen att du ger dej och att du inte egentligen *törs* segla mera i den rankaste bät och med det största segel och i den mest skrikande storm — —"

Han hade under tiden gigat spriseglet, tagit till årorna och höll nu mot sjön så godt sig göra lät.

"Låt oss länsa!" afbröt jag, skälfvande under den genomträngande blåsten.

"Ger du dej? Ja eller nej!"

"Ja-a-a, din satans utter!" skrek jag, ursinnig öfver rolen af en stackare inför denne Janne Säfbom, som ju hvarje menniska annars borde hålla för ett

skyggt lam gentemot min egen rytande, uppblåsta lejonaktighet.

Janne passade nu på att göra en smidig vändning med årorna och satte till spriseglet, hvarvid snipan körde upp i vinden som en skengalen unghäst. Men trots hennes ursinne under pressningen af det stora seglet och oaktadt de akterliga sjöarna jagade efter henne som snåla hajar, visste Janne att med skicklig, jemn styrning inom kort föra oss välbehållna till vårt land igen.

Janne hade icke yttrat ett ord under återresan, men när vi fått fast snipan vid sjöboden, sade han på sitt gamla vänliga stillsamma sätt: "skynda dig nu hem allt hvad tygen hålla — och de der friskläderna se ut att räcka en stund — jag sköter nog om det här. Du är en bra pojke, Kalle lilla, men det skulle inte skada, om du skräflade lite mindre. Tag inte illa opp!"

Jag gick ända derhän att trycka hans framsträckta hand med en känsla af sötsur tacksamhet. Det är inte så godt att säga, om den mera gälde vänskapen eller den lektion jag fått. Ty jag hade nog för längesedan insett, att alltsammans var bara vänskap och helsosam lärdom — ett stycke beskare uppfostran. Det vill säga, jag tyckte nu om att betrakta saken från den sidan, det låg något mindre nedsättande deri än att taga alltsammans som en gräslig drift, hvilket det nog i grunden ändå var.

Uff! Allt var som förgjordt denna hänryckningens dag! Jag hade inte väl satt foten på land, förr än solen trängde fram och menskobarnen stucko ut

sina näsor. Men från mig rann vattnet i riktiga bäckar och jag huttrade af köld, under det jag tungt traskade framåt, ty friskostymen hade sugit i sig mer vatten än den tomaste kamel och pjeskorna sade 'smack, smack' för hvarje steg. Allt folk jag mötte, tittade också på mig som om jag kommit direkt ur syndafloden, dock mest på min breda tröja.

Slutligen var jag vid "våran brygga", såsom vi pojkar från "Islandet" kallade tilläggningsplatsen för den officiela roddbåten öfver ån. Gamla Lundström tillverkade en den allra fulaste min på sitt väderspruckna ansigte, när jag steg i båten, men höll tätt med frågorna vid min icke mindre bistra grimas.

På andra sidan låg den s. k. "Smäcken", der laxnoten leddes i land, och drängarna voro just nu sysselsatta med att draga upp den. Den frambrytande solen hade lockat traktens ungar ut att gapa på, när den stora struten släpades upp på sandbanken, der den antingen platt och innehållslös skulle sjunka ihop eller dansa af lifvade blanklaxar.

Men fastän jag debarkerade just som drängarna halade in qvickare och laxkaret blott var ett par famnar från banken, sprungo Islandets ungdomar genast omkring mig alldeles som de skulle ha fått syn på sjelfvaste Robinson Crusœ i sin konstiga ökostym. Jag skyndade framåt, bitande hop tänderna, men det var omöjligt att skaka bort all denna barnsliga undran och böjelse för ursprunglig komik. Hopen växte allt efter som det kostliga tåget gick fram, madamer kommo ut i portarne och hviskade högt: "se der går fru P:s son, huru har den högfärdsblåsan nu burit

sej åt, som ser så der ut på sjelfvaste pingstdan?" — "Stackars menniska, hon har då fått *sitt* hon också att dras med." — "Ja, ja, Blombergska, alla har en sitt." — "Hvar kan den urbasaren ha vurri?" Så ljöd det, allteftersom qvinnorna slöto sig till tåget, då och då förmanande sina plantor att ej vara så närgångna.

Ty de löpte framför benen och kikade mig i ansigtet, drogo i den breda, kortarmade friskavajen och försökte nypa i spetsarna på pjeskorna, så att jag var i ständig fara att ramla omkull. Jag led en med starkt uppdrifven sjelfkänsla proppad, romanslukande ung spolings alla qval, utan att kunna gifva dem luft i annat än tystnadens förakt och den är det just inte mycket med inför en sådan publik.

Men kalken var ännu icke bräddad. I det jag händelsevis såg upp — jag marscherade annars med blicken styft mot gatan — såg jag ett par ögon, större och mer förvånade än vanligt, riktade på min ynkliga skepnad. Schåsefäng — — grymma qvinna! "Om du visste, hvad jag vågat har för dig", mumlade jag med Josef i Den Ondes Besegrare. Ty det hårda ödet hade ditfört äfven henne, som var ledig under aftonsången.

Jag hörde ett litet nätt, äkta stockholmskammarjungfruligt fånskratt och satte af i vildaste sken till vår port. Det gick nog litet dåligt. Schåsefäng flinade åter, madamerna skrattade, ungarna hurrade, grannarna undrade och in genom porten snurrade samtidigt med mig hela hopen och fylde den rymliga gården.

Mamma kom ut på farstubron, hvit som lärft i ansigtet, och upphof ett rop af fasa. Men när hon märkte, att hennes ende son dock var lifslefvande, fick hon tag i mig och körde mig innanför farstudörren.

Derpå gick hon ut på bron och ropade hvasst: "hva ha ni här att beställa?! Ut med er allihop och det genast! — Johanna, stäng porten efter dem!" röt hon barskt åt stackars halta Hanna, som gret öfver mitt elände bittrare än någon annan.

Mamma gick så in till mig, sade aldrig ett ord, men klädde af mig från tå till topp, liksom jag ännu varit ett litet barn. Sedan fördes jag till sängs, i hennes egen ofantliga sparlakansark, serverades först med kokvarm buljong och portvin, fullt af rifven muskott och starkpeppar, tills jag råkade i den väldigaste svettning, och sedan med bibeln, i det mutter läste högt de 8:de och 14:de kapitlen hos Mattheus samt berättelsen om profeten Jonæ sjöäfventyr. Så bad hon och tackade Gud på sitt gammaldags sätt för ende sonens räddning och gick sedan tyst ut, öfverlemnande mig, såsom hon trodde, åt en välgörande sömns återställande kraft.

Men sömnen kom icke så lätt och jag hade god tid att öfvertänka dagens händelser, deras orsak och verkan och komma till den konklusion, att jag hittills gått omkring på jordens yta som en skräflande lögn och att det nu vore hög tid att äfven göra en sorts laglig menniska utaf mig. Och jag tror nog, att den der pingstdagen ingaf mig en ny ande, om än icke precis af samma sort som den apostlarna på

sin tid fingo öfver sig i Jerusalem. Ty just minnet af denna galna seglats afhöll mig från att någonsin sedermera "lofva rundt och hålla tunt", och är detta kanske förnämsta orsaken till, att jag nu kan se några vänner ibland under eget tak.

Skål derföre, mina herrar, för äfven en ful pingst, den fulaste jag upplefvat. Ty det blåser ingen vind så dålig, att den ej för något godt med sig.

Vårbetraktelse i Kungsträdgården.

Nu hafven I, smickrare, ändtligen fått
uppskära hvad länge I slösande sått —
ja, *sen* henne, nutidens qvinna!
I pratat och sjungit, att qvinnan ju är
en blomma, så fager, doftande, skär,
nu likheten ändtligt vi finna.
Jo jo, på hvar kostbar och lysande drägt
man märker hur nära hon hunnit bli' slägt
med blommorna sköna, som gratis också
sig kläderna välvilligt tillsända få,
fast ej de arbeta och spinna.
Med "stängeln" är heller ej mycket bestyr,
när den skall uppriggas till baler och fêter,
ty färdiga ligga korsett och turnyr:
den är ju så "vek", påstå jemt de poeter.
Hvad doften beträffar, finns Eau de Cologne
långt bättre än röken i skaldernas sång.
Men skärheten göres ad libitum
allt efter dager och publikum.

Att hos denna blomma af tyg och karkas
der sitta små torkade själens pistiller
väl kunde med fog smått i tvifvelsmål dra's,
men dock argumenter härpå ej jag spiller.
Hon passar för öfrigt så innerligt väl
åt nattfjärilsnobben med sökta fasoner,
som vid hennes sida små bonbons blott stjäl,
men köper sin honung i mörkare zoner.

Förfuskade ungdom — när vårsolen slår
sitt glänsande öga på samhällshabiten
och du under knoppande grenarna går,
hvad *din* vårkostym skimrar urblekt och sliten!
Din stam synes ihålig, grönskan är matt,
ej flödar den safve, som lifsglädjen föder —
du är *för exotisk,* man borde dig satt
bland lättjans blaserade slägte i söder.

Lifvets passionssång.

Hvad lågor flamma vid lefnadens bryn!
Se, rodnande färga de morgonskyn!
Allt ler emot unge kämpens blick.
Högt sväller bröstet, med trotsigt skick
han bältet spänner och drar sitt svärd
till kamp och seger i okänd verld.

På hvarje höjd står ett gyllne hus,
som sänder vidtomkring bländande ljus.
Och kämpen brinner af lust och fröjd,
han skyndar upp för svindlande höjd,
men när han hunnit till brantens slut
det ledande ljuset har slocknat ut.

Väl kyles på ödsliga toppen hans barm,
väl väckes af gäckade längtan hans harm;
dock, andra höjder i ljus än stå — —.
Upp kämpe, tröttna ej, sök dem nå,
spänn bältet ännu hårdare fast
och storma lyckans borgar med hast!

Men ack, förgäfves är allt ditt mod,
förgäfves det rinner ditt bästa blod.
När kammen ändtligt du för dig ser,
så strålar ljuset längre ej der:
ett Golgatha bidar med korset blott,
hvar ungdomens lockande hägring stått.

Men när så sista ljuset är slut,
och mörker går öfver nejden ut,
då bäfvar marken under din fot,
och framtidens förlåt remnar med hot,
och spöken stiga ur grafvar upp:
de kalla verkligheternas trupp.

Ditt hufvud, ack, hur blir det ej tomt,
hur hjertat sluts för allt skönt och fromt,
när döda ligga i graf på graf
de varma drömmar din ungdom gaf.
Hvem vältar stenen från grafvens dörr?
När tändas lockande ljus som förr?

Hvar är Kristenheten?

Några studier af *Gamaliel Dubiander.*

Gunstige läsare! Blif icke så värst förbluffad öfver titeln på de här bitarna. Det är ej fråga om någon teologisk afhandling med indelningar, ty dertill vore väl min vän Gamaliel Dubiander ändå för kort i rocken. Men jag har hört gamle Dubb prata så mycket om sina ströftåg, att det väl ändå ligger något i hvad han kallar sin mission. Ty han letar, anställer riktiga razzier, men finner aldrig hvad han söker. Han traskar kring som Jerusalems skomakare och inbillar sig ibland att han fått upp något, men så suckar han igen och börjar sitt löpande ånyo. Hvad han gnor efter? Efter kristna, nämligen kristna efter hans fason.

Tagen det ej så noga med honom. Alla hafva vi våra frågor. Somliga fråga: Hvar är katten? Andra: Hvar är qvinnan? Gamle Dubis frågar: Hvar är kristenheten?

Han har, säger han, aldrig tviflat på kristendo-

men. Den finnes i Nya testamentet så enkel, att den går i hvem som helst. Men man blir ej kristen bara af att läsa och förstå kristliga teorier. Praktiska kristna har han dock aldrig lyckats träffa på under ett halft sekel. Icke en enda, säger han, som han ens velat gifva ett simpelt approbatur.

Under jagten efter kristna har han gjort mångahanda studier. Efterföljande stycken äro tagna ur högen på måfå. Synas de eder för tråkiga nu, så spar dem tills gråhåren komma.

Ty af en man, som blott skrifver uppriktigt, har man alltid något att lära, säger Börne.

I flyttningstid.

Det finnes många olikheter här i verldsvimlet men få torde gå upp mot den fatala skilnaden emellan att packa sin handkappsäck med några valda böcker och ännu valdare cigarrer, sticka en icke allt för smal plånbok i bröstfickan och gifva sig af till — ja hvarför ej till Otaheiti? — endast eskorterad af den oskattbare vän, som icke släpper en ur tankarne under loppet af första porterhalfvan — och att som jag mötas af två bistra skurmadamer, som starkt erinra om "Dit inte f-n sjelf vill gå, dit skickar han en gammal qvinna", och som endast vända allt huller om buller bland skrikande ungar, krälande mellan glas och porslin; en åkare, som tänker förtjena mycket dessa pressande dagar och derför har brådtom och puttrar och svär och slungar sakerna som det passar sig på lasset, tills han får ihop ett af ens heligaste minnen hopvräkt, lutande Babelstorn, der han sjelf tronar i gungstolen på min af sköna händer bespetsade brudgumskudde; och bärare, som att döma af deras röda näsor, men bleka, slappa drag icke böra duga till särdeles ansträngningar i den fysiska vägen, men hvilka icke desto mindre nu blifvit djefligt manhaftiga efter konsumerandet af ett 25-öres förskott. Allt detta och en hel hop annat dertill är hvad familjefadern får godt tillfälle att filosofera öfver, när det fallit hans bättre och mer positiva hälft in att skudda stoftet af fötterna och flytta till ett annat herberge.

Men det tycks liksom sjelfva flyttningsprocessen i och för sig icke ändå skulle utgöra ett tillräckligt vederlag för det sälla i hemmets oskattbara frid. Det finnes en verldsrättvisa, som väger stora lyckor och stora olyckor mot hvarandra, så att balansen skall någorlunda bibehållas och hon hade väl fått klart för sig att gentemot så mycken öfverflödande sällhet låta mig riktigt känna på lifvets afvigsida en flyttningsdag. Jag berättar ett faktum helt rätt och slätt, troende mig göra läsaren en tjenst genom att uppmana hvar och en till försigtighet, när han har att göra med hyresvärdar ex professo i allmänhet, och till allra största, minutiösaste, mickelaktigaste varsamhet, då han möjligen råkar på sådana af den mera specielt andliga sorten.

Jag bodde den tiden i ett samhälle, som står på kartan trots sin dumhet, sin falska andlighet och sina synder. Hade sagt upp och bestämt mig för en billig lägenhet. Värden och jag öfverenskommo så ordentligt dödliga väsen kunna i detta fall komma sams om hyra, rum, kök, källare, vedbod och sådana nödvändighetsartiklar, som falla inom en omtänksam familjepatriarks mångsidiga område. Dagen före flyttningen begifver jag mig till värden, för att få kontraktet underskrifvet och samtidigt erlägga den tyranniska afgift, som kallas förskottshyra. Jag möttes af en chor, som med accompagnemang af ett psalmodikon utförde någon af Rutströms gamla sånger. Vid inträdet i salongen stodo der en mängd barn, en omvänd, gentil neger med ovanligt höga kragar och manschetter, som räckte ända fram till

de cacaofärgade naglarne samt ett par ökända vinkelpredikanter, hvilkas gapande munnar genast nerfäldes vid mitt inträde, då lifsverksamheten synbarligen begaf sig upp till ögonen, hvilkas glober suto liksom på tentakler vid sitt ihärdiga stirrande på min syndiga lekamen. Jag frågade efter värden och upplystes, att denne snart skulle komma, hvarför tiden användes med att betrakta väggarne och bohaget i rummet för att undvika de blickar (uttryckande den ödmjukaste och innerligaste grad af brinnande kristlig medlidsamhet), hvilka envist riktades mot främlingen vid dörren. På väggen satt en tafla, föreställande ett stort träd, i hvars grenar hängde en hop påsar, hvilka, att döma af etiketterna, vid närmare påseende befunnos fulla af en hop de vederstyggligaste brott och synder. Inunder stod djefvulen sjelf i sina traditionela vingar och vinkade helt gemytligt åt vilsefarande folk att för beqvämlighetens skull stiga in på den breda vägen. För öfrigt var det fullt med större och mindre, ganska fint litografierade populära bibelspråk, innehållande mer eller mindre ljufliga bådskap. "Ännu en liten tid!" lästes der på ett ställe med stora, präntade bokstäfver, hvilka synbarligen voro den mödosamma produkten af någon familjemedlems darrande ansträngningar. Ett med musslor inlagdt skrin, på hvars lock fans en dansös med obeskrifligt hår och ofantlig solfjäder, bar under bilden det der bibelspråket, som handlar om, att hvad Herren uppenbarat de fåkunnige, det hafver han dolt för de vise och förnumstige. Der voro vidare många lappar om lammet

och blodet och såren; men alltsammans förvillande likt etiketter på rusgifvande drycker, fastän från Normans välkända officin. (Detta slags vinstgifvande geschäft har nu också nästan förstörts af namnsdagskortsfabricerande tyskar.)

En sidoblick in i herrskapet K:s sängkammare visade ofvanför lavoiren ett stycke trärulle, hvarifrån neddinglade pappersblad, innehållande bibelspråk, tryckta med stora bokstäfver, antagligen för att inskärpa ett kraftigare Guds ord redan vid morgontvagningen, hvilket försigtighetsmått blott bevisade sanningen af, att "Herren känner de sina."

Ändtligen kom värden och efter honom värdinnan och båda förklarade sig allt för sysselsatta med "vänner" att nu kunna befatta sig med så köttsliga saker. Jag skulle komma tillbaka morgonen derpå.

Denna minnesvärda morgon gick min f. d. värdinna och vittjade spåren efter pojkarnas behändiga fingrar. Hon såg på hålen i tapeterna och drog sina skäggkantade läppar till ett sardoniskt hånlöje, som hos henne icke betydde något annat än de bittraste efterräkningar. Jag betalade en hel omgång nya tapeter och fem innanfönsterrutor som allra hastigast utan att pruta och skyndade sedan till den nye värden, hack i häl följd af ett torn emigrationspersedlar.

Herr K. visade vid mitt inträde några besynnerliga rynkningar i det illmariga ansigtet, hvilka icke talade mycket för beskaffenheten af hans morgonbön.

"Nå, herr K., fram nu med kontrakten, så att vi få skrifva under, ty jag har med ett lass flyttsaker och vi skulle väl — —"

"Ja men, ja men, skulle vi så, ja. Men — se det är på det viset — får det inte vara en pris? Åh, ingenting att tacka för. Prosit! Det är allt jussom lite trassligt, hm — —"

"Hva är det som är trassligt? Allt var ju klappadt och klart oss emellan?"

"Ja visst ja, det kan väl så tyckas, hm, hm. Jo, jo. Men se, jag har tittat på de der rummen lite närmare nu och de behöfva allt repareras lite hvarstans och så — —"

"Kors, men *jag* gjorde ju också dessa anmärkningar, när vi sågo på lägenheten, men då tyckte ju *herrn* dem vara så för innerligen galanta och präktiga, hvafalls?"

"Åh ja, det kan så vara, kan så vara, hm. Men nu tycker jag det inte, visst inte, när jag sett på dem en smula närmare. Och så ä de så fulla af — —"

Här krafsade han mig i sidan och gjorde en så gräslig pantomim, att jag nödgades skratta hvad jag ville eller icke.

"Men detta är ju okristligt", utropade jag derpå i full ångest. "På det här viset kommer jag på gatan med hustru och barn och flyttsakerna — se här kommer nu första lasset!"

"Ja, jag sir det. Tråkigt, men efter vi nu ha kommit liksom i affärer, så vill jag skaffa herrskapet en annan våning, en riktigt vacker lägenhet, fin och nytapetserad, med vattenledning och slaskrör —" Här rabblade han upp diverse utmärkta ting "efter nutidens strängaste fordringar."

Jag fann, att jag var stormlurad, jag märkte, att

rummen icke kunde vara fullare med — — än den der heliga själen af — —; att hedersmannen K. hela tiden spekulerat på att blifva af med den dyrare lägenheten. Men om fem minuter hade jag underskrifvit ett hyreskontrakt, så diaboliskt uppsatt, att det lagligen var brutet de första tio minuterna jag kommit inom dörren. Och hvilka qvartaler sen!!

Jag undrade bara, hvad det stått för godt till morgonbetraktelse ofvanför tvättfatet denna 1:ste Oktober.

Husspekulanten.

Herr Z. låter resa stora slott
af tretumsplankor, ribb och andra bräder,
slår sedan murbruk på — till fyllnad blott
af byggnadsordningen för rikets städer.

Jag bott i ett nu snart en månad hel,
och i det närmsta skönjer jag mitt öde;
ty sannerligen det är värdens fel,
om vi ej snart i bladet stå bland "Döde".

Nyrappade, bevars, ses vägg och tak!
En krok för lampan man inskrufva ämnar,
då plötsligt med ett riktigt Ischia-brak
det snygga taket i facetter remnar.

Sen dess vill sömnen från vårt läger fly.
Jag, arme, öfver paulunen håller
med bäfvan vårt familjeparaply,
och öfver barnen ha vi parasoller.

Men under nattens dunkla timmar, då
fantastiskt gyckla vägg och tak och lampa,
mig tyckes stundom något hänga på
den olyckskroken, någonting att hampa.

Och midt i hampan dinglar af och an
ett väsen, fostradt utaf drömmars yra:
det är en liten skallig, gammal man,
som till Hin Håle erlagt förskottshyra.

Prest för en timme!

Det var femte söndagen efter helga trefaldighet. Hufvudstaden tycktes i det närmaste tömd på folk. En qväfvande, vindlös hetta, älskad på sin höjd af kakerlackor och varelser med begåfning uppåt + 40° C., hade jagat ut menniskobarnen till sjö och skogsmarker.

Jag kom från en middag, der allt smakade likt dåligt gjorda munlack och tänkte på koleran. Nästan instinktmässigt styrdes de värkande fötterna mot kyrkogården. Träden sågo ut att lofva en smula svalka.

Däst och trög, tänkte jag starkt på dromedarer. Jag förmodar, att jag afundades dem, ty afunden är den första af alla starka känslor i ögon-

blick af dådlös svaghet. Men vid det jag slött såg upp, kom ett fullt, präktigt stycke lif och blåste bort qvalmet.

Jag underkastar mig villigt att hållas för en utsökt enkel kurre, när jag bekänner, att den nya vinden blåste från ett par gamla kjortlar. Naturligtvis hade det varit mera piff i en bramsegelskultje från ett par unga och moderna. Låt så vara! Smaken inrymmer ju så många bizarrerier, synnerligen den moderna.

De der gammaldags klädningarna hade ljus botten med stora gröna och svarta rutor öfver. Mycket vida och veckade, sådana de brukades för ungefär 30 år tillbaka af allvarsamma fruntimmer, just omedelbart före krinolinperioden. Schalarne hade också ljus botten med figurer efter indiskt mönster.

Sådana underliga gamla sommarhabiter, så väl bibehållna, ännu rigtigt fraicha! Uthängda på streck naturligtvis och varsamt piskade flere gånger under vintern och så nedstufvade igen bland torkade örter, dem endast malen och gamla fruntimmer rigtigt förstå sig på.

Framskymtande bland flärden blott på vackra sommardagar i trakterna af kyrka och kyrkogård, förirren I eder någon stilla afton kanske ända ned till en soffa i Kungsträdgården eller Berzelii park, för att sedan återgå till lugnet i vindskontoret.

Hvilka antediluvianer till plagg! Ingen pantlåneinrättning skulle vilja befatta sig med att hysa en enda af eder bland det unga slägte, som så ofta an-

nars tvingas att blifva fånge och få ett nummer bland sextioprocentigt dam och mörker.

Och likväl hade ingen turnyrguppande drägt mäktat framtrolla så mycken stämning som just dessa afsigkomna kläder, åtminstone hos mitt ringa jag. Och gud signe eder, välsignade gamla, som skriden långsamt fram der! Jag är öfvertygad, att I ären ett par hedersgummor, fastän jag ännu blott sett eder från afvigsidan, så att säga. Äfven sänder jag i andanom en helsning till fabrikanten af dessa oförgängliga väfnader. Det vill säga till deras grafvar, emedan sådana fabrikörer för tämligen länge sedan kunna anses hafva ingått i den eviga hvilan med väfstolar och allt.

Så der sågo min mor och moster ut, när de vandrade till kyrkan med en viss, ofantligt förhoppningsfull ungdom emellan sig. Inför dé der gengångarna uppstod plötsligt i lifskraftiga drag det skendöda minnet af barndomsverlden, förjagande qvalm och leda.

De gamla drägterna försvunno genom dörren till kyrkan, och så vaknade ett annat minne — aftonsången.

Jag hade nästan glömt att något sådant ännu fans till. En mängd bilder från fridfulla, något enformiga, men obeskrifligt lugna söndagseftermiddagar dök med ens upp för själen. Aftonsången i den lilla landsortsstaden skymtade som en gammal mild onkel med Franzénansigte, hvit halsduk och ridderlig moral.

Men aftonsången i Stockholm och midt i vår brusande Go-ahead-fors, det var något ofattligt, nästan

orimligt! Och aftonsången en vacker sommardag — nåväl, den torde helt enkelt vara något ultrapikant. Derför följde jag mina tanter utan en sekunds tvekan.

Det fans inalles åtta personer i den vackra kyrkan, som redan gjorde ett behagligt intryck genom sin temperatur, hvilken mycket understeg värmen utanför. Hon föreföll nästan kall.

Nå, der hamnade mina gummor, för att genast dölja sina ansigten en passande fadervårstund. Men nu sätta de sig till rätta.

Mycket rigtigt! Genomhederliga fysionomier, rara ansigten med slätkammadt, silfverhvitt hår. Gummor, som man skulle vilja bo hos och sitta hemma om qvällarna och läsa högt för, medan de sticka på strumpan. Gummor, för hvilka man kunde berätta om sin far och mor och hela det stora slägtregistret och få höra om gamla tider, då de sjelfva voro unga och sågo mot framtidshorisonter af helt annan figuration än våra grå, jemnade linier.

Det gjorde icke lika godt att se på de andra och de som småningom kommo in, ty mina mostrar hade naturligtvis anländt i mycket god tid. Allesammans nedböjda, vissna figurer, med ansigten påminnande om skrumpet pergament. Insjunkna kinder, hakor och näsor på väg mot hvarandra. De flesta buro schaletter, lagda öfver pannan i dalursfodralsfason och små, gamla schalar, illa medfarna af sol och tvätt.

De hade satt sig på långbänkarne utefter stora gången och sågo stirrande framför sig med denna dumma, innehållslösa högtidlighet i minen, hvilken

är så stereotyp för ovana väntande i rådhusrätternas förmak och slika samlingsrum.

Några unga flickor syntes sparsamt här och der, hyggligt och halfmodernt klädda, men fula och med ledsna utseenden. Somliga af dem buro sorgdrägt och besökte kyrkan troligen såsom en anständighetsgärd åt nyligen aflidna under en period då verlden så litet som möjligt borde få lägga beslag på deras personer, om också ej på deras känslor.

Synbarligen bestod församlingen af sådana, som icke ville eller kunde röra sig i det brokiga lifvet utanför.

Få karlar förekommo. En herre med mycket knarrande stöflor stälde, jemte fru och döttrar, sin väg brådskande till en bänk nära predikstolen. Han såg ut att vara hemma här. Det tycktes nästan som om han hade aktier i kyrkoföretaget och kommit hit med kuponger. Patronen tillhörde det slags folk som kallas "de kyrksamme", och man läste på hans slätrakade haka med sin framskjutna underläpp: "Här kommer jag, kryddkrämar Englund, en ortodox man, som fullgör alla mina gudstjenster ordentligt i denna kyrka. Som en kryddkrämare och sträng ortodox skall jag lefva och som sådan vill jag visserligen också dö." Några andra gubbar syntes äfven, mindre handtverkare, som icke längre orkade släpa ut tunga matkorgar i det gröna.

Vid dörren stannade tre trashankar, otvättade och ruggiga, som väl tyckt att de skulle "nånstans gå på ett omslags skull". Men de stodo der som en sorts ruelsefulla syndare, med mössorna halfvägs på

bröstet och förekommo nästan andäktiga, hvilket tillstånd synbarligen eljest icke hörde till deras normala ställning här i jemmerdalen, menskligt att döma.

Kyrkvaktaren med sin medalj i svartgul klafve kring halsen under en styfstärkt, hvit halsduk gaf i värdighet icke mycket efter ett pensioneradt justitieråd. Hans högtidliga, slätrakade, middagssömniga ansigte erinrade med de stora nedglidande ögonlocken tämligen nära om en gammal, döende braxen, som långsamt afkolar, då och då snappande efter luft.

Nu träder en ung, våldsamt friserad herre fram på orgelläktaren och ställer sig i posityr. Orgeln preludierar och den kokette kantorn stämmer upp salmen, fastän man icke behöfver madame Girardins lorgnett för att se, att kroppen hellre sutte på Hasselbacken och pimplade punsch.

Äfven presten, mager och torr, med kappan öfver armen, ser icke riktigt aftonsångsmässig ut.

Men han läser upp sin predikan. Tjensten framför allt.

Skrifva de verkligen ihop predikningar för aftonsångerna sommartiden d. v. s. för omkring sjuttio à nittio personer? Eller kunna t. o. m. extemporerade föredrag blifva så torra som om en menniska kunde stå ut med att gurgla sig i halsen med messingsvatten en hel timme?

För öfrigt — hvilken text för denna sällsamma samling! Hemtad ur Romarebrefvets tredje kapitel, handlade den om judarnes särskilda förmåner samt om synden och rättfärdigheten.

Dessa beniga, hårklyfvande verser, skrifna kärft

af den stränge exfarisén Paulus, kunde de högvördige textgifvarne gerna hafva behållit för sina egna, idislande teologtänder, i stället för att lemna dem till aftonvard åt några stackars gummor, som i det närmaste borde hafva mist sin mesta förmåga att synda.

Och så denna utläggning, der det talades om "yttersta konseqvenser" och om att synden ej är "relativ", utan att vi inför Gud äro lika kålsupare allesammans, alldeles som jordens afstånd från solen icke mätes från bergstopparne, huru höga vi än tycka dem vara, och om hvilken oblidkeligt sandkornsrättfärdig Gud vi hafva! Huru litet passande var den ej inför dessa af fattigdomens släp och stundliga umbäranden utpinade varelser, mot hvilka *detta* lifvets glädje för länge sedan upphört att le, dessa "outcasts", som endast hafva något att hoppas på andra sidan grafven.

Hören blott: "Ingen är som gör godt, icke i tiden. Deras strupe är en öppen graf; deras tungor bruka de till svek; huggormaetter under deras läppar, m. m."

Också sågo madamerna allt betrycktare ut, allt högtidligare och mer ängsligt stirrande. Till och med mina trefliga gummor hade förlorat en god del af sin belåtna söndagsmin. Kyrkvaktaren, hvarpå religion annars icke tycktes böra synnerligt inverka, liknade en döende braxen mer än någonsin och hissade upp ögonlocken allt sällsyntare, men patronen sof och trashankarne slunko sakteliga sina färde.

Ehuru jag aldrig haft skäl att ångra oppositionen mot min mors lifliga åtrå att se mig på predikstolen, kände jag under denna timme en liflig åtrå

att få tala just för *dessa* åhörare. Jag hade så gerna velat trösta, lugna och tända hoppets fyrbåk för dem. Jag önskade att komma dessa stela drag att lifvas, dessa vissnade läppar att småle, dessa skygga, stirrande ögon att skimra af förtröstan. (Utom patronens och den nu alldeles döde braxens.)

Om jag varit prest!

Huru skulle ej evangelii friska flöde hafva verkat välgörande i denna torra öken, hvilka synvidder med dallrande former och vackert dämpade färger kunde ej en varmhjertad predikant hafva framtrollat genom ordets laterna magica för dessa ökenvandrares skumma blickar! Ack, I, som ären själaförsörjare, sägen dessa fattiga och öfvergifna, som stå på lifvets upphållning: "Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, si, jag vill vederqvicka eder!" Sägen dem att i himlen de yttersta skola varda de främsta och sådant mera! Och de skola icke längre känna all lifsglädje försvunnen, de skola mindre gräma sig öfver, att detta korta lif för dem ej har några blommor mer. Och så kunde de gå till sina torftiga hem, nöjda, kanske strålande. Och de aflägsna tonerna från gratismusiken, som vinden från fjärran för till deras öron, skulle icke låta så lockande och göra dem så fulla af vemod, när de i andanom bure inom sig evighetsbiljetter till himlamusiken derofvan.

Om presten ansloge denna ton, skulle aftonsångerna, hvilka den lifskraftiga, bullrande verlden knappast vet af, varda för en stor del af hufvudstadens

fattiga invånare en källa till stilla glädje, skänka dem styrka att tåligare bära sin hårda lott och ett ljusnande hopp i lefnadens aftontimme.

Gamla vanan.

Brodern A. satt hvarje qväll på krogen,
starkt funderande på — prestexamen;
ändtligen blef också brodern mogen,
efter mycken — nåd uti tentamen.

Brodern A. satt nu i sakristian,
klädd i prestrock och med styfva kragar;
fast han läste i prediko-krian,
drömde brodern dock om forna dagar.

Ty när han stod upp till att predika
första resan uti templet ordet,
var han sig i allt som förr så lika
och — *vek stolen* varligt emot bordet. *)

*) För dem bland läsarne, hvilka till äfventyrs icke riktigt känna till källareplägsederna, må här upplysas, att Bacchikunden viker sin stol, när han blott tillfälligtvis lemnar lokalen och önskar behålla sin plats vid återkomsten.

Nåd och Blod.

"Det är bara nåd," pustade den numera afsomnade store trubaduren O. A., när han knäpte på qvinten och vred om skrufvarna på sin guitarr med dubbelhalsen. "Bara nåd, mina vänner, idel nåd, mina käraste, att vi nu få sitta till sammans och prisa Herran Gud med en liten sång," och så torkade han det välmående ansigtet med en hvit näsduk, harklade sig och lät de spöklika resterna af en fordom präktig stämma uppstämma några splitternya andliga visor.

Ja, det var verkligen bara nåd. Först letade fabrikanten ihop några bitar här och der ur verldens barns, vredenes kärils ogudaktiga smörja, "som endast är en styggelse och blott tjenar till att tjusa köttet," och smetade varliga ihop styckena med salvelsens sötsliskiga kitt (af egen tillverkning). Derefter bredde han ett slags gråtmild andlig fernissa öfver det hela, hängde arbetet att torka i pietismens qvalm och försedde så sitt fabrikat med långdragna melodier merändels ur andras, stundom ur egen fatabur. Bara nåd. Sedan reste fabrikanten ut i egenskap af andlig profryttare. Han krafsade på sitt gammalmodiga, melankoliska instrument och sjöng några verser af hvarje sort. Pigorna börja gnola, madamerna skräna, enkefruarna tota efter melodierna på pianot, gesällen söker på vinden efter sin förlegade "kaffebrännare". Men om en månad kommer ett

häfte "Andliga sånger" på några sidor. Det kostar 25 öre. Nådigt. Folket slites om exemplaren. Bara nåd. Och så tryckes ny upplaga, hvilket är det nådigaste af allt.

På detta sätt har genom "Guds nåd" redan tolf häften *) kommit till verlden. Af en stor del ha ända till *fyratiosju* upplagor gått åt i tusentals exemplar. Idel nåd, ingenting annat än den outsägligaste nåd. Så att när gudsmannens harpa äntligen tystnat, har denna nåd förmodligen gått öfver allt hvad sterbhusutredarne någonsin tänkt eller hoppats. Ja, om det icke klingade hädiskt, skulle man väl kunna säga, att gudsordet "der synden öfverflödar, der öfverflödar nåden så mycket mer" här hade fått någon slags praktisk tillämpning.

"Bara nåd!" mumlade förmodligen också de värdige män, som fingo mottaga en donation från enkan Ekgren, den der sjöng altstämman till dessa sånger, och hvars ömmande hjerta lyckliggjorde den blifvande fårfållan medels en testamenterad penningsumma till sex prydliga länstolar att ställas i halfcirkel närmast predikstolen. Det var för resten det enda hon egde jemte en fattig systerdotter. Huru välsignelserik skulle icke denna enkans skärf blifva! Hon såg i andanom templet fullt ända upp till takåsen med värme och hungrande själar, hvilka sjöngo de kostligaste, modernaste andliga madamsånger och så i katedern en predikant, småleende öfver besittningen af den saliga vissheten att ha en speciel ny anda, som

*) Detta skrefs i slutet af 1870-talet.

"gaf honom in" allt hvad han fick "nåd att tala", lika påpasslig som klockaren, när han sträcker fram kungörelserna bakom den vanliga "verldspresten". Och hon såg de sex stolarna ståndande tätt intill predikstolen och i dem sittande ett halft dussin helige män, församlingens "pelare", ur hvilkas ödmjuka ögon lyste bara nåd. Och nere i församlingen hörde hon röster från qvinfolken, de der med glädje hviskade sins emellan: "si, der stå de der välsignade stolarna, som Ekgrenskan fick nåd te ge på sin döa mull. Hon var då riktigt oppa i nåden, hon, om någon, salig menniskan."

Nu är kapellet färdigt, och de sex länstolarna med svällande ryggstöd stå der i sin prydno, men man sjunger icke de A:ska sångerna så mycket mer.

Ty det är med läsare alldeles som med gamla patienter, toddygubbar, morfinister, opiirökare och liebhabrar på arsenik. De vilja ha allt starkare medikamenter, allt större doser. O. A:s Andliga sånger med sin

"I en djup, oändlig skog
Svart af moln der åskan slog,"

hade haft sin tid och publik; nu voro de alldeles för milda. Nu fordrades mera cayenne, mer rafflande piff. Detta insåg en annan sorts trubadur Fr. E. och kokade så ihop sex häften rimmad dekokt, som kallades "Lofsånger och Visor i Nådene". Ty naturligtvis lagade också han dem af nåd, fastän med tillsats af betydligt starkare ingredienser från de kraftigare salighetsmedlen.

Vår literatur är, så vidt jag vet, ännu i saknad af en handbok i Slagteri, men jag tror att denna brist till någon del bör kunna täckas af bemälde skaldeverk, hvilket formligen ryker af blod och sår på hvarje sida.

Mannen gaf också först ut "Guds sons blod" på prosa, häft. 35 öre, välskt band 60 öre och 1 kr. 10 i kloth och fann affären god och så bröt poesien lös, en poesi, hvars hufvudtema rör sig om att dricka blod, tvätta sig i blod, vistas i blod, fira jul i blod och ligga i blod. Det är just inga variationer eljes. Att vältra sig i blod och sår är hufvudsaken.

Som möjligt är, det somliga af eder i landsändarna ännu äro nog nedsänkta i mörker och dödsens skugga att icke hafva läst dessa sublima lofsånger, hvilka dock köpts, slukats och sjungits af hundrade tusenden i vårt land samt bröder och systrar i de nya hemmen på andra sidan Atlanten, så lemnas här några smakbitar ur högen som prof på den himmelska manna, Tit. Fr. E. låtit regna öfver oss, först i sex häften och sedan i stereotyperade samlingar.

Så här låter en

Morgonbön.

"Mitt offerlam, hjelp mig
Att som ett bi hos dig
Den röda blodsaft njuta,
Som dina sår utgjuta!
Må det min föda vara
Och tröst i nöd och fara."

Så här en sång på
melodien "Min lilla vrå".

"Och Jesu sår, de dyra såren
På händer, fötter, sida, rygg,
Der är den arma själen trygg;
Ty Jesus gaf sitt lif för fåren
Och förer sina arma får
Till herdehusen, sina sår,
De dyra, röda såren!

Den fria, öppna helsobrunnen
Med blod och vatten finnes här,
Vi få för intet köpa der!
På sjuka får hälls det i munnen.

— — — — — — — — — — — — — — —

För sjuka får fins sköna beten
På Sarons blodbestänkta äng
I såren är ock fårens säng — —

— — — — — — — — — — — — — — —

I såren är det godt för fåren
Ty Jesu blod är ständigt varmt."

— — — — — — — — — — — — — — —

Så här får man förklaring på återlösningens mysterium:

"Se på Golgatha betalar han med blod
Mina fötter, som utgöt oskyldigt blod
Jesu Kristi fot
Har för mig gjort bot.

— — — — — — — — — — — — — — —

Jesu blod är god,
Drick utaf hans blod,

Som ifrån hans händer rinner!
Jesu Kristi sår,
Som hans händer får,
Nåd åt våra händer vinner!"

— — — — — — — — — — — — — — — —

På ett ställe utbrister vår trubadur i salig hänryckning, antagligen med melodi från "Jag är glad och ung":

"O min frälsare
Vredens bägare
Får du ut i botten dricka!
Alla grymma qval,
Plågor utan tal
Vredens droppar får du slicka!

Såren ropa nåd!
Blodet ropar nåd!
Nåd åt alla ropar sonen!
Evangelii röst
Talar sådan tröst
Det är Gud, som gett pardonen!
Jesus gjort på synd och död och satan slut,
Derför mörkrets makt må skäms och veta hut!"

— — — — — — — — — — — — — — — —

Här ett prof på en "Julsång":

"Si, öppna såren
De äro skjul
För arma fåren,
Som der ha jul,
Ej någon heta
Dem skada får,

Ty de få beta
I Jesu sår."

— — — — — — — — — — — — — — —

Ytterligare förklaring af Försoningsläran:

"Han har köpt dig
Och med blod betalt kontant!

— — — — — — — — — — — — — — —

O, hur långt går icke Jesu kärlek!
"Jag för fåren sätter till min själ!"
Så han sade. — — —"

— — — — — — — — — — — — — — —

Att mannen vill ådagalägga, hurusom hans begåfning äfven sträcker sig åt det humoristiska hållet, visas i t. ex. lofsången "Bantåget", som börjas så här:

"Med fribiljett jag reser
På banan trygg och glad
Till hemmanet och arfvet
Till rikets hufvudstad.
En kappsäck full af synder
Var mig till stort besvär,
Men den tog konduktören
Jag vet ej hvar den är."

Eller i "Seglaren", der ett par verser innehålla följande beskrifvande skildring:

"Guds eviga kärlek är farkostens roder,
Guds frid är salongen, der barnen få mat,
Vi hafva till skeppare Jesus, vår broder
Han framräcker maten på löftenas fat,
Men hytterna, de äro såren
Och barnen de må der så godt — —

Vårt skepp blifvit bygdt uppå Golgathas kulle
En röfvare var det som profseglade."

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Sedan man så kommit till himlen på fribiljett vare sig land- eller sjövägen, utbrister siaren Fr. E. dityrambiskt:

— — — — — — — — — — — — — — — — —

"O, tänk hvilket väsen i himmelens hof
Der saligt och lustigt skall bli!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

O, tänk hvilket dån af harpor och sång,
Der hemma i himmelen är,
Der skall ej bli tyst om vår Jesus en gång
Halleluja, vore vi der!"

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Sådana och liknande lofsånger sjunga bröderna och systrarna under nordens vackra sommarhimmel, gungande på grönmålade bräden. För min del har jag mest hört dem exeqveras på gungbräden. Också går det så innerligen behändigt att lära musiken på det viset. Melodien släpar alldeles i takt med gungningen, hvilken skötes af en broder, som kan sifferskriften och tager upp med foten. Bröder och systrar sitta så med armarna om hvarandras lif och gunga fram dessa lofsånger under salig hänryckning, denna lättsjungna, bloddrypande, gräsliga kristendomsparodi, hvarpå folket nu sitter och idislar från Haparanda till Falsterbo.

Men under tiden ser bokhandlaren de störste skalders mästerverk ligga som bly på hyllorna och den försigtige förläggaren skulle icke numera besvära sig

att vända om sidan i ett manuskript af en ny Tegnér, skyllande på att tidsandan redan vuxit ifrån alla rimmerier.

Men nej, I kloka gubbar, det förhåller sig visst icke så! Utan saken är blott den, att våra poeter ännu icke kommit derhän att betrakta sina sånger som alster af nåd. Men de lära sig nog knepet till slut, de "smartare". Ty — hör och märk! — bara ständiga portioner nåd och blod och sår och kronor af guld för intet på köpet, så går upplagan åt som smör en ruskig lördag. Och popularitet är ju dock det högsta för skalden, det att han kan tränga ned till folket, ju lägre, ju bättre. Eller huru, herrar estetikussar? Folkupplagan är ju målet?!

"Pudelns kärna."

En bibel herr L. tagit med i sin koj
och lagt vid en splitterny lifräddningsboj.
Det är bäst att vara försigtig.

Ty råkar på sjön han i ångest och nöd,
han läser, att Gud ej vill syndares död.
Det är bäst att vara försigtig.

Men sjunker galejan och båt ej fins klar,
han hyfvar sin bok och till lifbojen tar.
Det är bäst att vara försigtig.

Striden i Ridhuset.

Medan vi bråkade om härordningsförslaget, landsteg hos oss en armé, som icke frågade riksdagen till råds hvarken om stam eller beväring. Det var Frälsningsarmén, som skickat ett détachement hit, två man och en major, som är qvinna eller något ditåt, att börja det heliga kriget med.

Jag hade läst åtskilligt om "The Salvation Army's" organisation, chef, officerare, disciplin och dess taktik att med ett slags våld tränga massorna in i himmelriket.

Äfven var jag sedan min grönaste ungdom icke alldeles obekant med sådana slags andans stridsmän och visste nog, hvarföre de tyska pietisterna en tid gingo och skröto med titeln: "Fratres ignorantiæ" = Okunnighetsbröder. Ty det är klart, att okunnigt folk passar utmärkt till detta slags predikande. Talare, som ej hafva den ringaste vana vid forskningar och tankens mödosamma arbete, hänföras af de klenaste bevis, och hvad som tryter i öfvertygande styrka, ersättes genom ordsvall och tillförsigt. Besynnerligen äro de starka i liknelsen och det skall icke finnas många Guds ord, som ej förvandlas till kautsjuk under gymnastiken på deras oskoladt voltigerande tungor.

Naturligtvis förstod Frälsningsarmén att sätta lif i spelet. Chefen har studerat den amerikanska omvändelse-storslöjdens revivals och camp-meetings, så att man snart fick se affischer på alla plank. "Unga

och gamla, fattiga och rika! Sånger och tal!" Efter att ha försökt Ladugårdslandsteatern och Mosebacke, hvilka ställen blefvo trupporna för heta, hade armén nu slagit upp sitt läger i Ridhuset på Gref-Thuregatan.

Jag gick dit en söndag vid pass femtiden. Sammankomsten var då ännu ej börjad, men en lång orm besökande vältrade oafbrutet in genom stalldörren. Utanför stodo grupper, hvari talare med ytterst rationalistiska åsigter upphofvo sina snusförnuftiga röster. De voro minsann inte nådiga de. Bortsopande treenighet och Kristi gudom på två rader, egnade de kyrkan och sekterna omkring en fjerdedels spalt; men dundrade sedan på med långa afhandlingar om nyttan af den rena förnekelsen. Som de dock saknade kolportörens rinnande svada och logiken ofta nog gick sönder, lyckades de icke göra några ateister, utan publiken gick triumferande genom dessa anfäktelser med oknäckta renlärighetsbegrepp.

Ridhuset var proppadt af en publik, som nog behöfde omvändas, för att säga det lindrigaste. Jag fruktar, att de flesta hade varit föga hjelpta med bara en andlig reparation för tillfället, utan väl behöft födas på nytt alldeles från början.

På en estrad i fonden sutto uppradade några män, qvinnor och barn; troligen frälste allesammans. En person med ett mindre intagande utseende och åtskilliga gradbeteckningar vid armar och hals gick der framme och ordnade. Så stämde de upp en sång på känd melodi med ett lifligt omqväde. Mannen med det mindre intagande utseendet anförde genom

att vifta med bägge händerna ifrigt och, hvad takten beträffar, något hänsynslöst, fruktar jag. Den stora mängden kunde icke texten, men ville nog sjunga med, musikaliska och poetiska som ju svenskarna af naturen äro.

Då upphof en hoppfull ungdom (hvars sträfvan tydligen lutade mot en viss lång holme) sin röst och skrek: "Kom, låt oss steka sill, ja, låt oss steka sill!" Och genast inföll hela skaran i bakre delen af ridhuset: "Kom, låt oss steka sill, tra la la."

Derefter inträdde arméns högre officerare, tre damer, som på hufvudet buro omstjelpta sotfärgade kastruller, och en mycket ung man med mycket stor tupé. De voro alla försedda med en bokstaf och diverse strimmor vid halsen. Två af fruntimren voro af mera framskriden ålder, men det, som satt i midten, var ungt och, hvad som är ännu besynnerligare, mycket vackert. Ett dragmedel — — hvem vet?

Det ålderstigna fruntimret till venster, som tydligen hade befattat sig med missionsangelägenheter bästa delen af sitt lif, började tala. Men hon öfverröstades af skrän. Då förklarade hon sig nödgad att lemna ordet åt en broder med kraftigare röst. Och en sådan hade minsann mannen med det mindre intagande utseendet. "Nej, hör ni på skomakarn!" skreks det af en grupp närmare stallet, så fort han upphof sin dundrande stämma. "Hör du skomakare, hör du, du, du, håll du käften och håll dej du ve lästen, förstår du!" Men mannen lät sig ej skrämma, utan gick på med en historia från 1876, rörande en torpare och en patron. Naturligtvis var det pa-

tronen, som for till h-e och inte torparen. Derefter kom han in på bibelns sköna berättelse om den förlorade sonen. "Hör du skomakare du, när hände de der du?" frågade en ur hopen. "De står hos Lukas", svarade skomakaren barskt. "De va lögn, för du vet inte, när de va, skomakare", skränade interpellanten. Talaren fortsatte emellertid med den förlorade sonen och omtalade, huruledes denne till slut blef så usel, att han måste vakta svin. "Va de inte grisarna, som vaktade honom, skomakare, hva?" sporde någon spetsfundig med en egendomligt lustig betoning, hvilken fråga genast upprepades af hundraden jublande röster, i det man kastade mycket menande blickar på de i ridhuset här och der posterade poliskonstaplarne.

Nu var turen kommen till trosvittnena, de första produkterna af arméns verksamhet. Så leddes der en jungfru fram, rödblommig och full af mod. "Jag vardt omvänd den 2 Januari — —" började hon. Men då brast en så förintande storm af hån lös, att jungfrun måste försvinna. Derefter framkommo andra trosvittnen af det manliga slägtet, och som de rådde öfver starka röster, så fingo de mer och mindre fullständigt skildra fördelarna af att lemna syndens väg och vandra på den, som drager till lif vet. Under tiden upptogs kollekt i diverse tallrickar och den syntes blifva bättre än jag trodde denna församling om. Förmodligen tyckte sig åtskilliga mera rättänkande ha haft tillräckligt roligt för sina slantar.

Ynglingen med den blonda tupén hade så ett anförande på engelska, framfördt med stark stämma, hvilket tycktes vinna odelad uppmärksamhet, förmod-

ligen emedan det hölls på ett af de för svenska öron så dyrbara främmande språken. Naturligtvis jublade man, när öfversättarinnan ibland krånglade bort sig. Liksom de kunnat öfversätta ett enda ord sjelfva! Men engelskan lyssnade de till, som sagdt var, med tyst andakt; och blefvo några omvända den qvällen, så blefvo de sinnesändrade på engelska.

Frälsningssoldatens död.

Det låter hemskt, men är inte så farligt.

Det var ett par år efter bataljen i Ridhuset.

Frälsningsarmén hade gått framåt under strider, motigheter och segrar, såsom nästan allt stormande och uppseendeväckande nu för tiden.

Vi sutto i Kärleksparken — jag tror den kallas så, den der vackra anläggningen vid Centralstationen — patron Andersson och jag. En storväxt frälsningssoldat gick omkring bland sofforna, förgäfves bjudande på "Stridsropet".

"Dåliga tider för de der också", suckade patron Andersson.

"Är det? Det går ju bra för dem, åtminstone efter hvad de säga sjelfva", anmärkte jag.

"Inte allt så rödt som det lyser till", sade Andersson filosofiskt. "Jag har ett tegelbruk vid Mälaren, som du kanske vet, och måste afskeda arbetarne i vintras. Så kommer jag en dag gående åt Trebackarlångtrakten till och får höra ett fasligt halloande från

en gård och går in och får se, att det är frälsningsarmén. En hel hop stod uppe på ett slags platform och sjöng och predikade, och somliga hade klifvit upp på tunnor och hojtade och sålde sångböcker.

Bäst jag står der, får jag höra en skrika: 'hör du, Jesus, du, känner du till den hära patron Andersson, Tegel-Anders di kallar? Har du spets på den, hva? Inte? Åh, nog alltid känner du *honom*. Det är en förskräcklig syndaträl, som bara vill ha i sej allt hva han kan klå och få. Du har nog hört tal på'n, du känner oss ju allihop, bå syndare och återlössta, för du har ju räckna våra hufvudhår, goa Jesus. Men si, den hära patron Andersson, han känner då bestämdt inte dej, han, han har aldrig brytt sej om dej för två styfver, utan går fram sina syndiga vägar, preciss som det funnes hvasken himmel eller helvite. I mörker och elände, i synd och skam går han och hanses kamerater. Ta i honom, du herre, och ruska på'n, bulta på'n, stöt i för honom, så han vaknar ur sin vådliga syndasömn! Klappa på hanses håla hjerta, goa frälsare! Ge dej inte en tum! O, han behöfver dej så väl, för te få sitt håla, giruga hjerta oppmjukadt! Men du ska slå så det käns, milda Jesus! Jag släpper dej inte förrän du bönhör mej etter dina dyra löften, herre! Dra till me en mo kare åf värsta sorten! Rif och regera me'n, så'n får lif i sin söfvande själ — —

Jag hade gått fram för att se, hvem som intresserade sig så der skarpt för mig. Jag kände igen honom. Det var Johansson, en af mina arbetare, som fått afsked; en stark, villig och skötsam karl. När

jag kommit närmare, hoppade han ned från tunnan, tog mig i hand och ville jag skulle köpa "Stridssånger", den bok han hade till försäljning. Som prof derur började han hojta — ty någon sångare var han då egentligen inte — nr 67 "Frälsningssoldatens mål":

"Verlden säger mig, att jag är vriden,
Men detta mig mindre gör,
Då jag ser, att det är mot landet,
Der frälsningssoldaten aldrig dör.

Några sagt mig, att jag bör hvila,
Annars jag mig helt förstör,
Men min själ med styrka sjunger,
Att frälsningssoldaten aldrig dör.

Andra önska, att vi uppgifva,
De säga: "Bäst ni upphör".
Men detta kan aldrig hända,
Då frälsningssoldaten aldrig dör." — —

Alla käringar, pojkar och patrask hade emellertid skockats omkring oss bägge, så att jag köpte boken och gaf mig af, innan Johansson blef färdig med hela salmen.

Några månader derefter kommer en karl in på kontoret och frågar efter arbete. När jag ser närmare på honom, så är det min kära Johansson, frälsningssoldaten.

'Arbete?' säger jag. 'Johansson har ju sitt jobb i frälsningsarmén?'

'Åh, goa patron, det var i vintras det, då en

var gla te tacka Gud för hva en fick. Men nu under bästa sommaren kan väl ingen begära, att jag ska gå hos dom längre för en krona om dan — —'"

"Såå, der var då åtminstone *en* frälsningssoldat, som dog!" afbröt jag.

"Ja, ja, det är allt skräp till förtjenst på sånt ock. Snart vet man inte hva alla menniskor ska ta sej till i dessa bistra tider!" utbrast patron Andersson, långsamt tömmande sitt glas vichy.

Tröst.

Den här på jorden har det sämst,
i himlens sal skall sitta främst:
ju uslare det går dig här,
ju bättre upp får du det der.
Bort derför med allsköns tviflande knorr:
din tur är en-cura posterior.

Sumpen.

Kolportören hade rykte om sig att vara en synnerligen begåfvad andans man. Han var midt i farten, när jag lyckades knoga mig innanför dörren, der jag blef klämd upp mot en på väggen sittande, grönmålad missionsbössa, hvars impertinenta lilla messingslås skafde mig mellan skulderbladen på ett för andakten väl kitsligt sätt.

Jag kan inte så noga säga, om den var ur Jobs bok eller förekommer hos Esaias den vers, hvars andemening den flintskallige mannen i sitt anletes svett sökte utreda; men säkert är, att texten handlade om vidundret Leviathan, som har sin hviloplats på hafvets botten.

"Hafvet, mina vänner", sade mannen och sträckte kafvande ut armarna öfver församlingen, "hafvet är denna syndiga jord med alla frestelser och faror, klippor och grund och sandbankar och ref och koraller och snärjgräs och strömmar och stormar och skyhöga vågor, ser ni. Och menniskorna, di ä fiskarna, som går der och pallrar af och an, från och till, stora och små, hvalfiskar och hajar och laxar och sill och strömming och anjovisfisk och tockna här små horngluttingar, alla möjliga sorter, som förföljer hvarann och söker äta opp hvarann, allt hva di kunna, ser ni. Men på botten ligger Leviathan, den lede djefvulen, ser ni, och lurar och lurar och gräfver sej ner djufft i dyn, så man ska tro han inte fins till, ser ni. Men han fins der nog — o, han

fins der jemt! — och passar på — var lugn för de! — *han* passar nog på, hvem han uppsluka månde.

Men ocken sitter der, tror ni, den der mannen oppa i båten med körgen och masklådan och håfven och metspönene? Ocken tror ni de är? Känner ni igen de der milda ansigte" — här tittade den skinnande kolportören i taket — "känner ni igen hölen efter spikarna, som han feck i händerna för er, för *er* — hör och märk! — för mig och för dig — *dig*, du dyrt återlöste broder och syster? Nå, jag ser ni känner igen en. Det är *Jesus*, som sitter der och fiskar *själar*, ser ni, menniskosjälar, som gå förströdda dernere i verldens haf, den onda verldens mörker och villa. Och si nu bara på, hur han gör, den käre fiskaren!

Han tar och letar opp en passlig mask i masklådan och sätter den på kroken. Vet ni hva den der masklådan är för någe, go vänner? Jo, den är den hära kosteliga boken, ser ni, bröder och systrar, just detta härliga Guds ord" (här dunkade predikanten i den framför honom liggande stora, skinnbundna bibeln) "som är oss gifvet till ondervisning, bättring, trost och evig salighet. Jo, de ä någe till masklåda de här, må ni tro!" (Fortfarande slående på bibeln.) "Här finns bitande maskar, rifvande maskar, förlåtande maskar, lockande maskar! Maskar, som stinger, oroar, trostar, hugsvalar, helgar och saliggör en, ser ni. Ack, hvilka härliga gåfvor och kosteliga löften och förskräckeliga domar ligger inte förbörgade här, som den onda verlden inte vill se och höra!

Men nu, ser ni, tar den milde Jesus en mask ur

lådan, ett sådant der bibelspråk, som du måste stanna för, kära själ, som träffar dig priciss som ett kastadt spjut midt i syndavimlet. Och så sätter den gode fiskaren dit masken på kroken, ser med kärlek ner på de arma hemlösa fiskarna och kastar ut. Refvarna han begagnar är uttå mångahanda slag t. ex. några af oss fattiga kolputtörer, som få nåden att sänka kroken ända ner till de allra eländigaste fiskarna i de morkaste skrymslen och afgrunder. Fienderna till vår herre och mästare kallar oss för räfvar, illistiga, falska, smygande, skenheliga räfvar. Åhja — Herren vare pris och lof! — nog ä vi en sorts refvar, men vi ä bara *metrefvar*" (ett leende, som i händelse ej öronen varit i vägen, hotat att skära ansigtet i två stycken), "ser ni, mine käraste, metrefvar åt den store fiskaren och det skäms vi inte för, huru verlden än smädar och begabbar. Ty hennes galenskap kommer en gång på skam etter Herrans löfte! Så är det då en fisk, som nappar! En själ, som slukar ordet! Och så känner han sig träffad, kroken har stongit honom och så sätter den arma fisken i full förtviflan åstad, för att komma loss. Och när då själafienden får se den stackars fiskens sprattlingar, den der förskräcklige Leviathan, som ligger på butten och lurar, ni vet, så bums slår han till med sin stora stjert, så att all slags dy och bråte kommer opp. Och då blir det så morkt omkring den stackars fisken, så att han icke ser sig någon väg till ett ställe, der han kunde bli qvitt sin plåga, som han tycker är en plåga, fastän den just är sjelfvaste frälsningen ur syndens ussla slafveri.

Men när de då är som morkast, ooh svartast och villsammast, börjar han, den gudomlige metaren, att hala så sakta, så sakta! Men då biter kroken till ändå värre och då blir den stackars fisken så vild och öfver sej gifven, att han ränner i väg till höger och till venster och oppåt och nedåt. Och allt värre slör den förfaselige Leviathan, stygglingen der, med sin stora stjert, så att det blir allt tjockare kringom honom och hafvets böljor borja gå höga och vreda och hota att sluka honom på alla sidor. O, känner du inte igen dej, kära själ, o, mins du inte, när du forsta gången kände dej träffad af ordet och feck syn på ditt syndaförderf? O, huru förkrossande allt slog tillsammans omkring dej och ett morker sänkte sej öfver hvarje väg och stig du hittills trampat på! Herren vare pris och ära, att vi kommit ur denna morkrets och ångstens jemmerdal till nåd och ljus genom denne underbare fiskaren!

Men när nu metaren deroppe ser och känner den arma fiskens försök att slita sej och spy ut ordet ur sin mon, så sitter han och bara skrattar och säjer för sej sjelf: "bogta, bogta du, min gobbe lilla, snart har jag dej välbehullin i sompen!" Och så halar han in refven, ju mer ju mer, och medan dondrar Leviathan på och piskar opp alla afgrundens rysligaste makter. Men just då fisken kommer flämtande till ytan, sticker den himmelske fiskarn ut sin håf, som heter *Nåden,* ser du och får den under honom och bär upp honom me. Men har du en gång kommi in i den håfven, kära själ, då kan du lägga dej på rygg och skratta, för då så är du *frälst,* förstår du, om

också vågerna döna omkring dej och morkret från butten ännu sänker sig öfver dina ögon. Ty den håfven är djup och har starka masker, mina vänner." (Ett glas vatten.)

"Och så håfvar han då in dej i båten, så att du får se honom ansigte mot ansigte och rätt känna, huru ljuflig Herren är. Och si, då sker det ondret, att han tager dig af kroken, ty blott genom honom blir du friad från lagens förbannelse, som var i masken, just de der orde, som du blef fångad af och så släpper han dej i sompen, frälst och salig. Förty denna sompen är ingenting annat än Guds församling, der du får frojdas och frodas i helgelse, ju längre, ju högre. Visserligen står denna sompen ännu i gemenskap med den syndiga verlden genom vattnet utanför och du kan se hennas falska lefverne genom somphålen; men du är nu afskild och fri från hennas syndaväsen, tack och pris vare Jesus, som är sompens mästare och herre. Och, prisadt vare hans namn, ha vi fattiga kolputtörer fått den kallelsen att vara sompronkare, som ideligen väcker och bräcker och predikar, så att själarna hålla sej friska och inte dö af brist på lefvande vatten — ack ja, måtte vi bara hålla ut intill döden!

Är du i *den* sompen, min syster; är du der, min broder?" (Kolportören sänkte här rösten och betraktade de närmast sittande med ett leende, sött som vild honung och bredt som en landsväg, hvilket möttes af en massa menande nickningar och tvärsäkra smålöjen). "Ja, pris och lof och tack! vi få hoppas

de, vi få tro de för visso och känna oss saliga deröfver, mina käraste, prisadt vare hans namn!

Men är de" (här höjde mannen stämman med ett visst försök att vara barsk och nitisk), "är de någon här på detta rom, som ännu icke blifvit håfvad in i denna här sompen, så sök att komma dit, medan det ännu heter 'i dag'. Kom priciss som du är, naken, eländig och smutsig — —".

I detta ögonblick kommo två bättre klädda frun-timmer, som å ärans vägnar naturligtvis skulle kafva sig fram i salen till hvad pris som helst, och klämde mitt ryggbast mot missionslådan till den grad, att det lilla messingslåset trängde sitt facsimil in i mitt arma kött, hvarvid smärtan måtte ha förvridit mitt annars så andäktiga ansigte; ty predikanten pekade plötsligt på mig och dundrade: "ja, äfven för den fräckaste bespottare och hånare fins de nåd — —."

Allas ögon följde i blinken kolportörens finger. Det var för mycket. Med litet mildt våld stod jag snart i det fria och andades begärligt den friska vinterluften, oskrymtadt glad att befinna mig utom området för de saliga, kärleksfulla fiskblickarna i den qvafva "sompen".

Betraktelse. Äfven om jag ostörd fått belyssna den skinande mannens predikan i hvad som rörde mig personligen, så tror jag inte ändå, att jag låtit håfva in mig i någon sådan der sorts salighetssump, der man skådar den öfriga verlden blott genom små hål och lefver på nåd i en ständig fångenskap. Dertill älskar jag allt för mycket hafvets starka, fria vågor och skulle jag äfven i dem finna en kämpandes

graf, så föredrager jag hellre detta dödssätt än att långsamt ruttna bort bland mörkret i en trångbodd, unken sump, hvars tak utgöres af en enda kolossal, vatten-, luft- och ljustät, ogenomtränglig dumhet och der man vid hvarje rörelse stöter hufvudet mot hala väggar, fulla af klibbiga hycklerier och uppblåsta högfärdssvampar, i äcklig storlek vida öfvergående dem, som frodades på fariséernas tid, för att sedan stufvas upp till helgon med sås af salvelse och Sankeypersilja. Sela.

Yta.

A. "Ett präktigt hufvud! Höga tankar stå
bestämdt der dolda bakom pannans rand;
se, hvilken klarhet, hvilken höjd och bredd!"
B. "Dock kan man lura sig ibland ändå:
på största gårdarne i Helsingland
just öfre våningen står oinredd."

Den kristliga Kommunismen.

Tema med variationer från Knäckkyrkan.

Hofpredikanten Tjusarhjerta har sedan länge hållit bibelförklaringar i sin speciela kyrka för hyggligare kristna, som sväfva i ett slags andlig center mellan statskyrkan och "de varmare", hvarje lördags-

afton kl. 7—8. Bättre damer hafva dertill löst biljett à 4 kronor pr. år, berättigande till inträde före kl. 7. Först derefter öppnas dörrarna för den gratiskö, som samlat sig utanför, och i hvilken somliga ledamöter stundom väntat ända från kl. 6.

Efter att under vintern i fjol hafva förklarat Johannes Uppenbarelse — hvilken underbara tolkning vi skola hoppas en dag varder uppenbarad i tryck äfven för den öfriga verlden — genomgick hofpredikanten denna sejour Apostla-Gerningarna och var en afton sysselsatt med utläggningen af 2:dra kapitlets senare del, som handlar om tillkomsten af den första kristna församlingen.

Jag vill här blott röra vid en liten del af denna tolkning; *liten,* emedan predikanten väl ansåg lämpligast att reducera ämnets verkliga dimensioner till en ren obetydlighet gentemot dess vigt för den nuvarande kristna församlingen. Mig syntes det t. o. m. som om han helst skulle hafva velat gå förbi verserna 44 och 45 alldeles. Men han måste likväl för texttolkningens skull snudda vid dem en smula och gaf deras märkliga innehåll så en utläggning, hvilken han antagligen ansåg *sin* församling kunna tåla vid i detta för "troende kristna" så ömtåliga ämne. Verserna hafva nämligen följande lydelse:

"Och alla de som trodde, voro tillsammans, och hade allting gemensamt.

Sina ägodelar och håfvor sålde de och delade dem med alla, så som hvar och en behöfde."

"Ja", yttrade nu herr hofpredikanten ungefärligen, "här hafva vi då *kommunismen,* den *kristliga*

kommunismen. Något liknande förekommer icke annorstädes i den heliga skrift, undantagandes i 4:de och 5:te af de här efterföljande kapitlen. De första kristne sålde sina ägodelar och delade dem med alla, såsom hvar och en behöfde. Äfven i våra dagar vill man söka att skapa en kommunism. Nu är det *materialismen,* som vill införa egendomsgemenskapen. Men emellan den materialistiska kommunismen och den kristliga är det en himmelsvid skilnad. Ty när den kristne sade: 'hvad som är mitt, är också ditt', så ropar materialismen: 'hvad som är ditt, är också mitt!'"

Så lät *den* förklaringen; och hofpredikanten Tjusarhjerta, som alltid eljes så utomordentligt gerna griper tillfället att tillämpa ordet särskildt på sina åhörarinnor och deras förhållanden i kristliga ting, afhöll sig nu från hvarje, äfven den ringaste hänsyftning till *sin* församling att följa Petri uppoffrande lärjungar i detta pröfvande stycke, såvida ej uppmaningen att gifva kollekt till de vid sammankomsten tjenstgörande (dåliga) sångarne — med den vackert anbringade vinken om deltagandet i lofsången bland de himmelska härskarorna — torde få anses som något liknande en vädjan att dela med sig litet af de jordiska håfvorna.

Jag gick ur det luftiga templet, icke fullt tillfredsställd hvarken med predikantens knapphändiga och katt-kring-het-gröt-gående sätt att affärda vår ideala moderförsamlings metod att sköta sin ekonomi eller det ytterst indifferenta mottagande besagde versers hyggliga utläggning rönt af ett par ele-

gant klädda damer, som genom ideliga suckar och pustningar eljes rikligt nog lagt i dagen sina kristliga känslor, men hvilka tydligen icke ville vara med om något så förskräckligt som kommunismen, den månde nu vara materialistisk eller kristlig. Och efter att hafva kommit i säng, funderade jag sedan så starkt öfver den nuvarande, "renade", moderna kristendomens väsen, innehåll, sträfvan och mål, att jag först mot morgonsidan föll i en orolig sömn.

Så gick jag åter till samma kyrka, der en ung man skulle uppträda, om hvilken var sagdt, att han egde stora predikogåfvor. Templet syntes packadt med folk från ofvan till nedan och Sankey's negerrytmer sletos på ett betänkligt sätt emellan de motsatta läktarne. Vid orgeltonens sjunkande till nästan en hviskning, steg den unge mannen fram på predikstolen.

Största delen af församlingen bestod som vanligt af fruntimmer och till nio tiondedelar af gamla eller fula unga. Deras blickar sögo sig med (ett slags helig) nyfikenhet fast vid predikantens bleka drag och nedslagna ögon. Det syntes som ville han undvika de närmast sittande, dyrbart-försigtigt klädda fruarnas granskande miner, blickarna från dessa trygga, Zionsmedvetna ansigten, som tycktes vara församlingens sjelfskrifna helgon. Ty när han skygt såg upp, lät han ögonen sväfva mot de höga läktarnes aflägsnaste vrår, liksom för att söka skydd och sympati hos någon af dessa olyckliga, som ibland smyga hit, för att inom dessa murar söka en lisande tröst, som den omgifvande, kalla verlden nekar att gifva dem.

Så började han tala. I början lågt, liksom tvekande, famlande och knappt hörbart. Kanske kände han sig lik herdegossen David i den lånade rustningen.

Texten var öfver följande verser ur Jakobs epistel: "Men varen ordets görare och icke allenast hörare, bedragandes eder sjelfva. — Ty der någon är ordets hörare och icke görare, han är lik den man, som skådat sitt lekamliga ansigte i en spegel; ty då han hafver beskådat sig, går han derifrån och förgäter strax, hurudan han var. — Men den der skådar uti frihetens fullkomliga lag och blifver deruti, och är icke en glömsk hörare, den samma varder salig uti sin gerning. — — — Hvad hjelper det, mine bröder, om någon säger sig hafva tron, och hafver dock icke gerningarna? Kan ock tron göra honom salig?"

Efter några ord om trons väsen, hållna i vanlig kolportörstil, stannade ynglingen plötsligt, strök sig öfver pannan och vred kroppen till hälften, liksom för att lemna predikstolen. Men så vände han åter ansigtet mot församlingen, betraktade de närmast sittande med ögon, som nu blickade skarpt, stolt, nästan föraktfullt och utbrast med ett tonfall, mycket påminnande om Edvard Swartz i en viss scen i Jane Eyre: "nej, nej, nu är det slut med detta! Slut för alltid! Jag qväfs, qväfs under tyngden af hyckleriets gräsliga sjelfförakt, om jag ej *får* säga sanningen, *hela* sanningen från denna plats och just till eder, som sägen eder *tro*. Hvad menen I då dermed? *Tron*, liksom tron vore *allt* och lifvet med

sina strider och sorger, med sin gripande verklighet *intet!* Tron, alltid talas år ut, år in, om tron i församlingar, sådana som denna. Tro, bara tro och blod och sår och försoning — se der hvad I med aldrig svikande aptit idisslen på! Tron — hafven I då aldrig känt, aldrig lagt märke till, hvilket förfärligt gyckelspel det är detta ständiga skriket om tron?! Öfverallt i edra kapell och bönehus möter oss detta tomma, men högljudda buller om tro, pånyttfödelse, frid, barnaskap, helgelse och sådant; men *ingenstädes* ibland eder — och jag har nu länge nog vistats i edra kretsar för att våga säga det af erfarenhet! — ingenstädes, icke på något håll har jag märkt *bevisen,* de verkliga, handgripliga intygen på alla dessa ihåliga förklaringar. Eller inbillen I eder verkligen på fullt allvar, att blott dessa tomma utrop, bedyranden, böner, suckar och känslostämningar under en predikan eller bön äro *kristendom* och att *I* ären Guds barn och arfvingar till det himmelska riket i kraft af detta lösa munväder eller dessa lätta själsskakningar? Om I låtit bedöfva eder af sådant ytligt snack, då kännen I, trots edert flitiga *hörande,* ännu ingalunda ens kristendomens abcd."

Talarens röst hade nu höjt sig, tills den darrade af hänförelsens eld och stundom våldsamt forsade fram öfver läpparna, likt en svällande, nordisk fjellström om eftervåren.

"Viljen I nu en gång höra", fortsatte han, borrande sina gnistrande ögon i de närmast sittandes nu så förlägna ansigten, "hvari den sanna, ursprungliga, lika rena som enkla kristendomen består? Jo, kri-

stendom, det är att *lefva Kristi lif*. Han är *vägen*. Och på den vägen *skola* vi vandra. Just som han handlade, *skola* vi handla. Här gäller ingen försigtig medelväg, ingen höger, ingen venster, intet lämpande efter omständigheter, ingen ljumhet, ingen ackommodation, utan rak kurs i Mästarens spår, så tunga och blodiga de än voro. Intet prut, ingen dagtingan. Ty det heter här ovilkorligt 'antingen — eller'.

Hafven I *så* fattat eder uppgift att vara kristna? Hafven I någonsin gjort ett försök att handla efter Jesus' så skarpt och klart utpräglade grundsatser i sedeläran och lifvet man och man emellan? Åhnej, I hafven aldrig en sekund på allvar ens *drömt* om att vandra en *verklig* kristens törnfulla väg. Alla edra predikanters sträfvan numera synes också ytterst gå ut på att alldeles skilja religion och moral, att göra ett slags träning i teoretisk "tro" till ett beqvämt substitut för den plågsamma underkastelsen af ett lif i sanning och uppoffring. Eller märkes i det borgerliga lifvet, i affärslifvet, i det allmännas tjenst, i de krystade barmhertighetsbolagen spår från eder vandring efter dessa upphöjda, från tingens vanliga gång skilda åsigter, hvilka klinga med så mäktiga accord genom hela bergspredikan och som gjort henne till hvarje sant högsinnad menniskas lagbok? Är det något särskildt, något utmärkande i eder vandel — med undantag af dessa så att säga passiva dussindygder, såsom afhållsamhet från spel, dryckenskap, teaterbesök, några små gåfvor till missionen och sådant — några sublima exempel af *verklig* uppoffring,

af flödande barmhertighet, af hvad som det går en våldsam skakning genom kropp och själ att göra, hvilka i ringaste mån höja *eder* öfver den omgifvande menskligheten, den af edra predikanter så ifrigt och djupt fördömda s. k. "verlden"?! *Ingenting,* rakt intet, alldeles intet. I åberopen eder tro, men här står med tydliga ord, att 'tron, då hon icke hafver gerningarna, är död i sig sjelf.' Tron, såsom I fatten detta begrepp, är ord, ord utan mening och ändamål. "Guds rike består icke i ord, utan i kraft", säger Paulus.

Eller inbillen I eder kanske, att I först på himmelrikets stränder skolen utöfva den kristliga sedelära I här nere icke tyckas särdeles bry eder om? Hvad I skolen göra i himmelen, det veten hvarken I eller jag, men säkert är, att bergspredikan och Kristi lif härnere äro afsedda för *jordiskt* bruk och icke blott till ett slags fromleriets aftonsqvaller, der man slött sitter och hör på, att äfven de bästa äro syndare och hafva intet att berömma sig af, men hvarifrån man går och glömmer Guds bud, lik mannen, som skådar sitt lekamliga ansigte i en spegel och sedan förgäter, hurudan han var. Kristenheten har fått sina fariséer i eder och edra bröder och systrar och eder religion är ingenting annat än en *godtköpskristendom,* hvarmed I utan kostnader och möda ämnen beqvämt smyga genom detta lifvet in i himmelen. Men glömmen ej, att den porten är trång och den vägen smal, som drager till lifvet! Många äro väl kallade, men *få* utvalda. Huru många finnas här bland dessa 'få'? Men jag vet, att I hål-

len eder för 'utvalde' mest allesammans, bedragan des eder sjelfva."

Det hade blifvit en städse växande oro i församlingen, man såg bestört på hvarandra och på den af indignationsfeber liksom brinnande ynglingen deruppe, hvars stränga ögon kastade sina blixtar förnämligast mot "helgonen" i de främre bänkarne och endast sällan förirrade sig till de packade skarorna vid utgångarna.

"Jag läste i en mycket andlig tidning", fortfor han med en god del hån i rösten, "om fördelarna af att vara en 'kristen', förstås efter eder schablon. Der berättades om tvänne ynglingar, en 'troende', en 'icke troende'. Den troende gick det väl; han afhöll sig från ungdomens dårskaper, sparade penningar, och vardt en rik och ansedd man. Detta kallades nu Guds välsignelse. Men den otrogne förblef en fattig stackare och förgicks i elände. Detta var otrons straff. — Hvilken vrångbild af kristendomens hela idé! Vet man då ej så mycket som att vägen till Guds rike går icke genom medgång och lycka, utan genom *mycken bedröfvelse?* Ack, huru många sådana slags namnkristna ser jag ej här, som vilja vara med på vägen i vackert väder, men som genast skulle skynda derifrån i storm, köld och mörker! Sitta ej många rika här och *leka kristendom,* utan att ett ögonblick tro, att det gäller dem *på fullt allvar.* Ty tänkte de så, då ginge det visserligen dem som mannen, hvilken frågade den store mästaren, hvad han skulle göra för att få evinnerligt lif och fick till svar: 'gack bort, sälj allt det du eger och

gif de fattiga och kom, följ mig och tag korset uppå dig'; men då mannen det hörde, blef han storligen bedröfvad, ty han var ganska rik. I skullen utan tvifvel göra precis som han; men som *edra* läromästare visligen akta sig för att sätta eder s. k. 'tro' på slika kraftprof, så gån *I* icke bort, utan föredragen att sitta här, agerande gamla utmärkta kristna i — bänkarna och undviken ytterst sorgfälligt att taga korset på annat än — permarna till Sankey's sånger eller Beskows 'Sabbatsstunder i Blasiiholmskyrkan!'"

Fruarna och herrarne på de främre bänkarna hade härunder stigit upp och vippade sin väg med förtrytelsens höga rodnad på kinderna och det såg just ej ut som om de i sin aftonbön ämnade innesluta "alla, som hatade och förföljde dem". Åtskilliga af de "sämre" följde dem med ögonen och sågo villrådiga ut, men dröjde ändå qvar, troligen af nyfikenhet.

Straffpredikanten torkade den ymniga svetten ur pannan, under det ett drag af bitter smärta lägrade sig allt djupare kring de finskurna läpparna. Han fortsatte långsamt med sänkt, nästan dof, men så mycket mer verkningsfull stämma:

"I går hörde jag på detta rum talas om den första kristna församlingens sätt att dela egendomen och hafva allt gemensamt. Det var den kristliga kommunismen. Nåväl, hvarföre försvann den så snart? Hvarföre finnes den ej mer? Var det väl derföre, att den ej egde sin rot i sjelfva kristendomen, att den innebar en motsägelse mot frihetens fullkomliga lag? Hållen I kanske före, att *edert* sätt att handskas med

det lekamliga är det bättre, det som mest närmar sig till hvad Kristus beträffande egendomsförhållanden sjelf ville? Jag vet ej säkert, hvad I finnen för godt att 'tro' härom, änskönt jag väl kan ana det; men *jag* tror, att just egendomsgemensamheten var och borde vara kristendomens *praktiska kärna*. Den allsidiga barmhertighetens, kärlekens, broderskapets, uppoffringens, lidandets, försakelsens hjertpunkt — idealet af ett kristligt lif i frihet.

'Hvad som är mitt, är ditt', utgjorde denna kristliga kommunisms lösen. Den var verkligen så. Huru lyder *eder* formel *nu?* Kanske I, som alltid så ledigt hafven ett bibelspråk till hands, framkommen med ett: 'behåll det du hafver, att ingen tager din krona.' I alla händelser tror jag ingen af eder på allvar skulle säga åt någon af nutidens 'bröder' eller 'systrar': 'hvad som är mitt, är också ditt, tag här allt hvad du behöfver.' Och funnes någon, som gjorde sig fattig på det viset, skullen I andre ej tveka att stämpla honom, icke såsom sann kristen, men mogen för dårhuset — åtminstone i tysthet.

Samme talare nämde äfven om en kommunism, som nu är å bane; men att denna slags kommunism utgår från ett läger, der man strider mot kristendomen, från materialismen. Besynnerligt nog synes dock härvidlag materialismen vilja alldeles samma sak som kristendomen, fastän på ett något annat sätt, ty dess formel skulle vara: 'Hvad som är ditt, är också mitt.' Kristendomen gifver godvilligt, materialismen hotar att taga, vore det än med våld, hvad hon anser sig behöfva för kommunismens ändamål,

eller grundläggandet af allas lycka på de fås bekostnad.

Men den omtyckte predikanten i går glömde att förklara yttersta orsaken till denna 'himmelsvida skilnad' i fraseringen. Grunden dertill ligger dock just deri, att om kristendomen under aderton århundraden hade bibehållit sig lika sann, ren, verklig och framför allt praktisk i lif och handling som hon visade sig vara bland de första tretusen troende i Jerusalem, skulle förhållandena vara himmelsvidt olika mot det allmänna elände, hvarunder flertalet af jordens folk nu suckar.

Ty hvem vet ej, huruledes den ursprungliga kristendomen snart råkade i röfvarehänder, stympades och föll sönder, skör som den är, under dessa grofva grepp, så att till slut endast namnet återstod, då hon var stelnad till kyrka och ingick sin onaturliga förbindelse med makten? Hvem känner ej, huru denna kyrka kallade tyranner och blodsmän sina barn, under det hon förföljde just de sanna kristna? Och det var ej nog med, att man konstruerade en himmel för de ortodoxa och ett helvete för de icke 'renlärige', utan man gjorde äfven en himmel och ett helvete af jorden, himlen för några få, helvetet för mängden. Ty kristenheten var med om den näringsgren, hvarigenom på laglig väg det tilläts ett fåtal att frossa af andras svett och möda. Desse första, sanna kristna skulle ej hafva *kunnat* lefva af andras svett, äfven om den klibbat vid penningarna sedan århundraden; men I kunnen lefva t. o. m. af den svett och de tåtar, I sen och måsten veta af och tycken, att sådant

är rätt och *kristligt*. Ack, hade kristenheten, som i de första dagarna, låtit 'mitt vara ditt', så stode vi icke nu inför ett oväderscentrum, på hvars sig allt mer sammandragande svarta moln det flammar i hotande blixtar: 'Hvad som är ditt, är också mitt'!"

Den unge mannen hade lyft sin arm mot ett af fönstren och det intelligenta ansigtet antog något af en fanatikers hemska stirrande. Men hastigt, såsom hans sätt tycktes vara, blef han med ens alldeles lugn och kall. Det var som om bullret af de många uppstigande och bortgående hade väckt honom ur en plågsam vision. Han strök det fuktiga håret ur pannan och stod ett ögonblick tyst, betraktande ansigtena omkring honom, i hvilka mycket tydligt lästes hat, afsky, fasa, vrede, förvåning och dum nyfikenhet om hvartannat. Då for ett löje, ett märkvärdigt löje, sådant jag aldrig sett förut hos någon mensklig varelse, öfver de darrande läpparna och det var något af ett slags vild humor i rösten, då han sade: "Se så, mina kära väninnor och vänner, lugnen eder och hafven icke så förtvifladt brådtom, utan hören ännu några ord. Inte rån I för, att I samt och synnerligen ären blott kristna fuskare, bara torra skal utan någon kärna, derför bära edra sötsliskiga smickrare till herdar skulden, dessa jesuitiska listlöpare, som aldrig nännas säga eder sanningen helt och rent ut, hvilka blott predika sådant som behagar eder och som I icke behöfven stöta eder på och ängsligt undvika att trampa på edra liktornar. Men det finnes äfven ett annat hinder, större, mäktigare, mer oemotståndligt verkande än edra predikanter,

och det är — Tidsandan, sådan hon omstöpt sinnena till den dag i dag är. Tidsandan, hela vårt sätt att tänka och handla, lifvet i sin helhet gör menskligheten *otillgänglig* för kristendomen i all dess ideala renhet. Kristendomen, som var passande för folk, lefvande under enkla förhållanden och som ännu alltid mäktar genomtränga enstaka, sällsamt upphöjda andar i hvarje tid, är och måste vara till hinders på den allmänna utvecklingens stora stråkvägar.

Jag skall säga eder en hemlighet, mina vänner, en djup hemlighet, nämligen att kristendomen, gentemot ett slägte, för hvilket idealerna blifvit narrverk, är helt enkelt *omöjlig*, och derföre blifva också alla bemödanden i den riktningen endast ytligt lappande eller, såsom här, narraktiga karrikatyrer. Kristendomen är verldens gudomliga tragedi, men — olyckligtvis eller lyckligtvis, det är svårt att säga hvilketdera — äro menniskorna så dåliga skådespelare, att det sublima sorgespelet gör ett evigt fiasko. Eller blir parodi. Jag tviflar på, att det nu finnes — och underligt vore det verkligen! — en *enda* kristen efter andan och sanningen i hela den s. k. kristenheten, ty kristenheten liksom månen är öde och obefolkad, fastän bägge glänsa så sköna för våra blickar — — — men de visa oss bara *en* sida — — —

För min del är jag viss om, att det kommer en tid, då man endast skall sörja för den menskliga lyckan härnere på rent allvar utan något påhäng af religioner och att det problematiska arbetet för himlen, som blott — —"

Jag hade sett ett par personer smyga fram till

predikstolen. Nu fattade de ynglingen och släpade bort bonom. Jag hörde ett ångestskri, tänkte på Stefanus och så försvann alltihop. Ty jag vaknade, badande af svett och fann, att hela denna scen i Knäckkyrkan endast varit en — dröm, alstrad troligen af de lifliga intrycken från herr hofpredikanten Tjusarhjertas ofvannämda lördagsbetraktelse.

Och annat än en dröm lär ett sådant föredrag väl aldrig blifva, ty vederbörande der veta nog att tillräckligt ransaka hjerta och njurar hos de herdar, som släppas upp att predika för *den* hjorden.

Gordon.

(Impromtu vid underrättelsen om hjeltens död.)

Bort tomma fraser, som jag ser
svartklädda stå i bläck och penna,
och kom du enkla vemod ner
med ord af tröst vid graf som denna!
Ej höfves suckan eller tår
för liket der i ökensanden,
ej dussinkransar på din bår,
Gordon, ej bönerop för anden!

Att *nu* du dött och *så*, det är
en lager till blott kring din tinning,
om ock dess röda blodfärg bär
martyrens bredvid hjeltens vinning,

om än den stöt, som dödens var,
för ögonblicket vållar smärta,
om dolken Menskligheten skar,
som var du hennes stora hjerta!

Men ärras skall ock detta sår
af lifvets feberheta flöde
snart nog han blott i häfden står
som *Krigaren*, den store döde.
Men vi, som älska något mer
än hvad här myntas till historia,
för oss sig Gordons panna ter
med lagren skymd under en gloria.

Han står i Tidens mörka haf
der Sjelfviskhetens vågor brusa,
som fyrbåk än ifrån sin graf,
hvaröfver fridens palmer susa,
som ljusa urbilden af hvad
försakelse och *tro* blott göra,
när mannen modigt går åstad
dit *hjertat* och dit *pligten* föra.

I tid af lumpen äflan står
Gordon, som tror än på det *sanna*
och ensam segrare han går,
då sjelfviskhetens skaror stanna.
Han inser, att det möjligt är
att segra, när beräkning sviker,
och hans gestalt än verlden lär,
att ondskan för det goda viker.

Han ristat djupt med lif och blod,
att ej ett nonsens är det talet,
att för en man med tro och mod
gå vägar nära idealet.
Han pekar mot en bättre tid,
då praktisk kristendom blir målet —
för *den* han kämpade sin strid,
tills han i fjerran föll för stålet.

En afundsvärd.

I bladen sports om en idiot,
som kommit "fri" på flyende fot,
men sökts och helsats med kyss och tår,
dem man förlorade barn består.

Ack, lycklig han! Huru mången går
ej bort från tid, som han ej förstår,
och, en gång utom stråkvägens gräns,
af ingen söks och af ingen käns.

Lagen.

När jag läste ofvanbesagde "dröm", trodde jag först, att den blifvit hopgjord af vännen Dubiander på fri hand och att den innehölle en hans enskilda "trosbekännelse". Det är möjligt, att så förhåller sig, hvad det förstnämda beträffar; men min senare förmodan

torde icke vara så alldeles riktig. Ty vid närmare rafistulerande i anteckningarna, kom jag öfver några lappar med nästan oläslig skrift, tydligen tillkomna under den plågsamma sjukdom, som ändtligen befriade honom från ett af smärtsamma erfarenheter och ständiga missräkningar fyldt lefnadslopp. Dessa rader gifva vid handen, att gamle Dubis i sjelfva verket hunnit blifva en arg reaktionär af bäskaste vatten, hvilken gång i utvecklingen för öfrigt icke är så alldeles sällsynt som man kanske tror. Det fins många "renegater" på detta område! Papperet hade följande innehåll:

Ju längre jag deltager i lifskampen, ju mer inser jag, att det ofantligt öfvervägande antalet af menskligheten ännu icke är i stånd att bära friheten, åtminstone friheten från religionerna. Den tanken, att praktisk moral i och för sig är nog tillräcklig att främja den menskliga lyckan, så vacker och naturlig den än hägrar för högsinta själar, synes mig blott vara en tom utopi, så mycket farligare som den bär sanningens drag. Ty talet om att individen skulle blifva så starkt genomträngd af öfvertygelsen om menskligheten solidaritet, att den enskilde derigenom och för den skull komme att handla efter vissa moraliska grundsatser, kan endast stämplas såsom ett förfärligt misstag af den, som närmare studerat det material, med hvilket ett sådant experiment skulle göras. Friheten från religionens tygel är nämligen grundad på en smickrande, men falsk öfverskattning af menskligheten. Vi äro också böjda derför i ungdomen, i lifvets vårdagssken, men sedan

kommer reduktionen, en reduktion, som aldrig slutar. Ju längre man lefver, desto mer får man subtrahera. Och den räkningen är icke glad. Den plockar stråle efter stråle ur mensklighetens gloria, tills hon står der kal och i stort sedd blottad på allt anlag till högre lif. Det nuvarande tillståndet är resultatet af hvad Heine kallade "köttets rehabilitation". Mensklighetens, lössläpt ur andens fjettrar, liknar nu en brusande flod, hvars alla vattenpartiklar hvirflande skumma fram mot ett mål: den materiela njutningens haf. Denna flod vräker undan allt i sin vilda fart, allt som hämmar. Den begrafver i sina vågor sådana småsaker som kärlek till nästan, godhet, barmhertighet, öfverseende med de svage, aktning för ålderdomen, för sitt eget löfte, för sanning, för rättvisa m. m. m. m.

Hvad skall man sätta som dam deremot? Eller bör man icke lägga något hinder mot detta ofantliga vattenfall af förvärfsbegär, njutningslystnad och rå egoism? Skall man låta det komma till en öfversvämning, som genombryter allt och begrafver allt och med en ny syndaflod liksom i ett slag förstör den gamla kulturen och hoppas på en Noah n:o 2?

Skall man söka korrektiv, så duga ingalunda blott praktisk moral och torr "humanitet". Vackert vore onekligen, om de hjelpte. Kanske de passa om så der bortåt tusen år, då racen blifvit märkeligen förädlad genom utställningar och pris. Men nu tjena sådana sköra tyglar till ingenting. Individen aktar ej tryckningen deraf och galopperar i frihet hvart det honom helst lyster.

Jag har älskat friheten liksom jag älskat kristen-

domen. Men jag har sett, huru bägge missbrukas och tror mig finna, att de verka skadligt på det öfvervägande flertalet. Friheten duger icke för barn och de flesta menniskor blifva i grunden aldrig annat. Jag har varit skolmästare bästa delen af mitt lif och handhaft pojkar länge nog, för att finna, hurusom mildhet och undseende äro bortkastade perlor på de flesta af dem. Jag har äfven lefvat tillräckligt länge, för att inse, att man icke vinner menniskors gehör blott genom godhet. Hofsamhet och aktning för andras rätt äro i sjelfva verket mycket sällsyntare än de inbilla sig, hvilka tro att friheten är nyttig till allting.

Evangelium, i och för sig så sublimt och förträffligt för upphöjda själar, har dock visat sig endast kunna skapa skefva kristna, emedan man för massan hufvudsakligen framhållit dess milda, förlåtande innehåll ända derhän, att mängden naivt nog tyckes hafva fått fastslaget, att man kan synda huru mycket som helst, blott man tror på syndernas förlåtelse, att, om synderna äro blodröda, skola de blifva snöhvita, för så vidt man blott *tror*. Denna smakliga lära har bragt det derhän, att de s. k. läsarne i det borgerliga lifvet icke skilja sig från den öfriga kristenheten (den "döda verlden" efter deras uttryckssätt) annat än genom några få återhållsamhetsdrag, hvilka endast gagna dem sjelfva och ingen annan. Åtskilliga hammarslag af lagen skulle alldeles icke skada den sortens folk.

Men ett vida större ondt är, att indifferentism och otro spridt sig så vidt ända till samhällenas dju-

paste lager. Då sinnet icke upptages af någon som helst omsorg för ett lif efter detta, är ju klart, att det med desto större energi och total hänsynslöshet kastar sig i striden för blott det lekamliga, och deri hafva vi en af förklaringarna öfver, hvarföre lifskampen nu blifvit så bitter och fruktansvärd. Jag vet nog, att vissa "sanningssökare" höjde jubelskrän, då helvetesläran så att säga officielt annulerades och djefvulen reducerades till sina egentliga proportioner. Men sannerligen de visste hvad de gjorde! Deremot vet kurian det så mycket bättre och redan vår biskop Brask sade icke för ro skull sitt: "bättre hade varit, att Paulus blifvit bränder än af hvar man känder." Helvetet var ett utmärkt salt för medborgare, som ingenting annat bet på och det skulle mycket intressera mig att veta, hvarmed man nu skall salta t. ex. den bonde, som är dömd att aflägga edgång i ett mål, hvilket hotar att göra honom skada, om han nödgas tala sanningens osminkade språk.

Alla statsmän och tänkare, som se sakerna i stort, hafva också insett detta och derföre kan man icke undra på, att de sökt klatscha till de obetänksamma, som gjort allt för att i "sanningens" intresse undergräfva och föröda tron på både himmel och helvete och jag har känt folk, som gerna velat se sådana otroshjeltar brända än i dag.

I synnerhet hafva helvetesutrotarne gjort lifvet surt för de ortodoxa presterna. Snart veta desse icke mer hvad de skola predika, synnerligen sedan vetenskapen uppsagt sin gamla allians med kyrkan, oaktadt denne egenkäre snobb ännu kurtiseras af

henne, så fort hon tror sig märka något af hans gamla småleenden till hennes favör.

Huru rörande klagade också icke häröfver gamle komminister Andersson, denne trogne herde, som verkat i luteranismens tjenst bland de landtliga **boarna under senaste femtio åren. "Herre Gud", suckade gubben, "hvart skall det här taga vägen?! Nog gick det an, när en fick predika om satan och helvetet för dem hvarje söndag, då visste de hvad de hade att rätta sig efter. Jag kunde då förmana dem för hvarje steg på den breda vägen, jag vågade säga dem, att om du gör det och det, går dit och dit, så stupar du i helvetet. När jag var i stånd att pränta i dem helvetets så till sägandes hela topografi med sina särskilda sjöar af eld och svafvel så tydligt, att de kunde anse sig fullt orienterade, då lyssnade man alltjemt med intresse, fruktan och eftertanke. Och då de visste sig hafva å ena sidan ett allseende öga, som genast märkte deras minsta uppsåt, mycket mindre gerningar, och å andra en evig eld, som icke släckes, då kunde ordet verka på de hårdaste sinnen och gjorde mina sockenbor till hyggliga menniskor. Men nu, sedan otrosdjeflarne fått förmörka deras sinnen med sitt gift, så att de skratta åt både de eviga belöningarna och straffen, hvad skall man säga dem nu? Tror ni, man kan få **bona någon väg blott med toma deklamationer? Nej, de gå inte två steg på den väg, som drager till lifvet, när de tro sig veta, att de ingenting hafva att vinna eller förlora, var säker derpå. Tiden är ond tillräckligt ändå och nu vill man derutöfver totalt förderfva vår allmoge med en

hop nyheter, hvaraf den endast lär det skadliga. Tag bort himmel och helvete och hvad skola vi sedan bjuda bönderna på?"

Jag tyckte mig märka, att den gamle gudsmannen nästan mest saknade det senare.

Så dags!

Ett bönboksexemplar, defekt och slitet,
jag fann i Köln och bläddrade deri.
Det var försök utaf det fromma nitet
att rädda kristna utur klammeri.

Om alla olycksfall der böner voro
(man hade ej försäkringsbolag då!),
för hvarje fara tryckta suckar foro
på långa formulär mot himlens blå.

Jemväl der lästes noggrant förestafvadt
hvad en taktäckare bör bedja, då
från husets taklist foten redan snafvat,
som ock, när svindel plötsligt kommer på.

Och flere sidor räckte den harangen. — —
"Det var ju urnaivt!" ni ropar; men
när ifrån prestmöten mig hinner klangen,
taktäckarbönen känner jag igen.

I dimman.

Innan vi hunnit få ned middagen i Brunnsparken, funno vi redan, att H. T. Buckle måste räknas till de mer otillförlitlige bland historieskrifvarne. Säger icke den citatparasiten på ett ställe, att vår Gustaf II Adolf "visade sig i fredens värf lika kortsynt som han var skarpsynt i krigets konst"? Sannerligen, det märkes på mannen, att han bara var en simpel kammarskrifvare och aldrig ätit middag hos Kahn. Ty då skulle han med alla sina fem för visso ha lärt sig inse, att vår store kung icke var just så kortsynt, när han t. ex. grundlade Sundsvall, för att nu blott tala om *den* fredliga anläggningen.

Men när vi sedan sutto i Tivoli deruppe på berget med $7^1/_2$ tömda och $7^1/_2$ otömda, betalda och qvitterade, isomgifna flaskor af den sortens dricka, som kallas Champagnevin, då vidgades våra hjertan och vi förlåto Buckle generöst hans okunnighet, men drucko en skål för vår store hjeltekonung, som haft förstånd och blick nog att inse, hvilka förträffliga varor man i framtiden kunde få hit upp till Norden

från folk, som ohjelpligt baggbölat bort sina skogar. Drufvor mot trä — det är intet dåligt byte. Och sundsvalliterna ha förstått sig på den omsättningen, lita på det!

Se så, nu blåser musiken: "Du schönes Fischermädchen" och så bli vi elegiska och till den grad tyska, att jag för mina nya bröder vid de i våra ögon allt sömnigare kulörta papperslyktorna med hög röst deklamerade pappa Göthes:

"Dämmrung senkte sich von oben,
Schon ist alle Nähe fern;
Doch zuerst emporgehoben
Holden Lichts der Abendstern!
Alles schwankt ins Ungewisse,
Nebel schleichen in die Höh';
Schwarzvertiefte Finsternisse
Wiederspiegelnd ruht der See."

Men som lyktorna småningom äfven började dansa, funno vi det vara rådligast fara ned till ångbåten, dit vi anlände just lagom för att hinna vifta med handen ett par tag och — så ut på salta böljan!

När vi så om morgonen tittade ut genom det tjocka hyttfönstret, sågo vi ingenting af de resp. väderstrecken norr, söder, öster och vester. Horisonten var till få famnar från oss begränsad af en tät, ogenomskinlig slöja. Det var som skulle de fyra oldtgubbarné ha tändt hvar sin jettepipa och satt sig att bolma ned hela Bottniska viken, dervid begagnande gamle "Trafik" som spottlåda, ty det duggade jemt på däck. Vi befunno oss verkligen midt i tjockan.

En skald, som på sin tid lästes mycket, till följe

af den då moderna prakten i bilder, har angående hafvet sagt, att det lägger "ett täcke af gull och hvita rosor öfver sin svallande barm." Denna glittrande, parfymerade kadans kan vara bra att slå i äktenskapskandidatsökande, Chopinspelande, patienceläggande, missromanläsande guvernanter, men för vanliga menniskor ville det, beträffande dimmor i allmänhet och ifrågavarande isynnerhet, sannerligen mer än äfven den eldigaste fantasi till, för att upptäcka gull och hvita rosor bland denna samling af luddig, våt, småkrypande, smutsig innanfönsterbomull, som Bottniska viken dragit öfver sin för tillfället tämligen tillplattade barm. Mig tycktes deremot, som om hafvet upphof sin breda mun till en gäspning, hvarefter det satte på sig nattmössan och drog den långsamt och beqvämt öfver öronen och knöt mössbanden till så hårdt, att det skar i hjertat på vår hygglige kapten, förlängande hans glada anlete minst en hel grad.

Der lågo vi nu vackert i påsen med alldeles ingen utsigt att på länge kunna krafla oss ur den, och båten gick med korta slag fram och tillbaka liksom en skottspole. Ur fjerran kunde våra öron uppfånga ett egendomligt ljud. Det liknade sorlet från en aflägsen, uppretad "Canaille", ett sådant der oväsen, som uppkommer då folk inte får köpa bränvin under femton kannor i ett kärl. Sjömän och fiskare förstå väl hvad detta mummel betyder. Det är "sjåsen". Jag vet icke, om herrar språkforskare känna till detta ord, men säkert är, att norrlänningen dermed menar vågsvallet mot stranden, och när fiskaren i storm

och mörker hör "sjåsen", så vet han huru landet ligger.

För tillfället borde vi vara så der på höjden af Gnarp. Alla Norrlands barnungar känna äfven till denna socken. Ty se

"Det var en gång en gumma i Gnarp —
hon hade en skinnfäll som var skarp.
Först gick hon till ån och blötte'n
och så på en sten och stötte'n,
och så hängde hon den på en stör.
Har ni hört 'na för'?"

När dimman ej gjorde ringaste min af att vilja lätta, föredrog kaptenen att ankra på ett djup af tjugu famnar; och der låg då Trafik, "fördold för verldens öga", goda 32 timmar.

Den mist, som lägrat sig på vederbörandes pannor, började nu småningom skingras, sedan reflexionen satt dem i stånd att med lugn fördraga det oundvikliga ödet. Och en treflig laddning passagerare hade vi visserligen stufvat in i Sundsvall.

Ur högen af amerikanskt-benfritt-fläsk-slukande vermlänningar, sillkalasande masar och andra fördäcksfrukosterande, syntes på morgonkröken ett band underliga figurer klänga upp till trakten omkring styrhytten. Det var två qvinnor med hvarsin harpa, en karl med tambour de basque och en halfvuxen yngling med en flöjt under armen. Ynglingen höll händerna så ängsligt instuckna i sina byxfickor, som om han kommit direkt från ett guldgräfvarläger och fruktat att en nypa guldsand skulle följa med, ifall han blottat något af fingrarna. De tvänne fruntim-

ren bådo honom på någon slags rotvälska gifva dem ton, men pojken bara skakade på hufvudet, sköt de magra skulderbladen i vädret och klämde flöjten allt fastare under armen. Till slut sprang ena damen ned efter en mugg öl, hvarpå ynglingens slappa drag med ens ljusnade. Han drack ur sejdeln i ett drag, slog det öfverblifna skummet in i flöjten, spottade på lufthålet och blåste ett ilsket "a". Nu började fruntimren stämma sina harpor och så gjorde sällskapet en så utomordentlig konsert, att alla fyra kunde kräseligen lefva på afkastningen den dagen. Ty harpsträngarne blefvo derefter så däfna af dimman, att icke ens konung David kunnat få en ärligt förtjent tolfskilling ur dem.

För öfrigt fans det trefligt folk bland akterskeppets passagerare också, glada sågverkssjälar största delen af dem. Man ser sådana ögonblicks-reskamrater i trons, hoppets och kärlekens prisma vid det ömsesidiga bemödandets dämpade ljus, och då blifva skrynklorna grundare och sminket tages för kontant. Hvilken mängd brorsskålar druckos också icke och hvilka löften om visiter och brefskrifningar och fotografier och hundra andra vänskapliga projekt afgåfvos ej i denna ogenomträngliga tjocka, för att sedan försvinna lika ledigt som hennes vingade luftblåsor! — Men, fastän jag aldrig sedermera fått vare sig bref, fotografier eller bjudningar eller ringaste erinran från en ende af hela dessa två dussin nya entusiastiska bröder, kändes det så friskt för ögonblicket, att vi nästan önskade oss få lefva i dimma halfva tiden af vår jordiska vandel.

Men sedan vi spelat priffe i aderton timmar, i det närmaste tömt skafferiet och druckit ur restauratrisens hela lager af rusgifvande drycker, började vi ledsna på vänskapen och fundera på hvem af oss, som egentligen var "spinrocken". Jona, Amathai son, profeten, är den första spinrocken i sjöhistorien och i likhet med de honom interviewande sjömännen, började vi äfven betrakta hvarandra undrande och spörjande: "Säg oss, hvarföre oss så illa går? Hvad är thin handel och hvadan äst thu kommen?"

Jag fruktar, att gökarna vid detta laget icke voro alldeles splitt spångande absoluta, ithy att de, liksom vestra arméen vid Gustaf IV Adolfs afsättning, gåfvo hvarandra handen uppå att slå ett pålstek kring spinrocksmannen och hyfva honom öfverbord, alldenstund något med kraft i borde göras. Vi hade att välja emellan två kandidater: en handelsresande — lång och mager likt motiveringen till ett afstyrkande lagutskottsbetänkande — egentligen derför att han fått stora straffslam på tre ess, och en sju fots gotlänning, som deklamerade igenom hela "Döbeln vid Juutas" på sitt modersmål, i tanke att göra oss ett särskildt nöje.

Vi fattade ändtligen vårt beslut och utsåg gotlänningen till offret, sedan han icke aktat för rof att äfven låta forsla den delikata sången om Salami och Sulamith genom sina kolossala näsborrar. Exekutionen uppsköts dock till morgonen. Sedan detta var undanstökadt till det gemensamma bästats häfdande, förflöt resten af dagen och natten lugnt och fridsamt, alldeles som jag föreställer mig, att det gått

till i arken under karantänen på syndafloden. Ty det snarkade på alla sidor.

Morgonen derpå var dimman lika tät. Intet tecken till lättnad syntes någonstädes. Den ene efter den andre slank ned i försalongen, der utsigten just icke var synnerligen trefligare. Smörgåsar, anjovis och kumminost, det var allt. Restauratrisen brukade nämligen proviantera på nedresan först i Hudiksvall, der priserna stodo lägre.

Jag fick såsom gammal sjöman förtroendet att slå pålsteket och gotländingen tilläts att ta tre stora supar, innan han skulle kastas öfverbord. Stämningen var litet melankolisk ännu, men företedde en viss sträf fasthet.

Då inträder en fet, skinande, slätrakad man, klädd i kulört skjorta och elegant sommarhabit. Trots den snobbiga kostymen, såg mannen ut som ett lefvande bedrägeri. Han var tydligen icke van att röra sig i sådana kläder — åtbörder, gång, min svuro högt och dyrt emot den korta kavajen och det djupt urringade skjortbröstet med sin svajiga halsduk à la sjögast. Isynnerhet som han såg så förlägen ut, så utan hejd för jemmerligen tillplattadt bortkommen ut. Han tittade på ingen, utan gick rakt fram till smörgåsbordet. Men det syntes på honom, att han kände Europas blickar fästade på sig, ty de talgiga kinderna öfverdrogos af en lysande karmosin.

"Nå, du store S:t Antonius Kortmålare!" hviskar patron Pettersson från *illa. "Hva de inte de jag tyckte i går natt? Kors en tocken Kristi profryttare!"

"Är det en prestsjäl?"

"Jo, *der* ha ni Spinrocken, gubbar! Der ha ni Jona, som låg i skeppet och sof, i stället för att predika för de Nineviter. Den lutfisken skulle ni blöta läskan på, om någon! Trodde jag inte de, trodde jag inte de?!"

"Det låter som du skulle komma ifrån torrskodd, du gotlänning, och det var bara synd, att du blef så väl preparerad", inföll den godmodige kapten R. med en blick på flaskan.

Patron Pettersson hade i stället för svar stigit fram till bordet, slog den nyanlände på axeln och skrek:

"Nej, se morjens, bror kyrkoherde, hva i fridens dagar kommer du ifrån som längst, hva?"

Mannen i snobbdrägten hoppade rätt upp som om någon skjutit ett isstycke in på ryggen bakom skjortkragen och vände motvilligt på sin stela hufvudknopp.

"Hva jag kommer ifrån — —? Kommer ifrån — —? Hm, jag kommer — — kommer — — jag kommer akterifrån, förstås."

"Har bror varit ombord hela tiden, hva?"

"Naturligtvis — — det vill säga från Sundsvall. Jag borde ha varit hemma för längesen, om inte — —"

"Vi kommit i tjockan, ja. De tycker nog lite hvar de, minsann. Men de var för märkvärdigt, hva bror hållit sej osynlig."

"Jag har måst skrifva på min predikan — —"

"Under fasta och i ensamheten?"

"Då går det som bäst."

"Ja, jag kan nog tro de," svarade patron Pettersson torrt, men såg åt oss med tusen skalkar i ögonen, oaktadt vi ej begrepo det ringaste.

Nu hördes ett ovanligt buller ofvanefter. Rop, brådskande steg och trossar, som kastades ned på däck.

Höllo vi på att bli öfverseglade? Alla sprungo upp.

Det var lyckligtvis icke så. Vi hade bara blifvit hittade af två fiskare i en skötbåt. Männen kommo ombord, delvis helsade med jubel. Jag kastade ögonen i en smutsig korg, upptäckte några strömmingar, gaf den äldre karlen en krona för hela fångsten och skyndade tvärt ned i försalongen igen. Strömmingarna voro 24 st., noga räknadt.

Men hvad förslogo tjugufyra små fiskar bland alla mina nya vänner? Likväl minskades bitterheten af ett strålande sken, som piggt trängde fram genom de små, tjocka fönstren. Dimman lättade!

Hon rullade upp sig lik en ridå af tjock filt och blottade den bergiga kusten, som låg der blott två kabellängder aflägsen. "Pall och stå, pall och stå!" rasslade spelet och om två minuter ångade vi i väg från detta ställe, som antagligen aldrig förr varit vittne till så mycket menskligt lif, filosofi och otålighet i vexling.

Hudikarna stodo manstarka på kajen, när vi omsider kommo dit. Det var ett "événement" vårt dröjsmål, emedan infödingarnes förnämsta intresse ligger åt sjösidan. De viftade och nickade och gåfvo ge-

nom alla möjliga tecken tillkänna, hvilka "glada hudikar" de voro.

Mina vänner och jag sprungo strax öfver landgången, bildande de främsta i "häckarna" på ömse sidor. Ty vi hade ändtligen fått korn på "Josefs skada" — den egentliga spinrocken.

Bland de sist landstigande kom också vördig pastorn. Han hade nu satt på sig en lång, svart öfverrock, knäpt ända till hakan. Aldrig har jag sett en mer slokörad menniska. Han såg ut som om han velat ropa: "Högar, skylen oss, berg, fallen öfver oss!" Men han måste deran. Och tätt efter den gudsmannen smet en mager qvinnofigur, med anletet på det djupaste fördoldt i en slöja. Hon hade romantiskt nerfälda ögonlock och var skapt som en guvernant.

Ett kikande, fnissande, spärrande och boxande omkring dem. "Gack hasteliga bort och predika för de niniviter!" dundrade gotlänningen från kommandobryggan med en stämma, som nästan kom skorstenen att vackla.

Ett väldigt jetteskratt brakade genom mängden och så kom det mystiska paret igenom och illabona sluppo skammen af ett messfall den gången.

Patron Pettersson hade icke kunnat hålla inne med en hop insinuationer under passagen från Gnarp. Han kallade det för skandal, att kyrkoherden gjort en trip upp till Sundsvall, för att träffa den af hustrun bortstötta guvernanten. En riktigt modern skriftställare eller kanske skriftställarinna skulle bestämdt ha gifvit förhållandet ett annat namn. För

min del tyckte jag hela affären stötte på en fördömd otur; ty under vanliga förhållanden hade det värda paret aflastats i Hudik nattetid och bortdunstat, utan att en katt behöft märka saken. Men dimman kom från höjden och "det är en försyn i allting", sa Kalle Trälund, när balongklyfvaren remnade i tu stycken och dymedels räddade båten från att vända kölen i vädret.

Dock skulle jag gerna velat höra den predikan vår Jona tillverkat under så mycken ångest, fasta, anfäktelse och dimma. Nog borde den ha varit destillerad på bondånger och sjelfförakt. I alla händelser hoppas jag, att dess innebörd sent skall förgå ur *illabornas minne.

Gambetta.

Slå tankens klarhet hop med känslans glöd,
en grås rutin med ifvern hos en röd,
slagfärdig dådskraft i en välljudsvåg;
lägg till: ett öga blott, men ett, som såg,
hvad djupt sig rör i menskligheten hög.
Så är, helt kort, Gambettas nekrolog.

Mor på Hällinge.

Teckning i svartkrita.

O Syrach, du gamle kloke gubbe, hvilken kraftfull skildrare är du icke, helst när man läser dig i 1700-talets märgiga öfversättning! Du hvarken öfverdrifver eller smickrar i din bok, full af egyptisk erfarenhet. Hvilken tunn, men sann tröst lemnar du ej landtmannen i t. ex. 7 kap. 16 versen: "Om tigh tungt warder medh thine näring och åkerwerck, thet låt icke förtryta thig: ty Gudh hafver så skapat thet." Och ytterligare heter det mera detaljeradt i 38 kap., 26 och vissa följande verser anbelangande bondens lif: "Huru kan then akta på läro som plöija måste, och then gierna oxarna medh gisslene drifver, och medh sådana werck umgår och weet intet annat än om oxar tala? — Han måste tänckia, huru han skal bruka åkren; och måste seent och arla gifva konar foder. — Man kan ingen vägh sända them; the kunna ock icke hafva någor befalning eller regera i menighetena. — The kunna icke läsa någor ordspråk: utan måste vachta

uppå timlig bergning, och tänckia intet widare, än hwad the medh theras arbete vinna kunna."

Nu är det visserligen sant, att mycket ändrats sedan Syrachs tid, besynnerligen om vi se på vår politiska historias blad, der allmogen spelat en större rol än i de flesta andra land; men i det stora hela synes mig gubben hafva sett klarare och dömt riktigare om bondnaturen och dess egentliga väsen än senare tiders humaniserande ideologer, för att nu ej nämna den af Wordsworth kreerade bondpoesien, hvilken åtskilliga samvetsgranna och mer skarpsynta skriftställare dock på sista tiden sökt beröfva en god del af sitt inbillade doft.

Man hade ju gått så långt i vissa folklifsböcker, att man der etablerat en vidunderlig psykologi med nervositet och stämningar och för öfrigt ett innehåll, som varit lefvande i skildrarens egen fantasi, men säkerligen icke i bondsjälen.

Den, som kände tolfmansmor på Hällinge, kunde också förstå, att Jöns i Gullängen ingalunda komme att sätta fötterna under hennes bord, sedan hon fått hum om den der misslyckade hökommersen. Hon var en, som visste "wachta uppå timlig bergning" på skarpen.

Hvilken energi i detta "wachtande"!

När man ser denna gamla qvinna långsamt hasa fram sin ledbrutna lekamen öfver bergsknallarne på gården eller guppa mellan bohagstingen i köket, fins ännu tillräckligt lif i ögon och drag, för att låta en ana, hvilken rifvande menniska hon varit i gångna tider. Rösten skär vidt omkring, skarp och entonig

lik ängsknarrens. Stämman mal så att säga dagen lång utan ro och rast. En blandning af befallningar, vädjanden och jemmer. Det är som skulle hon i alla andras rörelser se återspeglingen af sin egen kraftiga ungdom och känna en jäsande förbittring öfver att den är slut, samtidigt med det hon tycker, att det nuvarande slägtet duger till ingenting mot hvad hon var i sin krafts dagar.

Men hvilken eländig, vissen, förbrukad varelse ligger också ej i den gamla, bofälliga sängen der, när dagsverket ändtligen är slutadt! Stel, skenbart ur stånd att röra en lem, undrar man, hvarföre döden ej för längesedan mejat af denna torra qvist från lifvets träd. Sömnen kommer väl fort nog om qvällen, men liknar mer en dvala, hvarunder den tandlösa munnen gapar i oroliga fasoner, tills Mora-uret af Matts Mattsons gamla fabrik skorrar pang, pang! Då vaknar mor Jonsson, men ligger tyst och bondtänker, d. v. s. vänder ekonomiens enklaste lagar i sitt snåla hufvud, tills klockan slår tre. Då fattar hon käppen, som står vid hufvudgärden och bankar kraftigt i köksväggen. Dottern hoppar strax ur bädden och kastar på sig kjortlarne, hvarpå hon kläder gumman plagg för plagg som ett barn. Sedan lyftas hennes ben utom sängkanten, rätas ut, föras fram och åter några gånger, hvarpå kroppen ryckes upp med ett raskt tag. Nu börjar hon sjelf röra på sig med tillhjelp af en duktig påk, ungefär som då man vrickar fram en gammal tung båt. Men när hon väl kommit i farten, aktar hon sig för att låta ledamöterna stelna förrän de få lof. Dagens eviga sågande

börjar med sega, slitande exempel för pigor och drängar, utan att man kan märka spår af slapphet i kommandot. Hon tyckes besitta ögon både fram och bak och ingen gammal, rutinerad kofferdistyrman kan hafva större förmåga att sätta folk i arbete än denna giktbrutna gumma. Och på tonen märkes granneligen, att mor Jonsson alldeles suttit öfver den psalmvers, som inledes med: "De krafter hvilan återgifvit Välsigna deras bruk i dag." Hojta och drifva på, skälla och förbanna, misstänka och snålas, pressa folk, få och jord till det yttersta, söka preja till sig det mesta som fås kan för hvad hon säljer och afsky hvarje den minsta kontanta utgift som pesten, sådan är hvarje timmes hvardagsfysionomi i Hällingegummans lif. Ty den fryntliga helgdagsmin hon bär inför kunderna på Hötorget, der hon väcker sympatier med sin kristliga undergifvenhet för Guds behag och sina giktiga fotknölar, är blott en slug mask, hvarmed hon vet att skaffa sig snabbare afsättning och högre betalning. Det fins ej sol i denna själ, endast fuktiga, kalla skyar.

Huru har väl den en gång så vackra och glada Lisa Samuelsdotter från torpet vid Löfudden blifvit sådan — Löfudden med sin förtjusande natur, som väl vore i stånd, om ej att knacka poetiska gnistor ur en träskalle, så dock att alstra varaktiga fonder af mildhet och godhet i ett qvinnohjerta? Jo, denna grundliga metamorfos har småningom försiggått genom det själen förstenande slitet på landsbygden. Ty lika så sant som det finnes arbete, i stånd att

adla och höja sinnet, lika säkert finnes ett annat slag, hvilket skapar idel trälar och trälhjertan.

Lisa var för fyrtio år sedan den raskaste flickan i hela det talrika matlaget under Röboholms stora gods, bland hvars många lägenheter fadern innehade ett litet torp. Det kunde icke bara hända, utan var hvarannandagsgöra för henne att, efter ett styft dagsverke från kl. 4 om morgonen till 9 på qvällen, sätta sig i båten med fadern och ro tre goda mil, mången bister natt med stormen stick i stäf och båten nedlastad ett knapt qvarter från sudkanten. Men kry som en ung aborre bar Lisa kolfåten med fisken upp till Ladugårdslandstorg och "sålde åf" fortare än någon annan, tack vare sitt vackra ansigte och sin raska talförhet. Högsommartiden foro hon och grannas Karin på natten öfver till Lidingöbron, hvarifrån de buro ett dussin filbyttor på en stång. Bärkorgarne följde också med, så fort smultronen hunnit blifva någorlunda "gjorda". Det gälde "att samla till bo" allt möjligt, som kunde vändas i pengar, ty Lisa var den älsta af sju syskon och hemmet hade ingenting annat än släta fattigdomen att bjuda på.

Petter i Flängen, en tystlåten karl, men ortens "snällaste" skytt och fiskare, hade länge iakttagit Lisas djerfva katighet, och som hon sparat ihop 50 rdr i pengar och bra med kläder, blef det gifte af. De fingo sex barn, som alla dogo i späd ålder. Men det slog väl ut med fisket, sedan Petter kommit sig så för, att han kunde arrendera herrgårdens fiskevatten och dess stora not, Barrabas kallad. En vår fick Barrabas stå i sjön öfver åtta dagar å rad; ty så

stort var varpet, att man tog upp braxen med smärre nät och legde alla dragare i omnejden, för att forsla fångsten till Stockholm, att ej tala om alla fiskmånglare, som foro dit och slumpade betydliga partier, hvilka levererades till Ropsten. Petter hade också 3000 rdr i ren behållning, sedan arrende och öfriga omkostnader blifvit erlagda. Lisa visade sin duktighet till fullo under dessa oförgätliga dagar och skötte kommersen med fart. Men hon förordnade äfven, att Petter skulle passa på noten både dag och natt, så att ingenting skulle stjälas bort. Också dog den arme mannen strax derpå af öfveransträngning och våta stöflar.

Lisa var nu enka och sörjde några veckor i högsta grad, så som sådana för sed hafva, men hon egde bortåt 4000 riksdalers tillgångar, undantagandes en husröta af 800 rdr på Flängen.

Salig Petter hade en god vän, Anders Jonsson i Hällinge. Anders var ett stycke kontemplativ bondsjäl, den der skulle hafva slitit en hund i tjenst hos "oskylda", såvida ej ödet beskärt honom en far, som var herrgårdsbonde och tolfman på köpet. Vid lägret ansågs han för omöjlig som artillerist och inrangerades bland kockarne, hvarföre Anders sedermera blef kallad "Sås-Göken", i anseende till sin ökända säfligheit, som till och med väckte uppseende på landsbygden. Han kom sig icke ens för att fria, hvilket annars sker utan synnerligt besvär bland allmogen. "Hvem håle går du och väntar på då?" frågade den ifriga mor Lisa, när vännen Petter beskedligt brydde Hällingaren. "Giss på," svarade Sås-Göken efter långt

betänkande, "giss på då, om jag bara går och lurar, tills du blir enka och stormendesta rik, hi hi hi."

När Lisa så vardt enka, sprungo många efter henne och Flängen, emedan de trodde att den som öfvertoge den förra, finge det senare på köpet. Lisa hade dock nog af Flängen, hvarföre hon lurade bort arrendet och husrötan åt en närig torpare, som hon inbillade åtskilligt i giftasvägen, men svek så fort öfverlåtelsen skett. Sjelf föredrog hon att komma och hushålla för Sås-Göken på Hällinge.

Hon var der i två år, när den betänksamme tolfmannen fann sig föranlåten att stämpla en blifvande son med äktenskapets lagliga insegel. Det fans folk, som tog partiet för en mesallians, ty på landet är man mycket noga i dessa slags formfrågor; men Sås-Göken sjelf var icke obelåten med saken. Han visste att sätta värde på styfvern och på en amper husmor gentemot tjenarne. Hvad enkan angår, så teg hon med sina qval. Troligt är, att Lisa icke hade mycket emot en tolfman, huru denne matador än månde för öfrigt vara beskaffad. Och dessutom var Hällinge i hennes ögon dock en stor egendom, hvars värde icke förringades deraf, att den gått i arf från far till son genom flere slägtled. Denna omständighet förlänade liksom ett slags eganderätt till gården, ehuru Hällinge äfven var en bland Röboholms talrika besittningar. Det hörde nämligen till gammalt skick hos de sant aristokratiska egarne att låta sådana arrenden stanna inom vissa familjer, såvida prestanda utgjordes någorlunda ordentligt.

Sedan Lisa blifvit "tolfmansmora", fick hon sju

skinn på näsan, och nog visste hon att rycka upp det sömniga lifvet på Hällinge, i hvad som hörde till hennes departement. Kunde pigor och drängar lefva af ovett, så var det minsann intet knussel på hushållningen; hvad de fingo af lekamlig spis, torde icke vara godt att nämna. Födan utgjordes i korthet sagdt af outransakliga ting; ur djurriket var det blott med säkerhet rutten sill, som kom på kalas, för att bryta af mot den eviga potatesen.

Denna ekonomiska utfodring kom sig icke alldeles ensamt af naturlig, medfödd snålhet, utan mor Lisa hade andra, giltigare skäl att låta drängarne draga till sina svältremmar. Hon kom nämligen småningom underfund med, att, om än Sås-Gökens sociala ställning var god nog, hörde dock hans finanser till de skralare i församlingen.

Ty landtbruket på Hällinge var sedan länge i ytterlig vanhäfd och kräfde stora förbättringar. Den begrundande tolfmannen saknade ej förstånd att inse detta, men egde hvarken energi eller insigt nog att göra de reformer, som närmast behöfdes, för att sätta sin jord någorlunda i stånd att täfla med den bärighet det öfverallt väckta landtbruksintresset sökte framtvinga.

Sjelf hade han aldrig haft lust för jordarbete, utan knåpade helst med snickeri. Han egde både hyfvelbänk och svarfstol. Men fastän han for långa vägar för att köpa de underligaste listhyflar, kunde ingen upptäcka minsta tecken till ändring på de förfallna, hängande grindarne eller ökning i det skrangliga, gamla lösöreboet. Saken var, att tolfmannen

hela tiden grundade på djupsinniga funderingar öfver förbättrade landtbruksredskap, om hvilka han läst i tidningar och tidskrifter. Men huru han snusade och passade, blefvo de underliga modellerna aldrig fullt färdiga i Sås-Gökens tid.

Som han likväl för syn måste agera husbonde på gården, nöjde han sig med att sköta sjelfva jordbruket nästan uteslutande teoretiskt genom anordningar och föreskrifter. Det var egentligen blott vid någon förnämligare sockenbos påhelsning som han gick omkring egorna och "såg på jolen". Men ju ifrigare han studerade, ju mer intrasslade blefvo hans föreställningar om det "rationella" jordbruket, så att han ändrade ordres flere gånger under dagens lopp. Mången morgon sprang han halfva milen, för att återkalla karlarne från det aflägsnaste gärdet och sätta dem till helt andra arbeten, hvilka han funnit mera nödvändiga enligt en årgång eller "landtbruksafdelning", som han ej hunnit tillräckligt begrunda qvällen förut.

Fastän mor Lisa ej var hemma i landtbruket, fann hon dock snart af innehållet i sedelboken, att Hällinge icke var rikt nog till experimentalfält åt den teoretiserande Sås-Göken, hvarföre hon grep till ofvanbesagde finansplan, hvilken förskaffade henne ryktet att kunna befordra drängar och pigor till himmelriket blott genom nöjet att tjena hos henne från 24 April till påföljande höstflyttning.

Efter sonen föddes åt fader Sås-Gök äfven en dotter. Janne och Lotta sökte modern så mycket som möjligt hålla ur skolan, sedan de börjat kunna göra nytta för sig. "Der lär de ej bara läsa en hop

tokerier, som inte nytta till något", förklarade mor Lisa myndigt med en hvass sidoblick på tolfmannen, som suckande drog upp en ohygglig mängd prisar, men lät saken ha sin gång.

Sedan förhållandena fortgått på detta sätt i femton år, afled omsider tolfmannen under stark yrsel om en ny sorts tröskmaskin och begrofs hederligt. Enkan, som skulle sitta i orubbadt bo, fann sina 4000 kronor totalt fördunstade och ställningen i öfrigt mycket dålig. Älste sonen, som enligt testamentet skulle öfvertaga Hällinge vid myndig ålder, hade alldeles för god aptit att längre stanna hemma, utan drog till hufvudstaden och vardt en "kogubbe", med orygglig föresats att låta någon annan öfva sig på Hällingelerans jordbrukliga nya födelse.

Så att nu blef mor Jonsson ensam med gården och sin dotter, hvilken det gälde att skaffa en duktig karl, som skulle öfvertaga arrendet, när gumman fann det på tid att draga sig tillbaka inom undantagsstugans väggar.

Och det fans många, som kände en ifrig åstundan att öfvertaga denna "gård utan husbonde." Den ser ur åtskilliga synpunkter mycket lockande ut.

Till Hällinge hör omkring 60—70 tunnland odlad jord med betydliga hagar och skogsmark. Det har vackert läge vid en insjö och ligger på ett afstånd af endast 2—3 mil från Stockholm, med kommunikation dit dagligen på Saltsjön. Dessutom är det blott en bit upp till stora landsvägen, och Rimbobanan stryker fram icke långt derifrån.

Men, trots det i sjelfva verket mycket låga arren-

det och oaktadt gården sedan generationer innehafts af samma slägt, huru vanskött och förfallet är ej allt!

Man kan, utan att vara klandersjuk, med skäl falla i förvåning öfver de usla utfartsvägarna med sin spruckna lervälling och de urgräfda vagnsspåren, hvilka räcka ända till hjulnafren; de illa underhållna gärdesgårdarne, der gärdslet mera synes bestå af gamla lafvar och mossa än något annat, och de hängande grindarne med multnade träriglar, som tyckas vara gjorda i kung Orres tid. Vidare skulle man vid första syn döma samtliga byggnader till rifning och undra, hvarföre i sunda förnuftets namn man lagt boningshuset i en sank fördjupning, men placerat de tarfligaste uthusen högt på hälleberget, hvarifrån man har den härligaste utsigt öfver den vackra insjön med sin gördel af mörkgrön vass. Förgäfves skall man söka efter något, som kan i ringaste mån erinra om, att invånarne der någonsin tänkt offra ett öre på lifvets behag. Icke en enda odlad blomma i den af naturen så förtjusande täppan, icke ett gungbräde! Gårdens vackraste öppna plats ser man prydd med en kolossal gödselhög, och ur skrefvan mellan bergen stirrar en svart pöl, der de kringströfvande svinen skynda att göra sin morgontoilett, hvilken de under dagens lopp förnya likt dessa fina damer, som kläda sig särskildt till middagen och supén.

Och inträder man i boningshuset, möta öfver allt låga, mörka tak med bjelkar under, trasiga godtköpstapeter, små fönsterrutor med ditkittade glasdefekter, fastän hela rutan icke bör kosta 25 öre, kalkstrukna spislar med de mest primitiva spjell, dörrar,

af hvilka ingen enda kan läsas utom en, och den har säkerligen, såsom nu, gått i baklås under ett fjerdedels sekel. Jag räknade *en* gammal stol i hvarje rum och såg för öfrigt ett möblemang, hvilket på den lifligaste auktion icke skulle betinga mer än sammanlagdt 50 kronor, struttar till gardiner af tillhopa högst 6 fot luften utan hvarje tecken till bård, sådana der à 8 öre foten m. m., och allt annat på samma sätt.

Skulle vi forska vidare i logar, redskapshus, fähus och stallar — låga, dåligt ventilerade som de äro — möter oss öfver allt gammalt förfallet skräp, öfver hvilket man blott faller i förundran, huru det kunnat falla någon in att bevara slikt. Vi skulle näppeligen finna en ordentlig sele och knappast ett redskap eller en vagn, som vore i godt skick. Bara rassel alltsammans. Näten, hvilka hänga på tvättstuguväggen, äro fulla af hål, och vid stranden ligger en halfrutten sump till ekstock med sura, opraktiska åror, hvilkas tjocka blad emot allt sjöskick afsmalna mot ändan. På hvarje håll tydliga försök att göra allting så "bastant" som möjligt; men man syntes ha glömt, att äfven det klumpigaste räcker förgängelsen.

Tolfmansmora har aldrig befattat sig med toma reflexioner, men småningom, då hon otvetydigt funnit, att allt gått baklänges, har den öfvertygelsen trängt på henne, att felet dock måtte ligga i "jolen". Det stränga, ideliga arbetet står icke i rimligt förhållande mot det tarfliga resultatet. Hon har i åratal tröskat för bara halmen.

Det är ett slags vidskeplig föreställning hos henne detta, att en ung, förfaren man skall komma och bringa välmåga öfver Hällinge liksom genom ett underverk. Ty, ifrig som hon är, vill hon se hastiga framsteg och så kommer det sig, att den listiga käringen under sitt mågfiske agerar ett slags Laban, som lurar åtskilliga förhoppningsfulla Jakobar att sätta landtbruket på Hällinge i allt bättre skick, för att sedan draga dem vid näsan beträffande ungmön Lotta, som egentligen är affärens finniga, tväläppade Lea, fast hon tror sig vara dess Rachel. Men ännu är ingen Jakob approberad, ehuru de arma "fördrängarne" låta arbetet gå undan, som om de sporrades af extra eggjern.

Under tiden försöker Sås-Gökens enka det yttersta att vända allt till penningar, allt som hon kan inbilla sig, att de dumma stockholmarne vilja betala något för. Trots sin vanförhet, far hon till staden minst två gånger i veckan, och stadsborna skulle känna sig mindre väl, om de bara visste alla gånger hvad de finge till lifs från hennes klumpiga vagn. Sundhetspolisen, som på senare tiden intervenerat i sådana slags affärer, har väl slagit ned på Hällingeprodukterna en och annan gång; men detta hindrar icke gumman från att fortfarande bjuda till med de sjelfdöda läckerheterna. Den mjölk hon säljer, släppes aldrig utan att hafva druckit brorskål med Hällingesjön eller kanske med källan, och det bränvin hon köper åt folket och andra, har mist betydligt af sina grader, men ökats i qvantiteten, när vagnen skramlat sin första mil. Den fisk hon för in, drages

om qvällarne med tjufnot, hvars olagliga maskor äro så fina, att den minsta mört icke undflyr med blotta förskräckelsen, utan hamnar på stranden till föda åt svinen.

Men i våra dagar öfverskyler ju "sträfvandet" allt, t. o. m. dålig moral. Och ingen myra kan vara flitigare än Sås-Göksmor. Ingen är tidigare inne med bären än hon. Hvilka hallonbuskar har hon ej planterat ocb huru nidskt vet hon ej att skatta dem, ty intet fluktuerar fortare på torget än hallonen! När bondbönorna blifva någorlunda matnyttiga, plockar hon vagnen full och far till staden. Men hon skulle anse som höjden af fånighet att kasta bort tiden med att rensa dem hemma. Hon spritar dem i vagnen under stadsresan. Och när vägfarande komma efter, finna de landsvägen full af bönskidor. Då veta de strax, att Hällingegumman färdats der fram. Ja, jag vågar hädiskt nog tro, att hon vore färdig att till Hötorget föra så stora stycken af sin egen odödliga själ, som hon trodde sig kunna undvara, om hon bara visste, att de betalade sig.

Tror hon på Gud, Hällingegumman? Hon tänker aldrig på religiösa angelägenheter. Älskar hon sina barn? Föga troligt. Men hon är angelägen om, att de skola "ta sej fram". Har hon intet "själslif"? Nej, icke i detta begrepps högre mening. Hon är alldeles främmande för de tankar och föreställningar, som lyfta sinnet från gruset och adla menniskans tillvaro.

Hon är dock icke okunnig om, att de finnas till — och mor Lisa besitter en intelligens, som ovilkor-

ligt höjer henne öfver sin omgifning, så att hon är i stånd att fatta dessa idéer — men hon *föraktar* dem. Seende allt ur den krassa nyttans synpunkt — och *måste* hon icke det? — vill hon ej ha något med humanitetens sak att skaffa. Kunde man slå mynt af den — nå, det vore en annan sak.

Skulle Hällingegumman vara ensam i sitt slag månne? Åtminstone numera?

Ingenting kunde mer fröjda min patriotiska själ. Men jag tror, att Sås-Gökens näriga enka icke är blott ett besynnerligt undantag. Jag fruktar, att i afseende på alla strömningar, som passerat genom den universela menniskoanden sedan århundraden, man väl ännu angående mängden af vår allmoge kan säga hvad Syrach skrifvit för så långt tillbaka: "The kunna icke läsa några ordspråk: utan måste wachta uppå timlig bergning, och tänckia intet widare, än hwad the medh theras arbete winna kunna." Med den skilnaden likväl, att de nu *kunna* läsa, men de läsa *icke*. Hvilket enkla sakförhållande torde tagas med i räkningen af de herrar, som *statistiskt* tro sig kunna bedöma ett folks relativa bildningsgrad blott efter antalet af de läs- och skrifkunniga.

Att en sådan figur blir tråkig och ful, kan väl ingen menniska undra på. Men jag har aldrig åtagit mig att rita upp en bondgumma, som jag icke sjelf sett och konsten att med lätt hand radera bort originalets skuggor, förstår jag mig icke på.

Kompromiss.

Lifvet är, när allting kommer kring,
blott en evig handel för det mesta;
början sker med kraf på stora ting,
verkligheten prutar med de flesta.

Glömmen ej, att handeln försiggår,
om än aldrig så vi protestera;
den, som vid sin första fordran står,
en gång kanske får på allt cedera.

Derför gäller att slå af i tid,
då än lifvet något kan betala,
men tag ut din fordran under strid,
låt ej prutandet din lifslust svala!

För dock med från början famnen full
utaf hoppets rosor in i verlden,
fyll din själ med fantasiens gull,
ty du tappar mycket under färden.

Men har du sen våren dig en skatt
rika känslors "svärmeri" förvarat,
då törhända du för höst och natt
ljus och värme åt ditt hjerta sparat.

En Djurvän.

En disig februaridag fick "O. Håfbergs Juridiska & Merkantila Egendoms-, Kommissions- & Inkasso-Affär" lokalbref med begäran att sända sitt juridiska biträde till Herr Alex. Didriks, en ung man, som lefde på sina räntor.

Firman gick dit sjelf af skäl att innehafvare, ombud, kassör, bokförare och springpojke uppgingo i herr P. G. Krumlander, en liten karl med starkt utvecklad erfarenhet, men också mycket starkt medtagen kredit.

"Fan till menageri!" utropade tit. Krumlander, men moltyst i form af inre betraktelser, när jungfrun släpt in honom till unge Didriks, som ännu kl. närmare 12 höll sin långa lekamen förankrad i kojen.

Och ett menageri var det.

Längst fram till höger om sängen afnystade tvänne ljuslagda killingar sina unga sinnens lekfullhet medelst de tokroligaste kaprioler bakom en af kartböcker och växtpressar improviserad kette. Till

venster stod ett kaninhus, ur hvars glugg långöron framvekos, klipte och plötsligt försvunno.

På stolen närmast nattduksbordet hade två gulfläckiga marsvin tagit qvarter i hvarsitt armhål af en f. d. hvit väst, och små råttor vädrade med feg min bland diverse på stolar bredvid liggande klädespersedlar.

Tre hundar hade tagit siestan på mattorna, med benen sträckta rakt ut, medan en fjerde, gammal och med högeligen misstänksamt utseende, åt sig sjelf på ryggen. Ugglan, som satt på bokskåpet, åskådade denna operation med dystert förakt, när hon ibland nedlät sig att blinka upp med de bernstenslika ögonen.

I ena fönstret stod ett aqvarium, fullt af fiskar, sniglar, kräftor och en liten roflysten sköldpadda, som än låg lurande på bottnen alldeles orörlig, än stöflade i väg med butter min, lik en gammal gevaldiger. I andra fönstret fans en kolossal bur, hvari de mest olikartade foglar voro sammanförda. Papegojor, kinesiska näktergalar, brasilianska lärkor, som hade den egenheten att aldrig sjunga, blandade sig med svenska siskor, finkar och matfriska sparfvar. En mindre bur hyste ett par korsnäbbar, som hängde rakt upp och ned, i färd med att äta upp taket, sedan de spolierat träpinnarna.

Högt på chiffonieren tronade den uppstoppade qvarlefvan af en silkesapa, hvars svans lagts i smakfulla bugter kring en trädgren, öfver hvilken lästes: "Min trogne Bayard † 1879."

Utom här i hast nämda varelser, funnos åtskil-

liga andra fritt skuttande eller krälande representanter ur djurriket, de der från möblernas bakgrunder nyfiket undersökte Krumlanders bidande min.

Denne hade nämligen helsat mycket artigt och sagt till jetten i sängen: "jag har den äran rekommendera mig såsom firman Håfbergs juridiska ombud — Krumlander — P. G. —"

Jetten såg upp med ett par ovanligt runda, stillastående ögon.

"Jag skulle önska konsultera i en delikat sak," skorrade han med tjockt, skånskt uttal.

"En delikat konsultation — — det är just i min väg det," försäkrade Krumlander, sättande upp sin lilla näsa, hvilken såg ut att i ungdomen hafva blifvit skamfilad mot ett rödmåladt plank nästan för länge och med för mycket eftertryck.

"Jag tycker mycket om djuren," försäkrade jetten.

"Tviflar inte på det," medgaf Krumlander.

"De äro bättre än menniskorna."

"Medgifves, åtminstone i dessa tider."

"Och sannare."

"Utan tvifvel."

"Och naturligare."

"Mycket."

"Och klokare."

"I allmänhet."

"Och — — och — —"

"Trognare," hjelpte Krumlander.

"Just så ja — trognare — sju tunnor tusen gånger trognare, det ha vi erfarenheten och historien på. Det finns ingen falskhet och opålitlighet hos *dem,*

herre. Men nu ska ni klarera den här saken åt mig. Jag är kallad till polismästaren, ser ni, och kan väl förstå, att det gäller några hundstackare. Förhållandet är, att jag för någon tid sedan for långt upp på Götgatan. Plötsligt höres ett förfärligt tjut. Jag kände igen rösten. Den kom från en hund. Skyndar så in på gården och får se ett par dussin hundar kopplade vid hvar sin påle i ett lider. En gräslig karl piskar ett af de arma djuren och det första jag gör, är att rycka från honom läderremmen och använda den på hans egen rygg. Han hotar med polis, men jag lindrar svedan med en slant och vill ha ur honom, hvarföre man spärrat in så många hundar på detta ogästvänliga ställe.

'Det får herrn vända sej till gubben sjelf om,' svarar karlen snäsigt. 'För resten är det väl inte hela verlden, om de här kräken ha det bra eller illa, för i morgon ska di ändå dö.'

"Ska de dö?" frågar jag, upprörd som ni väl kan tänka.

'Jo, så är det funtadt,' skrattar den råe karlen. 'Vi sticka dom i nacken. Det är det lindrigaste och klickar sällan. Hör nu herrn, ro nu fram med en lapp, för lite silfver förslår inte mot sveda och värk,' tillade han grinande.

Han fick en femma, hvarpå jag frågade, hvem som vore "gubben sjelf".

'Mästerman, eller bödeln eller skarprättaren, om *det* ska vara någe finare.'

"Således är detta skarprättarebostället?" frågade jag med en konstig känsla i kroppen.

'Ditåt lutar det,' skrattade drängen, 'och om herrn vill tala ve mästarn sjelf, så kommer han in i morgon bitti, för då ska di här hundrackorna gå till, åteminstingen en bra hög! Di ha inte betalt hundskatt någon åf dem för sej, gunås.'

När jag nu såg alla dessa hundar, som voro hemfallna under döden, blott derföre att de anträffats utan att hafva årets skattemärke, beslöt jag hindra ett så grymt dåd," slöt den unge mannen, tömmande ett halft glas porter.

"Loflig afsigt, men något oförsigtig," tyckte tit. Krumlander, i det han varsamt makade bort en igelkott, som hotade att äta upp hans ena stöfvel.

"Jag for dagen derpå till bödelsbostället i ansträngande god tid," fortsatte unge Didriks, "och träffade gubben sjelf, som är så hygglig en bödel gerna kan vara. Det lyckades mig också verkligen öfvertala honom att få lösa ut samtliga hundarne mot erläggande af dagtraktamente. Han fick behörigt qvitto dessutom för hvarje hund och jag hemtade allihop derifrån. Sedan har jag vittjat bödelsbostället hvarje dag och utlöst alla upptagna hundar tills dato."

"Exempellöst, exempellöst, makalöst, det måtte jag säga!" utropade Krumlander, gnuggande händerna. "Men — ursäkta nyfikenheten! — hvar har herr Didriks logerat alla de der hundkräken?"

"Jag tog dem hit först, men hyresvärden, — ni känner väl det byket! — svor att låta vräka både mig och hundar, bara för att de stackars kräken förde en smula väsen och så hyrde jag en lada vid Ul-

riksdal och legde ett par hundvaktare, så nu må de förträffligt."

"Gud signe wowwarna! Huru många äro de nu inalles?"

"Bortåt 35 stycken. Jag lät mäta upp dem efter metersystemet och satte dem i tidningarne med utförliga beskrifningar öfver öfriga utmärkande kännetecken. Men hittills ha bara två egare anmält sig och blott en hemtat sin hund."

"Tviflar inte på det — — hm — ursäkta, men för att komma till sjelfva saken, så hvad vill nu herr Didriks egentligen jag ska göra? Förmodligen reklamerar polisen de förbrutna hundarna att offras på hundskattens altare — —"

"Kommer aldrig att ske!" dundrade jetten, resande sig upp i sängen med en liflighet, som ingen dödlig förr sett honom lägga i dagen för någonting under vistelsen på denna planet. "Aldrig, hör herrn, a-l-d-r-i-g! Jag är färdig betala hvad som helst, alla möjliga sorters skatter, men icke ett hår får krökas på hundarna, icke ett enda på någon enda hund, kom detta evinnerligen ihåg!"

"Godt, herr Didriks. Jag ska försöka, fast svårt blir det. Gif mig fullmakt in blanco. Det tycks vara en hederssak, hvafalls?"

"En menskligheten sak," korrigerade jetten, som kommit rigtigt i farten och nu skref fullmakten med lapidarstil.

"Man brukar tala om hundmål, men detta var bland de 'glupskaste'," mumlade Krumlander för egen räkning, i det han knallade af till poliskammaren.

Polismästaren, human och räsonlig som alltid, granskade fullmakten och yttrade, att han gerna skulle ha velat se herr Didriks sjelf, ty saken förefölle honom verkligen icke så litet kuriös.

Han hade inkallat skarprättaren, för att granska hundjournalen och så befans det, att ingen enda hund var dödad och att det ej fans några qvar heller. Sådant har aldrig förekommit i våra annaler och när jag frågar mästerman, hvart alla hundarna tagit vägen, så drar han fram en hop lappar, undertecknade med en viss Didriks' försäkran att han uttagit dem. Godt och väl det, men hvem vore nu herr Didriks och hvad skulle han med alla dessa hundar och med hvad rätt uppträdde han på det sättet?

"Herr Didriks," upplyste Krumlander långsamt och fast, "herr Didriks är en djurens vän, herr polismästare, en vän, som långt öfverträffar hvad man kan i thy fall begära af en enskild individ, vare sig menniska eller djur. Han svärmar, om jag får säga min ringa mening, kanske något väl häftigt för det här nymodiga djurskyddet. Nå nå, alla ha vi våra svagheter, gunås. Han skulle kanske inte ha lust att betala böter för en enda menniska, vore det också för sin religion hon pliktade. Men nu anser sig hans hjerta icke böra tillåta, att ifrågavarande 34 hundar -- ty en prisse har han lyckats blifva af med till egaren — skola lida den onaturliga bråddöden för ett brott, hvartill de sjelfva icke kunna anses vållande. Herr Didriks bestrider ingenting af det lagliga i saken och är beredd att, utom hvad han bevisligen kostat

på dessa hundar, äfven betala alla öfriga lagliga umgälder, hvilka derå kunna belöpa."

Allt det der läte visserligen mycket bra, menade polismästaren, men han ansåg, att herr Didriks, om än aldrig så passionerad djurvän, likväl icke egde rättighet att sätta sina personliga känslor öfver Öfver-Ståthållare-Embetets kungörelser. Genom att uttaga och behålla ifrågavarande hundkreatur, beröfvade han ju stadgan om hundar hvad stadgan tillhörde och satte myndigheterna ur stånd att låta rättvisan ha sin lagliga gång. Derigenom gjorde han sig till en stat i staten, en makt vid sidan om den offentliga och sådant vore icke förenligt med det bestående. Hundarna skulle derföre åter utlemnas till vederbörande att förfaras med i laga ordning.

Herr Krumlander gned sin lilla näsa. Nu gälde det att vara knepig.

Hvarje sak, så argumenterade han, hade minst två sidor. Hundarna voro visserligen hemfallna under bödeln och om allt gått sin reglementerade gång, hade de redan bort vara döda vid detta laget. Och obestridligt vore jemväl äfven, att kommunen i så fall alldeles icke dragit något som helst gagn af dem såsom kadaver. Detta å ena sidan. Men å andra sidan kunde ju alla dessa hundar, sedan herr Didriks' ädelmod räddat dem undan döden, nu betraktas såsom alldeles splitternya hundar, såsom pånyttfödda hundar, såsom hundar, hemfallna under skatt, ergo nya skatteföremål. Det vore myndigheternas pligt att upphjelpa kommunernas inkomster, en af deras första skyldigheter, ja rent ut sagdt den allra första.

Han ville icke ifrågasätta lagligheten — Krumlander lemnade denna derhän — men trodde att en påtaglig inkomst för kommunen icke gerna kunde tillbakavisas och gifvas till spillo af den, som borde stå på samhällets bästa.

"Och här står jag nu," slutade Krumlander, som kände vältaligheten svälla ut alltmer, "här står jag såsom herr rentieren Alex. Didriks' befullmäktigade ombud och erbjuder staden att betala skatt, full skatt för alla dessa upptagna hundar, hvilka för närvarande icke ens befinna sig inom denna kommuns judiciela område. Jag gifver sålunda obestridligen detta samhälles kassa ett icke obetydande tillskott, i stället för att deri ej inflyter ett kronans öre, om man fortfarande håller på exekutionen."

Polismästaren hade blifvit alltmer fundersam. Det der lät något. Han medgaf, att saken tålde tänka på. En mass-massaker vore i alla fall motbjudande. Han skulle eftersända skarprättaren dagen derpå kl. 11 och bad herr Krumlander infinna sig samtidigt till en konferens.

Denna aflopp trefligt nog, ehuru oerfaret folk skulle ha mycket emot att sammanträda med chefen för polisen och bödeln. Den senare fick en duktig skrapa och drog onekandes kortaste strået, hvilket sådana herrar gemenligen annars icke göra. Men herr Krumlanders ansigte sken af vigt och nitets värme, när han för sin hufvudman kunde tillkännagifva, att herr Didriks fick behålla samtliga, af honom hemtade hundkreatur på sitt ansvar mot skyldighet

att i laga ordning påsätta dem föreskrifna skattemärken.

Detta skedde genast och aldrig har den tjensteman, som säljer hundmärken, haft att anteckna en så styf post på en enda hand och får troligen aldrig mer en slik hundpenning heller.

Samtliga hundarne i den stora ladan förseddes derefter med dessa tryggande amuletter. Sedan fördes hela den brokiga samlingen till staden och lössläptes ett stycke innanför tullen. "Ty," menade unge Didriks, som så grundligt studerat hundnaturen, "det slår aldrig fel, att ej de trogna djuren genast rusa hem till sina egare, så fort de orka lägga till bens."

Och dermed ströddes ut öfver Stockholm på en gång 34 hundar, som skällande satte i väg åt alla fyra väderstrecken.

Men äfven de skarpsinnigaste förutsättningar kunna visa sig otillförlitliga, när ödet sätter sig på tvären.

Dagen efter sedan den öfverhufvudtaget af s. k. "bondhundar" bestående kolonien släpts på jagt efter sina husbönder, hördes den ena ringningen ursinnigare än den andra på herr Alex. Didriks' klocksträng. Så ringa endast brefbärare och poliser. Det var äfven mycket rigtigt konstaplar, som strömmade dit från alla vaktkontor med kallelser till herr Didriks att infinna sig i polisdomstolen för åtal angående utelöpande hundar.

Att döma af kallelsernas mängd, tycktes verkligen icke ett enda af alla dessa kloka och trogna djur hafva gjort uppvaktning hos sina f. d. husbön-

der. I alla händelser hade ingen blifvit mottagen. Deremot voro de åter "upptagna" allesammans, hvilket betyder något helt annat, åtminstone på polisens språk.

Ånyo fick firman O. Håfbergs Juridiska & Merkantila Egendoms-, Kommissions- & Incasso-Affär påstötning och åter satt herr Krumlander på soffan i menageriet.

Herr Didriks räckte honom tigande en massa blanketter. Herr Krumlander läste ett af papperen och så räknade han dem såsom man räknar sedlar och si! de voro 34 stycken.

"Det är ju jemnt det?" frågade han.

"Alldeles på pricken," nickade herr Didriks.

"I hvad skick släptes då hundarna lösa?"

"Jag lät köpa 34 st. läderremmar, på hvilka skattemärkena fästes och så fingo de hvarsin halsrem."

"Med ingenting mera på?"

"Hvad skulle det annars vara på?"

"Egarens namn och adress naturligtvis."

"Naturligtvis? Hur f-n skulle *jag* kunna känna till dem?" utbrast jetten med den djupaste förvåning afspeglad i sina runda ögon.

"Ber om ursäkt. Nej, visst — huru skulle herr Didriks kunna känna till dem? Det är nog sant, tusan så sant. Tror herr Didriks då, att någon annan känner till dem eller *vill* kännas vid dem — jag menar naturligtvis hundarna — —?"

"Jag litade på djurens bekanta trohet och lokalkännedom. *De* äro obestridliga."

"Jag vill heller inte försöka bestrida någon af

hundarnas egenskaper. Icke desto mindre synes ändå af dessa 34 kallelser, att ingen enda bland trotjenarne lyckats upplukta sin herre, förrän han hamnat i kurran. Detta faktum — det må nu härleda sig från en märkvärdig otur, ett ännu egendomligare suspenderande af naturlagarna eller en oöfvervinnerlig rapphet hos polisen — är i alla fall ett s. k. sakförhållande. Och tyvärr innehåller förordningen, att utelöpande hund, som icke är under någons tillsyn eller icke är försedd med egarens namn och adress, hemfaller under polisen och dödas, eller också pliktfälles egaren, om denne anträffas."

"Jag önskade jag hade dem alla," mumlade jetten doft och dängde sin kolossala näfve i bordet. — "Nå, hva ska jag nu göra då?" sporde han, icke olikt ett stort barn.

Krumlander kliade sin näsa. Men den gången tycktes hon icke meddela några inspirationer. Kanske han också begagnade denna manöver, för att dölja sin med ett gapskratt fruktansvärdt kämpande nederkäk. "Plikta," framstötte han lakoniskt.

"Hva behagas? Hundarna äro ju icke mina."

"Icke alldeles precis, men nära på ändå. Herr Didriks har tagit dem i laga försvar, enär skattemärkena äro köpta i herrns namn. Annars hade nog inte polisen med en så sällsynt enstämmighet sändt hit de här lapparna."

"Nå, men om jag nu pliktar — —"

"Dertill är herr Didriks tvungen."

"Hvar i h-e skall jag sedan göra af alla hundarna?" fortsatte jetten, i det han modstulet mötte

ugglans stränga ögonkast, hvilket han dock föredrog framför Krumlanders något tvetydiga leende.

"Det vet jag verkligen icke. Jo, det vill säga, nog vet jag, hvar *jag* skulle göra af dem. Men i herr Didriks' ställning såsom djurskyddets orygglige förkämpe, så vet jag verkligen ingen råd i det fallet."

Det uppstod en otreflig tystnad. Herr Didriks' runda ögon blefvo allt rundare och mer stirrande. Slutligen frågade han nästan tonlöst: "och hvar skulle då *ni* göra af dem?"

"Jag? Hm, jag skulle låta dem vara der de äro, jag."

"Det vill säga i bödelns våld?"

"Alldeles."

"Och låta dem aflifvas?"

"Precis." Krumlander bugade sig tigande med en djup suck.

"Efter att ha löst 34 hundskattemärken och pliktat lika många femkronor eller tillsammans 510 kronor, utom afgifterna till bödeln, drängen, hundvaktarne, föda, hyra, transport, halsband och herrns arvode — —?"

"Det *är* bäskt, men nog gjorde *jag* det."

"Det vill säga låta polisen behålla hundarna?" mumlade jetten misslynt.

"Och låta dem slita prissarna med helsan," inföll Krumlander, för att muntra sin klient, hvilket emellertid icke lyckades.

Denne sprang upp och gick af och an i rummet med en fart, som kom killingar och kaniner att hoppa högt af förskräckelse.

"Men på det viset har jag ju rakt ingenting uträttat för våra stumma bröder!" ropade han upprörd.

"Inte det? Jo, vasseratri — tvärtom. Affären är gentil, fast han blef tämligen saltad. Herr Didriks har gjort något i hundar, som ingen ung man kan uppvisa maken till. Och när en gång djurskyddsföreningar komma ännu mer skarpt på modet, skola ömsinta damer åkalla St. Didriks som sin skyddspatron och vallfärda till hans graf och lägga dit surögda knärackor, för att få dem botade. Huru skulle de också kunna annat, Gud signe deras ömma hjertan? Ty en djurmartyr, mera upphöjd och hängifven våra fyrbenta bröder, lära de icke finna nu eller längre fram på något af halfkloten!" utbrast herr Krumlander tröstande, i det han steg upp och vördnadsfullt framräckte en blygsam räkning från sin firma, hvilken säkerligen heller aldrig mer får i uppdrag att sköta en så delikat och rörande transaktion, åtminstone när det gäller simpla medmenniskor.

I somras bodde herr Didriks ute på landet, vid en förtjusande insjö, lagom lång, lagom bred och på alla vis utmärkt till metställe. Den vildaste nordost kunde icke få upp högre vågor der än i en balja, emedan stormen från detta håll var tvungen att blåsa fram på tvären, tack vare ett lyckligt geografiskt läge. Sådana vindar, som kunnat bestryka Koviken långskepps, blåste nästan aldrig denna sommar och

om de pustade till en och annan gång, blef ytan på sin höjd blott beskedligt vattrad.

Fisk fans der, fisk af det ursprungliga slag, hvars aptit ej hunnit blifva förstörd af oförståndiga sommargäster och som nappade med så okonstlad begärlighet, att herr Didriks kände hjertat blöda, när han nödgades taga en mållös broder eller syster från den alltför glupskt sväljda kroken. Men metning var nu en gång hans lifpassion, hvarifrån ingen djurömhet mäktade draga honom, om han än i lugnare ögonblick funderar öfver ett sätt att meta fisk utan att den fångade parten liksom skall veta af det.

Var fisklyckan således icke alldeles ogrumlad, tog herr Didriks igen sig på fogelverlden genom betraktande af det idylliska lif änderna förde bland den täta vassen. En andfamilj hade just slagit sig ned i den stora vass, som täckte stranden vid Skatlöten, der han hade sitt sommarresidens. Ett af hans favoritnöjen blef också att sitta uppspetad på berget och med en lång kikare iakttaga de uppväxande ungarnas dolce far niente. Andmamma, som att börja med tog mannen på berget för en jägare med sitt gevär, lugnade sig omsider, när det aldrig small, så att herr Didriks ordentligt fick studera andlefnaden i helg och söken. Om natten for andmutter ut på sjön, lärande affödan att manövrera och herr Didriks följde dessa utflykter, stundom med båt, stundom med blotta intresset. Småningom blef han så intagen af familjens nöjsamma tillvaro, att han betraktade sig som dess naturliga beskyddare och med smärta emotsåg

den dag han skulle nödgas lemna så mycken oskuld och värnlöshet.

Midtemot bodde förre hökaren Björkgren, ifrig fiskare och söndagsjägare. Han hade dragit handen från viktualierna och lagt den på det utsugna Bälingsholm, hvilket vackert belägna lilla ställe länge gått som trumf genom egendomsmånglares spel vid byten och mellangifter i större husaffärer.

Björkgren var också en djurvän, fastän på ett betydligt mindre idealistiskt sätt än herr Didriks. Han tillhörde nämligen ej dem, som göra någonting för intet. Ty kanin-, höns- och ankgårdarna hade ej kommit till för ro skull och hans experiment i fiskodling och äggkläckning voro i grunden precis inga blotta vänskapsbetygelser mot de väntade unga resultaten.

Utom herr Björkgren funnos ej mindre än tre andra strandegare, af hvilka herr Björkgren visserligen var den allra minste, ty hans vassremsa räknade knapt ett gammalt bösshåll. Största delen hörde till Halltunas betydliga gods, hvars skogvaktare höll skarp utkik efter tjufskyttar. Men de andra, ett par bondpatroner, hade utarrenderat sin jagträtt åt den rike grosshandlaren Bankfors i hufvudstaden.

Det var en bemärkelsedag för den enkla befolkningen vid Koviken, då herr Bankfors anlände för att "afjaga" sina hyrda vassar. Då vankades det dricks-pengar till höger och venster, om hvilkas valör man talade länge och afundades hvarannan storligen. Herr Bankfors anlände alltid med många "fina" herrar; ty en 14 dagar förut beställ middag på den närbelägna

gästgifvaregården var ett synnerligen lockande jagtbyte, hvarpå man åtminstone icke sköt bom.

Herrar Björkgren och Didriks hade naturligtvis formerat bekantskap och fastän de alldeles icke hyste så öfverdådiga sympatier för hvarandra, pratades de likväl vid om ett och annat i ensamheten. Herr Björkgren anförtrodde så en dag vår vän Didriks, att Bankfors med stort jagtsällskap väntades till Koviken påföljande morgon.

"De ämna väl aldrig jaga här i sjön heller?" frågade herr Didriks förskräckt.

"Jo bevars, det är just meningen att knäppa änderna nu. Han har ändå låtit dem vara med fred fjorton dagar öfver tiden i år, för att få dem litet större, kantänka. Fins ingen kull i min vass här, f-n i de bondänderna! Di hålla sig mest åt andra sidan hos torparna, för di vet nog, att bönderna inte törs röra en fjäder på andungarna".

"Vackert, verkligen vackert från allmogens sida detta drag af mensklighet — —"

"Mensklighet? — — Såå, mjuka tjenare, så att notarien" — herr Didriks kallades i brist på annat för notarie — "är utaf den sorten — — Mensklighet! Puuh. Rart främmande, när den kommer hitåt nån gång. Men får notarien tag i för två styfver mensklighet på andra sidan Koviken, har jag aldrig sett en dåligt rökt skinka i min dar. Neej, det funnes inte en fjortondagars andunge qvar i hela sjön, om bönderna bara *tordes* — — det blir vräkning med samma — —"

"Nå, men den här grosshandlaren från Stockholm, med hvad rätt får *han* då dräpa änderna här?"

"Dräpa dem? Hm, dräpa dem! Fy, så notarien säger — det var ett fasligt styggt ord. Nej, han jagar dem hyggligt och anständigt nog och har köpt jagträtten till alla vassarna utom min och Halltunas och har betalt ganska bra ändå, så att någon behållning kan det aldrig bli — —"

"Nå, men han har väl omöjligen kunnat köpa sjelfva änderna heller, hvarom ju ingen vet, huruvida de ens finnas till alls, mycket mindre stå att just ta på hyllan, när han kommer?"

"Det gäller passa på. Nog för att det fins ett par tre kullar. Men bommar sällskapet upp dem och di kommer till min vass, så ä di mina bums. Hej! *Jag* ska nog passa på luntan, jag."

"Det var då eget. Bli de der änderna herr Björkgrens, bara derför att de flyga till herrns vassremsa?"

"Jo, ditåt lutar det och jag vill se den i synen, som knäpper dem, då di väl kommit hit."

"Bli de herr Björkgrens egendom med samma rätt som de tama ankorna jag sett här?"

"Tacka tusan för det! Di kan väl inte mer än dö, ankor som änder. Vi ska alla en gång den vägen gå, bå vilda och tama," tillade herr Björkgren med stort eftertryck, i det han lyfte på mössan, tvärt afskärande denna i hans tycke väl närgångna konversation.

Herr Didriks lomade af ned till ekstocken, sköt ut och lade sig vid ett abborgrund. Men aborrarne försmådde äfven de fetaste mörtar denna eftermid-

dag, så att han hade god tid att fundera, medan flötena orörda gledo fram och förtöjde sig vid den utskjutande bergknallen. Efter hand ljusnade jettens trumpna min och till slut slog han sig på knäna, utstötande ett friskt, belåtet skratt.

"Di ska alla den vägen gå, bå vilda och tama, ja", härmade han, så dåligt en skåning kan härma en stockholmare. "Just det, din inkarnerade hökaresjäl, ankor som änder. Det är inte stor skilnad på dem, för di ä dödliga allihop. I dag foglar, i morgon stek efter hans uträkning! 'Men ingen vet hvad villebråd vi fau', sjunger Tegnér, ha ha ha, och 'alla svin ä svärta i morkret', heter det på den så kallade folkhumorn."

Under denna långsamt afhållna, skorrande monolog, halade herr Didriks upp sina metordningar, hvarpå han tog årorna och rodde till Skatlöten med ett illmarigt beslut i sitt stilla sinne.

Fram på qvällen lägrade sig en tjock dimma öfver sjön, men som Koviken icke är svår att befara i hvad väder som helst, var det just ingen dumdristig manöver af herr Didriks att smyga med ekstocken öfver åt Bälingsholm, bakom hvars öfvergifna tvättstuga han varligt lade till. Allt var tyst i den däfna augustinatten. Äfven den fromsinte "Palander" ville icke störa eftersommarens frid, oaktadt herr Björkgren anförtrott honom en bandhunds ansvarsfulla kall. Ty herr Didriks stod på god fot med djuren.

Derföre kunde han också locka ut de bägge feta ankorna med sina nära fullvuxna ungar utan höga

locktoner, endast med tillhjelp af några sönderkrossade små färska potatis. De lufsade ned i sjön allesammans och han bogserade dem öfver till Skatlöten utan annan kabel än litet då och då utkastad hafre, som, trots "andmaten", är ankans egentliga favoriträtt och efter hvilken hon skulle kunna ge sig i väg öfver Ålands haf utan en sekunds betänkande.

Tidigt följande morgon, innan ännu någon af kringliggande gårdars hjon fått upp ögonen, körde herr Didriks ekstocken in i de vassar, om hvilka han hört, att de skulle blifva valplatser vid dagens stundande jagt. Genom slag med årorna och stenkastning skrämdes änderna upp och in i någon af Halltunas många vass-samlingar på högra stranden. Somliga togo luftvägen öfver till den närbelägna saltsjön. Sist motade han ut "sin egen familj", såsom han kallade kullen i vassdungen mellan Skatlöten och Storängen, hvilket hotade samhälle han ersatte med herr Björkgrens feta ankor, som trifdes utmärkt väl inne bland starren, der det ännu fans stora förråder delikat andnate, tack vare andmammas förståndiga ekonomi. Efter dessa ansträngningar gick Didriks till kojs, nöjd med sitt verk, änskönt icke alldeles klar i samvetet beträffande graden af kärleken till djuren. Också hölls han vaken af tvifvel om det berättigade i att favorisera vildt fjäderfä på det tamas bekostnad, men tanken på andidyllen och patron Björkgren kom ändtligen sömnen att lägga sig på ögonlocken, tills de åter foro upp vid en ifrig ruskning af skogvaktar Bladins hårda näfve.

Dimman rullade väl småningom upp sig längre fram på morgonen, men dagen blef ruskig med blåst och fint duggregn. Grosshandlar Bankfors hade hyrt en ångare åt sällskap, matsäckar och jagtattiralj, hvilket allt mycket välbehållet anlände till Stigmansholm vid saltsjön. Dervarande vassar genomsöktes först, men änderna voro redan utgångne, så att man tog en frukostrisp, beställde skjuts och sedan åkte i full, fradgande ifver fram till Koviken.

Per Jonsson, torparen på Storängen, var emot vid vägskälet och lugnade dem genast med försäkran, att det nog fans sina fem à sex kullar i insjön. Det kryade betydligt, ty Per såg tvärsäker ut och om han än förefallit som en idiot, hade dock hans ord gjort samma verkan, emedan äldre stocksolmsherrar gemenligen ännu ha den svagheten att tro en bondes försäkringar mer än försäkringarna i en ung akademikers revers.

Per for strax öfver till mor Stina på Skatlöten och lånade hennes ekstock, hvilken hon jublande släpte bort, säker om en tvåkrona. Gumman hade visserligen stält den till herr Didriks' disposition under hela sommaren; men som denne hade erlagt betalning i förskott och dessutom var en beskedlig herre, föll det sig icke alls svårt för käringen att göra denna extra, glupska affär. Samtidigt sände hon bud till gubben Bladin, Halltunas skogvaktare, med tyst anmälan att stockholmsherrarne nu voro anlända. Detta borde tjena till bevis på hennes nitälskan för herrgårdens bästa, om något. Ty käringarna känna hvarandra i botten lika väl som hotelluppassare, be-

tjenter och sådant folk, och mor Stina visste mycket väl, att mor Lisa, hvars man förr om åren fått låna ut sin ekstock, nu höll på att släppa sin sista suck af afundsjuka och att hon genast skulle skicka dottern till vederbörande med sqvaller. Äfven vår det mycket eftersträfvansvärdt att stå väl med skogvaktaren vid vissa tillfällen. Så att kunde stockholmsherrarnes mynt och skogvaktarens nyttiga öfverseende nu förenas, vore det ej så illa, hvarföre mor Stina till yttermera visso stängde in gubben Bladin i helgdagsrummet med utsigt åt sjön, der han jemte tvänne vittnen kunde osedd spionera på jagtens gång och utsträckning.

Bankfors med sällskap, hundar, jagtväskor, flaskor och gevär embarkerade ändtligen i de bägge ekstockarna, hvilka snart försvunno i vassen till venster om Storängen. Två skyttar gingo i land, två fattade posto på bergklinten vid Storängen och resten stannade i båtarna. Men bakom alarna vid Bälingsholms brygga stodo patron Björkgren och hans statdräng med bössorna på helspänn och bakom den smutsiga gardinen i mor Stinas helgdagskammare sträckte gubben Bladin sina buskiga ögonbryn i höjden å dragande kall och embetets vägnar.

Förgäfves sköto dock karlarne de klumpiga ekstockarna allt längre in i vassen, förgäfves plumsade hundarna af och an bland starren, snokande och vädrande. Några änder stodo icke att upplukta. Alla sågo betydligt snopna ut, till och med bygdens trasiga ungdom af bägge könen, som uppklättrat på de kringliggande höjderna och brynt sina öron för de

väntade skotten. Per i Storängen var dock säker på sin sak och menade, att de nog skulle få skjuta, bara de komme till nästa vass.

Men hela venstra stranden visade samma resultat. Der fans icke ett lif att skjuta och endast fredliga mörtar, listiga braxnar, mörkrandade aborrar och några roflystet lurande gäddor kände sig oangenämt berörda af den hotande armadan.

Bankfors tappade ändtligen tålamodet och utgöt sin vrede mot gubben på Storängen, hvars anlete blef allt längre, ju mer utsigterna till styfva dricks-pengar dunstade bort. Han svor och förbannade sig på, att han "sitt så mycke händer, så han inte sitt så mycke någe hår", och åberopade en sådan massa skäl och vittnen, att de godmodigare bland stadsherrarne bådo Bankfors taga saken kallt och tänka på bättre lycka nästa gång, alldeles som Jakob Ärlig.

"Ja, men si om In Åle hint sitter hi märke, så ska dom full ålla till hi min vass likka. Den der hât öger, si arrarna. För jag ar då själf till skäls sitt dom ela sömmarn halla hâtta och såg dom hi qvällses sist", skrek torpargubben, torkande svetten ur sitt ifriga ansigte med en liten blårutig bomullslapp.

Nå, det återstod ingenting annat än att ro dit; en manöver som gjorde patron Björkgren ursinnig, der han långnäst stod och skyttade med sin dyrköpta bakladdnings-dubbelbössa. Han förstod icke, huru det kom till, att jagtsällskapet ej fick upp några änder, då han tydligt visste, att sådana funnos på ömse sidor om hans vass. Och han mumlade åtskilligt mustigt om söndagsjägare. Men han insåg så myc-

ket klarare, när de vände om mot kanten af högra stranden, att det icke fans särdeles stor utsigt till att någon and nödvändigt skulle störta just mot hans vass. Likväl stod han qvar på sin post med ilsket spejande blickar, men vidtog dock af sparsamhetsskäl den åtgärden att sända statdrängen bort till sitt arbete.

Skogvaktaren, som från Skatlötsfönstren bevakat jagtens gång med till slut ganska svalt deltagande, vaknade till nytt lif, när ekstockarne paddlades fram mot sjöns främre ände igen med kurs åt högra sidan. Förhållandet var nämligen, att gränsskilnaden mellan Stigmansholms och Halltunas egor sträckte sig längs en liten s. k. å, hvilken hade sitt utlopp till saltsjön från midten af den stora vassdunge, som kransade stranden mellan Skatlöten och Storängen. Frågan gälde nu, på hvilket område änderna skötos. Ty träffades de på högra sidan om diket, var det ett brott mot gällande lag. Och som vassen växte upp från stranden längst in i viken, var det icke så lätt att i ifvern räkna ut, hvarest gränsregleringen egentligen gått fram, besynnerligen för främlingar.

Det var vid detta kritiska tillfälle som herr Didriks blef väckt ur sin söta sömn med bön om lån af kikaren. Denne var ej sen att komma i kläderna och till fönstret, der han och gubben Bladin hjelptes åt att hålla den hårfinaste utkik. Skogvaktaren följde jägarnes rörelser på kartan och tog emellanåt med den utsträckta högra armen åtskilliga pejlingar, hvilka högtidliga rörelser imponerade starkt på de närva-

rande vittnena och hotade Didriks med krampanfall af återhållet skratt.

Åter gingo två skyttar i land med sina hundar, åter fattade tvänne andra posto på bergklinten vid Storängen och med spända hanar och ej mindre spänd uppmärksamhet körde resten ekstockarne in i den tjocka vassen. Hundarne blefvo nu lifligare och jagtifvern steg hastigt till kokpunkten. Till och med korna och fåren, som fredligt betade på höjderna, slutade för tillfället upp med tuggningen och en black häst tittade nyfiket fram mellan tallarna.

Plötsligt smäller det från alla kanter. Pang, pang, pang, pang! Ett fruktansvärdt bommande, som kommer kor, får och häst att galoppera som stuckna af bin. En massa foglar flyger upp, somliga för att bums falla ned igen, genomsållade af hagel, under det andra sätta i väg med förtviflans hastighet rakt till Bälingsholm, der de mötas af hagelskurarna ur patron Björkgrens bakladdare, som han i ifvern kastade i sjön, för att gripa till statkarlens bössa, hvilken denne rest mot en al. Han hade träffat blott en enda och förbannade nu sin snålhet att skicka bort karlen, som var en god skytt.

Emellertid hade hökaren nog sinnesnärvaro att se efter, hvart änderna togo vägen, då han till sin häpnad fann, att de slogo ned på hans egen gård och under höga skrän skyndade nedför trädgårdsgången till ankhuset. Patron Björkgren slog sig för pannan, tog upp den skjutna fogeln och märkte med raseri, att han jemmerligen massakerat en af sina egna ankor.

Under det jagtsällskapets hundar höllo på att söka de skjutna foglarna, skyndade skogvaktarn till valplatsen i sin lätta båt, åtföljd af herr Didriks och de tvänne vittnena. Han hade sett, hvarifrån foglarna flugit upp och noga markerat punkten på kartan för de beskedliga drängarne, som endast sade: "jaå, jaå. På anner sian hån. Jaå då".

Det var icke längre än högst fem minuters rodd och med full fart trängde båten in i vassen, genom hvilken den kraftigt stakades af drängarne, som fått löfte om en stor sup till mans.

Snart kommo de långsides med ena ekstocken, på hvars aktertoft tronade grosshandlar Bankfors' solida figur, klädd som gentilare alpjägare i rock med stora hornknappar och fjäderprydd hatt.

"'ka tjenare, herr grosshandlare, 'ka tjenare!" helsade skogvaktaren, vridande sitt tofviga hakskägg. "Präktig jagt, hvafalls?"

"Skräp till jagt, om ni så vill veta, min gode man. Här måtte tjufskjutas betydligt", anmärkte grosshandlaren i vårdslös ton, men kastade en skarp blick på skogvaktaren med följeslagare.

"Åhja, när så fina, stora herrar som grosshandlaren å herrarne här inte extimerar sej för goa till å skjuta på annans mark, så får en väl inte så mycke undra på bonbassarna, kantänka."

"Hva fan säger han, karl?" röt herr Bankfors, pionröd i sitt runda ansigte.

"De här skogvaktarn på Alltuna," hviskade Storängsgubben med en mycket menande gest. "Bladin eter'n."

"Kors, jag trodde karlen var en tjufskytt och så är han sjelfvaste skogvaktaren, krysteljöst nog, ha ha ha", skrattade herr Bankfors försmädligt. Och sällskapet skrattade lika hånfullt som pligtskyldigt med. "Men hvem d-n ger herrn rätt att uppträda på det här sättet? Ni måtte väl se, hva folk ni har framför er, hva?"

"Gustaf å Janne, hörde ni, att han här kalte mej för tjyfskytt?" spörde skogvaktaren sina vittnen.

"Jaå", instämde drängarne i korus.

"De får en plikta aparto för. Men ge nu hit bösser å jagtväsker å hela tutten så många ni är, för de ä *ni*, som ä tjyfskyttar, mina gunstiga herrar, å tocket folk får med mej te göra här på trakten."

"Är ni tokig, karl, eller har ni något fel, som värre är? Den här jagtmarken har jag arrenderat nu i tio år och betalt arrendet kontant och ni har ingenting här att göra, vore ni så skogvaktare hundra gånger eller baron sjelf — —"

"Sir patron ån der? Änderna ä skjutna på andra sidan å den marken hör till baron på Halltuna, som aldrig arrenderat ut nån jagt hvasken åt kreti eller pleti, ska jag säja. De vet väl du bäst Per i Storängen, som sitter å lymer der."

Nu stack en långörad hund upp nosen i ekstocken och lade en fogel framför herr Bankfors' jagtstöflar.

"Den der är också min", ropade Bladin, nappande åt sig fogeln med ett raskt grepp.

"Han ä väl så i h-e heller", dundrade patron Björk-

gren, som skyndat till platsen med sin fisksump. "Det är mina ankor herrarne skjutit och di ska jag be att få lägga vantarna på."

Grosshandlaren tog fogeln och såg på den med en min, som för ögonblicket mist hela sin stereotypa tvärsäkerhet.

"Nog syns de, att herrn hänne jagat änder i tie år", grinade Bladin, mäkta förgrymmad öfver att se det säkra bytet glida sig ur händerna. "Fara så lång väg å skjuta anker, de vill vara någe nog te jägare, de."

"I alla händelser ä di mina di som ä skjutna, men det går an att få köpa dem, så herrarne inte bli alldeles utan stek", förklarade patron Björkgren, som åter var i hökartagen.

"Jagträtten är allt en besynnerlig rätt", anmärkte herr Didriks, bugande sig för herrarne. "Men de vilda djuren tyckas härvidlag åtminstone åtnjuta bättre skydd än de tama. I alla händelser", tillade han, härmande hökarens ton, "slutar ju saken till samtliga parternas belåtenhet, ändernas icke minst. Jag tycker mig just se dem sitta i vassarna nu häromkring och tyst snattra 'Te Deum laudamus' öfver den här makalösa jagten."

"Notarien Didriks — en djurvän, en sådan der nymodig, gubevars", presenterade patron Björkgren maliciöst.

"Ja, jag beklagar uppriktigt — ankorna — —"

"De komma att smaka lika bra som änder med ett par glas Bourgogne", afklipte grosshandlar Bank-

fors vårdslöst med återvunnen grandezza. "Hvad är priset? Var inte blyg. Jag betalar hvad de kosta!"

Men herr Didriks var icke mindre stolt, då han morgonen derefter hörde sina andklienter åter förnöjdt snattra i vassen. Det nästan tröstade honom för hundhistorien.

Stockholmaren på landet.

Anno 1885.

Nyanländ.

"Morjens, Lasse, du muntra krabat,
helsar från skog och ängar!"
Pytt ock! Du sofver än, stockholmslat,
som andra i qvafva sängar.
Men här sitter på bergets krön
en gubbe tittande öfver sjön,
fariseisk i sinne,
tänkande högt: "jag tackar, natur,
att jag ej är som dessa derinne
i Stockholm, den stenlagda menniskobur!"

Hör på lärka, talltrast och mes,
bofink, tyta och siska,
ingen enda strupe är hes,
röster och drillar friska!
Gratis fås hvarenda biljett —
ingen är direktör och sujett,
fria lokal och vivre.

Inga kabaler och ingen kritik
och dock, hvilken kläm och ifver —
visa mig maken till gratismusik!

Göken "tutar" i dunkel skog
bättre än stockholmsgökar.
"Drifhus" finnes här bättre nog
än Blanchs kafé för "the lökar" *).
Mjölken, kommen direkt ur spen,
sätter helsa i merg och ben —
punschen är stadsförvisad,
konjak, det helvetets kontraband,
jemte champagnen, förisad,
tyckas ej kända i detta vårt land.

* * *

I September.

Det är för mycket! Jag orkar ej alls
längre med landet och lerdyn och sqvalet.
Blåsten hvar stund ger i tallarne hals,
regnet snart fyller qvartalet.
Bonden betänksamt sin läppsnufva tar,
koxar mot skyn och spår än mera vatten;
kortare blifva de släpande dar,
kuslig den månlösa natten.

Blommorna hänga på vissnade strån,
tala förgängelsens grå litania,

*) Ett kotteri med det prydliga namnet "Blomsterlökarne".

hafsbruset slår med allt bistrare dån,
kråkorna afsked ren skria.
Åkern står tom med en skäggstybb så ful,
ärtrisets slingor längs fårorna stupa,
vägarne, sura och djupa,
locka ej längre till mark, som syns gul.
Det är för mycket, för starkt i den branch,
jag och Voltaire lika enigt förkasta:
nej, — bort till gasen hos Berns och hos Blanch
låtom oss snarliga hasta!
Rötmåna'n hållit sin surmjölkssejour,
korna och svinen åt fähuset titta —
skulle då väl ett så sällskapligt djur
längre i vildmarken sitta?

Barn och Stjernor.

Som barn, hvad ljuset fröjdade mig då!
Om än så hvasst i knutarna det smälde
af bister köld, jag bort dock smög på tå
och ut att se på himmelen mig ställde.

Deruppe tindrade och glänste ju
som när på prostkalaset jag sett hela
ljuskronan tänd och prismats färger sju
sitt regnbågsskimmer lät bland glasen spela.

Väl brunno deras kanter mera grant;
men stjernehvalfvet syntes mig dock vara
högtidligare än, mer intressant,
fast hvarför, kunde jag ej rätt förklara.

Kanske för att jag *led* med stjernor små,
som måste sitta ute jemnt i vädret,
när kölden ändtligt tvang mig från dem gå
och skaren knastrade inunder lädret.

Ty många stjernors lif jag höll för kort:
de flämtade så ovisst — liksom vingen
af minsta vindpust kunnat blåsa bort
de stackars små ur vida syskonringen.

Jag minnes nog, jag väntade ibland,
att någon skulle ned på drifvan trilla,
och då jag leda ville vid min hand
till värmen bakom ugnens vrå den lilla.

Väl äfven hände stundom, att der rann
från höga fästet ned en blåhvit strimma;
men utan spår och ljudlöst hon försvann,
en dödssuck lik i qvällens tysta timma.

* * *

O, barnaoskuld, föga drömde du,
att hvad du trodde vara smått och bräckligt,
en *verld* som man du skulle finna nu,
men ack, *ditt* lif så kort och otillräckligt!

Så djupt försvinnande i Tidens haf,
att ej en bubbla märks, när hjertat brustit,
då än Plejaderna sig spegla af
i nya barnaögon klart och lustigt;

att när en gång din blick är matt och skum
och ej mer ser, hur "ovisst" stjernan blinkar,
hon evigt sitter qvar på samma rum
än lika ung och strålande dig vinkar.

Äkta kärlek.

Aftonsqvaller.

"Ni är en förskräcklig menniska. Ni måtte väl åtminstone icke vilja frånkänna oss qvinnor förmågan att kunna älska?"

"Nej bevars, det har jag aldrig sagt och jag vill till och med inrymma åt qvinnan en alldeles utomordentlig färdighet i uppbärandet af denna sublima känsla, på samma gång hon äfven besitter en vidunderlig lätthet att göra de mest häpnadsväckande changemanger, alldeles som akrobaten i sin trapez, en konst, hvari vi karlar också icke äro några dufungar mer — —"

"Elake! Har ni då aldrig sett prof på *verklig* kärlek?"

"Uppriktigt sagdt, nej. Åtminstone inte för egen räkning. Men jag har läst hela lass böcker om kärlekens energi och förmodar, att det fins ett och annat korn sanning i alla de der idisslade gamla historierna. Men aldrig har någon varit hvad man kallar *trogen* mot mig personligen tills dato — —"

"Arme man! Ni tviflar då på den rena, oegennyttiga, alltuppoffrande — —"

"Hängifna, för inga ödets brandsprutor slocknande kärleken — nej, noga räknadt har jag verkligen sett ett prof på den. Bara ett — —"

"Åh, verkligen? Och bara ett enda?"

"Men ett så mycket sublimare. — Åhnej, inte var *jag* föremålet. Alla *mina* gamla flammor äro gifta och nöjda — —"

"Åh fy, så krasst ni uttrycker er!"

"Inte ondt i det. De äro nöjda och jag är nöjd och deras föräldrar ångra inte kuppen heller och, hvad deras resp. män angår, så må de slita dem — —"

"Ni är vådlig; men hvem höll då profvet inför edra rysliga ögon?"

"Jo, det var fru Stenberg."

"Hvad för något?! *Hon*, den der gamla, fula, pratiga enkan med månglerskefasoner och sina — —"

"Sina odrägliga, platthufvade, feta barn ja. Jo, just hon och ingen annan."

"En så genomprosaisk varelse. Usch, det är riktigt synd, att ni sade, hvem det var!"

"Ja, sådana ären I — — nyfikenheten, inbillningen *måste* vara med för att breda sina strålar kring 'föremålet'. Liksom om inte fru Stenbergs kärlek kunde vara lika god som någon okänds ömma låga, liksom en poetisk själ nödvändigt ska ha en gifven schablonkropp, liksom våra gamla kärlekspösande blåstrumpsnuckor sågo ett tecken svärmiska ut! Griller, griller! Jag har sett en tjock och fet fru, som skrifvit ett häfte smäktande poem, ångande

af de luftigaste känslor och som kort derpå skref en ypperlig kokbok åt samma förläggare. Och jag försäkrar dyrt, att hon vidunderligt mycket mer erinrade om kokboken än diktsamlingen. Så inte beror det på, huru man ser ut eller hvad man har för sig. Det kommer an på hjertat, mina damer, uteslutande på hjertat. Den här fru Stenberg må vara huru hon kan eljes, men aldrig har jag sett en ovilkorligare menniska att älska. Ty händelsevis var jag på sätt och vis inblandad i den der kärlekshistorien."

"Ack, berätta, berätta!"

"Åh, så roligt, så roligt!"

"Det var så lagom roligt för henne, stackare, att börja med. Historien är för resten allt en smula betänklig, ja, jag — —"

"Hvad behagas?"

"Åh, ingenting, ingenting alls vid sidan af hvad somliga *nu* moderna blåstrumpor tillåta sig skrifva under sina mäns namn på titelbladet."

"Monster, vi dö af nyfikenhet!"

"Ja, det kan jag nog tro efter sista upplysningen. Se så, afbryten mig icke nu, skall jag måla till, huru den sanna kärleken, den äkta gammaldags, ser ut. Det är en kärlek, som tål att blåsa på, vill jag lofva, och hvartill jag näppeligen tror, att någon af eder, mina damer, skulle kunna uppvisa ens en bråkdel."

"Åh!!!!"

"Jag är en uppriktig man och har fått plikta tillräckligt för den lasten, så att jag nu anser mig

ha lemnat full valuta för att få säga hvad jag tänker hädanefter. Jag påstår derföre, att jag fortfarande håller enkefru Stenberg för den mest kärleksfulla qvinna min personliga erfarenhet vet att tala om, tills någon af damerna visat sig öfverträffa henne i det för min åskådning bestämmande, nämligen handling, uppenbara, påtagliga, oomkullrunkeliga kärleksbevis — —"

"Kors, hvad kamrern blir varm! Man skulle nästan kunna tro, att fru Stenberg — —"

"Utmärkt! Jag kunde just förstå, ni skulle komma dit. Den vanliga marschen. Rakt på hufvudstaden, alldeles som Napoleon. Men nu skola vi hålla oss till historien om fru Stenbergs kärlek, försåvidt herrskapet ännu önskar höra den."

"Ack, vi brinna — — vi förgås."

"Godt, godt, brinn på, men förgås inte!

Jo, historien börjar hos Pettersson, den här rike Pettersson på Mossholm, som för tjugu år sedan hade stor affär på Norrland med vestgöteväfnader i parti. Pettersson fann snart, att han äfven borde öppna en affär i minut och konkurrera med de af stadens handlande, som icke velat blifva hans kunder och för denna minuthandel antog han mamsell Anna Nilsson, som enkefru Stenberg heter i sig sjelf. Man undrar på allt i småstäder och många brydde sina hjernor, hvarföre Pettersson engagerat en äldre menniska, som såg ingenting ut för verlden och aldrig stått i handel förr, utan mest sysselsatt sig med glas och porslin och kittlar och baktråg. Men Pettersson var en skarp karl och visste nog hvad han gjorde. Hans

affär var uteslutande anlagd på bondhandel och der passade ett äldre, erfaret, praktiskt fruntimmer, som kunde tala förstånd med och imponera på bondgummorna, men ingen ung, stilig nippertippa. Också vardt Pettersson snart storförnöjd med henne, ty hon var dessutom småländska och född med riktigt affärsgeni.

Jag förde böckerna hos Pettersson den tiden och gick ofta in på det lilla kontoret innanför boden, som samtidigt utgjorde mamsell Annas boningsrum. Vi blefvo småningom goda vänner och mina annotationer ur hennes svårlästa kladd gåfvo ofta anledning till muntra meningsbyten.

Anna Nilsson hade nämligen af vår frikostiga moder natur fått ett mycket gladt lynne, riktigt stormgalet till och med, när det satte till och hon kunde få den trumpnaste 'mora' att kikna af skratt, medan hon klådde henne på 'bomladukar', så att en polsk jude bordt slita sina hår, om han vetat dechiffrera bomärkets djupa mysterium.

Derföre förundrade det mig så mycket mer att ibland, helst på eftermiddagarna då handeln sackat af, öfverraska henne storgråtande i ensamheten. Hon skaffade undan tårarna tvärt och försökte le på sitt vanliga franka sätt. I sådana stunder satt hon mest lutad öfver ett fotografialbum, som hon slängde under disken eller ytterst likgiltigt lade ifrån sig, när hon satt inne på kontoret.

En afton kom jag genom förstugan in på kontoret, då hon var ute i boden. Albumet låg uppslaget på bordet. Jag hade den ogranlagenheten att titta i öppningen och såg ett porträtt, som var vått.

Det syntes tydligt, att det var något särskildt med det porträttet. De öfriga korten, föreställande allehanda folk af utpräglad bondrace, sågo ut som om de kommit direkt från fotografens glättningsmaskin, men den våta bilden var suddig, troligen nedtårad och framtagen ur ramen många gånger. Kortet var verkligen något otydligt; men så mycket såg jag, att det skulle föreställa en tämligen ung, men till vidrighet ful karl. En förfärande uppenbarelse, skägglös, lågpannad, vindögd, med en mun, så upprörande bred, att ansigtet erinrade om hufvudet på en hvalfisk — —"

"Hu, så styggt!"

"Ja, intagande var det just icke, efter karlsmak åtminstone. Men qvinnorna ha — — Nå nå — — Herre Gud, vi ska inte tvista om smaken! Redan de gamle romarne visste, att det inte lönar sig. Derföre förmodade jag också genast, att mamsell Annas dysterhet i ensliga stunder hade, huru underligt det än kunde synas för *mina* ögon, något slags samband med den nedsuddade ynglingen i albumet. Men som jag äfven lärt, att man aldrig utan krångel blir ett älskande väsens förtrogne, så nämde jag icke ett ord om saken, huru ofta jag än fann vår bodmamsell i tårar.

En eftermiddag, då jag kom på kontoret, underrättade mig patron Pettersson, att mamsell Anna tidigt på morgonen varit hos honom och helt tvärt sagt upp sin plats, uttagit sitt tillgodohafvande och underrättat, att hon skulle resa från staden redan dagen derpå. Förgäfves hade Pettersson frågat om

orsaken till denna plötsliga flyttning, förgäfves erbjudit henne större aflöning och mer frihet. Det var omöjligt att få något ur henne. Hon hade ingenting att anmärka i afseende på sin kondition, men tackade för tillbudet och stod fast vid att lemna platsen. Hvart hon ämnade begifva sig, ville hon heller icke nämna. Pettersson hade funderat hela förmiddagen, men kunde ingenting fatta af alltsammans.

'Kärlek,' sade jag tvärt.

'Hva be-ha-gas?' stammade patron Pettersson, mer förvånad än om han hört domsbasunen.

'Kärlek,' återtog jag bestämdt.

'Kärlek — — —?? Hon, mamsell Nilsson, gamla, förståndiga menniskan, ful som en kattuggla och svart som spaderdam?!'

'Kärlek i alla fall.'

'Åh, prata inte persilja för praktiseradt folk, som bättre vet — —'

Jag svarade blott det försigtiga 'vi få se', ehuru jag icke alls tviflade på, att den våta hvalfisken simmade under hela historien. Emellertid erhöll jag i uppdrag att underhandla med mamsell Nilsson om att stanna, tills lämplig efterträderska kunde anskaffas och för att sätta denna in i affären.

Det var med knapp möda jag fick henne att dröja några dagar. Menniskan var som förvandlad. Talade och svarade oredigt, sjöng, gret, hvisslade, skrattade om hvartannat, tog fram de dyraste krinoliner när man begärde bomullsnäsdukar, gaf orätt tillbaka och sprang midt i den mest brinnande kommersen från alltsammans in på kontoret och i byrå-

lådan efter albumet, hvars smutsigaste sida hon kysste som en ursinnig, hvarpå hon åter dök ut till den förvånade allmogen med högröda kinder och strålande ögon och sålde till priser, som till och med nedtystade den snålaste bondkärings mest fräna prutningslystnad, hvarföre sedan hela socknen kom vallfärdande dit, för att få del af samma välsignelse, hvilken dock fort nog tog en snöplig ände.

Ty så snart den nyengagerade bodmamsellen varit der en dag, gaf Anna sig af och det enda man ytterligare fick veta om henne var, att hon tagit ut alla sina besparingar, som stodo i stads- och länssparbanken och rest med ångbåten till Stockholm. Det var tidigt på våren och en vacker vår med öppet vatten långt före seglationens vanliga början.

Vintern, som följde, blef ovanligt bister och snöig. Sent en lördagsqväll in på nyåret kom jag pulsande hem genom de hopblåsta drifvorna under ett så blindande yrväder, att man knappt kunde urskilja trottoirerna från gatan. När jag stannat utanför porten och började slå af den värsta snön, fattades jag plötsligt i armen af en skälfvande hand.

Det var ett väder och en tid, då de uslaste tiggare i staden säkerligen för längesedan uppsökt sina kyffen. Hvem kunde det der nedsnöade byltet vara, som dök upp ur drifvan alldeles vid min port? Och som kände mig sedan! En qvinna, det hördes på rösten. 'Herr Söderberg! Ack, hvad jag väntat på herrn!' lät det jemrande och huttrande ur skallrande tänder.

'Hvem i alla dagar är det?' frågade jag häpen.

Jag tyckte mig känna igen rösten, men kunde ingenting gissa.

'Det är jag, Anna Nilsson, jag, som var i bod hos patron Pettersson. Käre herr Söderberg, låt mig komma in i värmen, annars tror jag, att jag dör i natt.'

Ni kan tro, att det var mening i hvad hon sade; ty hon satt i snön tätt vid porten och orkade ej stiga upp.

Men det var en öfverraskning detta, om något.

Jag fick upp porten och bar in detta frusna bylte med föga lifsvärme qvar. Det var icke tid till förklaringar, hesiterande eller dumt pryderi. Hon var alldeles maktlös.

Lyckligtvis hade jag litet konjak qvar från ett priffeparti och det piggade henne en smula. Hon hade genom klädernas hastiga upptinande blifvit alldeles genomvåt och jag måste nästan med våld tvinga af henne de sura paltorna och få henne i sängen, hvarpå jag stoppade min goda vargskinnspels om henne, trattade ned återstoden af konjaken utför strupen och hade tillfredsställelsen att se den arma qvinnan falla i svett och sömn.

Hvilken natt och hvilka reflexioner!

Der på kakelugnstenarna simmade en hög våta lumpor i en svart puss, som snart hade bildat otäcka rännor utåt golftiljorna och der i sängen låg en nästan gammal qvinna, ful, smutsig, utsvulten med denna eländets gråa färg, som blott djupaste nöd mänger in i sina offer. En varelse, så vämjelig, att

sämsta tatterska kanske hade skytt henne. Och så — i intressanta omständigheter till råga på allt!"

"Hu, så rysligt!"

"Ja, se der hvad som på mindre än ett år blifvit af den ordentliga, värderade mamsell Anna Nilsson, hennes två sparbanksböcker och hennes innestående lön, hvaraf hon sjelf aldrig rörde ett öre. Var det inte bra poetiskt, hva?"

"O, de karlarne, de karlarne!"

"Tänkte jag inte det? Jo jo, fruntimren hviska 'hvar är mannen?' på samma sätt som karlarne fråga 'hvar är qvinnan?' Kärleken — der han I nu den utomordentliga kärleken, sådan der *verklig* kärlek af den alltuppoffrande sorten, evig och oöfversvinnerlig — — Se så! Inga snörpta sedlighetsinkast, mina nådiga — — en sant älskande qvinna var hon, denna stackars utpinade usling, som sof der med blyfärg under de gråblå ögonlocken, derpå får ingenting prutas.

På morgonen, då jag låtit skicka efter mat och kaffe och den stackarn började pigga upp sig något, anförtrodde hon mig allt utom den läckre älskarens namn. Ty nu var hon förbittrad på kräket och i sådana ögonblick äro fruntimren just inte så förtegna med sina hjerteangelägenheter, synnerligen när de väl fått tungan riktigt i gång.

Hon hade 'formerat bekantskap' med hvalfisken — jag förmodade alltid, att det gällde originalet till det der suddiga kortet — för tio år tillbaka, då hon skött hushållet vid ett större bruk, der 'han' var elev. Han var den förste, som till henne talat kärlekens språk (och ett underligt språk måtte det ha varit som han

begagnade den gången, att döma af mannens allmänna fason att tala, hvarom mer framdeles.) Hon hade älskat den unge hvalfisken från första ögonkastet. (Hvilket jag redan tagit mig friheten stämpla såsom något upprörande, att ej säga bete ... hm, för det qvinliga skönhetssinnet.) Han hade väl också förklarat sig våldsamt beundra henne. Men denna glöd torde snart hafva slocknat å hans sida genom tid och rum, ty han hade ej ens besvarat hennes bref efter afresan från bruket. Det var derföre hon till suddighet grå-tit ned hans dyrkade konterfej.

Hvalfisken måtte till sitt borgerliga yrke egentligen ha varit en odugling, ehuru detta framfördes i mycket förmildrande ordalag, tack vare qvinnornas, 'de sanna qvinnornas' glupska beundran för sina s. k. hjeltar. Han kunde, tycktes det, ej stanna länge på något ställe i andras tjenst. Slutligen hade han slagit sig på fotografien för egen räkning. Men som han antingen gjorde sina kunder väl mörka i ansigtet eller om händerna och stundom svarta öfverallt, nödgades han lemna småstäderna och aftaga bara bondfolk. Så svärtade han ned socken för socken, fick mest stryk till betalning och hade på det viset trängts ända till norska gränsen, der han slutligen satt alldeles fast, sedan han måst pantsätta hela apparaten för en spottstyfver.

Det var då han erinrade sig mamsell Anna Nilsson och möjligen äfven hennes sparbanksböcker. Han beskref i bref jemmerligt sin nöd, vädjade till hennes trogna kärlek och vädjade den gången icke förgäfves. Brefvet föll ned som en fräsande bomb midt

i tårefloden och exploderade troligen i hennes förstånd. Hon reste till sin dyrkade hvalfisk hufvudstupa, löste ut apparaten och började oförtrutet hjelpa honom med fotografieringen. Men som porträtten icke blefvo bättre för det och hvalfisken lefde flott, slutades sällheten med att hvalfisken jagade bort henne med hugg och slag, då penningarna voro uppfriskade. De befunno sig då i vestligaste hörnet af Norge och nu hade hon, utblottad på allt, måst tigga sig fram och vandra till fots hem hela den långa vägen, sjuk och matt som hon var.

Hem! Hon hade egentligen intet hem, ty till sina småländska, fattiga slägtingar ville hon icke vandra och i vår stad var hon ju egentligen en främling. Men hon hade räknat ut — fiffig som hon alltid var, blott kärleken ej kom med i spelet! — att patron Pettersson väl skulle taga sig henne an, när det värsta vore öfverstökadt. Hon hade dock icke haft mod att gå till honom direkt, utan vändt sig till mig, som hon visste 'hade så godt hjerta.'

I förbigående vill jag här blott anmärka en egendomlighet hos rått, ursprungligt folk gentemot menniskor, som tros besitta hvad man kallar 'godt hjerta'. Hon hade icke haft 'mod' att gå till Pettersson, men till mig hade hon icke tvekat att vända sig. Enligt manligt, ärligt sätt att tänka, borde hon hafva handlat alldeles tvärtom. Men det är nu en gång så, att 'naturliga menniskor' i sjelfva verket räkna de 'godhjertade' för stackare, hvilka de i tysthet förakta samtidigt med det dessa praktiska naturer frukta och hysa en ogemen respekt för personer, af hvilka

de endast med stor svårighet och kanske icke alls lyckas erhålla ynnestbevis eller vanligen blott få en surt förvärfvad rätt. Helst då dessa personer äro rika eller annars af inflytande.

Det var klart, att jag genast bearbetade Pettersson till den olyckligas fördel och slutligen fick jag honom derhän, att han lät inackordera henne på ett tyst ställe utanför staden, tills hon blef kry, då han afskedade sitt nya biträde och lät mamsell Anna ställa sig innanför disken igen som om hon blott varit borta på en längre rekreationsresa. Detta var nu alldeles intet prof på samaritskap från patronens sida, utan blott en klok affärsåtgärd, emedan handeln betydligt minskats under det nya biträdets mindre fördelaktiga sätt att sköta kommersen och han väntade allt af mamsell Annas kända talang att klå bönder, hvilken han nu visste betinga sig för lägre pris genom att i äkta köpmansstil 'begagna sig af konjunkturerna —'"

"Åh fy, hvad ni måtte tänka lågt om alla människor!"

"Alla människor hafva icke hunnit bli affärsmän ännu, ehuru de äro på mycket god väg till att betrakta allt ur synpunkten af Debet och Kredit. Pettersson var en affärsman helt och hållet, som aldrig företog något utan beräkning af förtjenst. Till och med de pengar han gaf till 'Yttre missionen' beräknade han icke till negerbarnens kristnande (ty deraf hade *han* ingen nytta), utan som en utgift till bestridande af sin kristliga kredit hos kunderna, af hvilka de fleste voro läsare. Jag vet åtminstone, att han i

afseende på mamsell Nilsson debiterade hennes konto hvarje öre af kostnaderna under sjukdomen.

Hon hade fått en son, som inackorderades hos ett beskedligt timmermansfolk. Hvad hon fäktade och grossade för denne lille skrikhals! Hon hade lärt sig fabricera diverse karameller och med dem kursade hon i boden, så det stod härliga till. Nätterna användes till kokning och sömnad. Ty af gamla tyllbitar, brokiga bandstumpar och litet karkas visste hon att snörpa hop de gräsligaste mössor, hvilka gingo som smör åt bondgummorna, ju rödare, grönare och gulare de voro. Ingen förstod bättre än mamsell Nilsson att träffa den sanna bondsmaken, som just älskar de kraftiga färgerna. Och på denna extra förtjenst födde hon sitt barn och började åter sätta in i sparbanken derjemte.

Så gingo några år. Jag hade flyttat till en grannstad och helsade ibland på hos herrskapet Petterssons vid genomresor, såg äfven stundom mamsell Nilsson, som alltid var samma myra och som med en viss stolthet en gång visade mig fotografikortet af ett gossebarn, hvars ansigte hade förvånande tycke af en liten, tjock hvalfisk.

I grannstaden — den hade blifvit grannstad först sedan en jernväg förbundit de annars ganska, efter gammaldags sätt att se, skilda städerna med hvarandra — i grannstaden förde jag ett jemförelsevis bättre lif än i födelsestaden. Det finnes någonting, som jag vill kalla främlingsgloria, och, tack vare ett par förmögna mostrar, hängdes denna presenterbricka om-

kring min obetydlighets hals, så att jag snart umgicks i grannstadens bästa familjer.

Landskamrer Stenbergs hörde till dem. Landskamrern hade tagit afsked med pension och på gamla dagar äktat en tämligen ung och tämligen kokett enka. De sågo mycket folk hos sig och man hade trefligt der. Det enda, som möjligen störde parets lycka, var tillvaron af en son från landskamrerns första gifte. En son, som gick och skräpade och som det aldrig blifvit något af. Fadern, som var köpmannaföreningens i Stockholm ombud, hade honom att gå och inkassera. Han kanske passade till indrifvare. Åtminstone såg han tillräckligt frånstötande och osympatisk ut. Af infödingarna kallades herr Stenberg j:or mer betecknande än just elegant i dagligt tal för 'Matvraket' och jag har all anledning tro, att födan var hans egentliga specialitet här i lifvet.

Man hviskade, att den unga frun icke tålde sin mindre aptitlige styfson och man visste berätta, att landskamrern — gammal, fin egoist som han var — äfven helst såge honom der pepparen växer. Men han var omöjlig att placera någonstädes och gick hemma som en nolla.

En sommar reste herrskapet Stenbergs bort till Marstrand och landskamrern lät inackordera sonen hos gamla mamsell Nordqvist, som höll mat åt ett kotteri ungkarlar, till hvilket äfven jag hörde. Gubben, som kände sin afkomma, hade icke lust att låta honom äta genom matsedeln på stadskällaren.

Jag skall icke försöka skildra Matvrakets um-

gängelse med fat och karotter; det må vara nog, när jag tager på min ed, att jag såg denne Gluff-Gluff äta fläskflott af serveringsfatet med den stora såsskeden och sedan smacka med sina långa läppar som om han druckit gammal constantia. Af hänsyn för hans far, kunde vi icke gerna visa bort honom, ehuru han på dubbelt sätt förstörde våra förr så trefliga matstunder.

Under denna tid gjorde jag ett besök i fäderne-staden och tittade äfven in till mamsell Nilsson. Hon var sig lik, men såg ut att ha något särskildt på hjertat och efter mycket kryssande hit och dit, stack hon ändtligen fram med frågan, om jag kände en viss herr Stenberg deruppe i X., son till landskamrern.

O, jag blinde idiot! Hvar hade jag haft mina ögon? Tyckte jag icke jag sett detta omenskliga ansigte förut! Det var ju hvalfisken, originalet till det nedtårade kortet. Såg det nu i sekunden som genom en bländande blixt. Blott med ett stort plus rödt skägg kring den ofantliga munnen! Så att *den* var hennes Adonis! En bastant Lovelace. Prosit!

Jo, jag kände honom. Och nu! Med hvilken list sökte hon icke inbilla mig, att herr Stenberg vore henne mer än likgiltig, att hon inte ville stiga upp för den uslingen, om han komme in, att hon föraktade den karln så gränslöst djupt, att hon ej skulle vårda sig om att spotta på honom ens! Men hon slutade med att fråga, om jag kunde skaffa henne ett möte med honom. Jag, som var så snäll och godhjertad, kunde nog ställa om den saken. Åh, hon ville bara, att han skulle erkänna sig vara far till

gossen, bara det. Hon hade skrifvit flera bref, men aldrig fått svar. Nu ville hon möta honom ansigte mot ansigte, få se då, om han vore skurkaktig nog att neka. Hvarje menniska, som sett honom, kunde då intyga, att han och gossen vore lika som två bär. (Vackra bär! tänkte jag.) Aldrig ett öre ville hon ha af honom. Hon kunde nog föda upp barnet ensam, men det vore ej för mycket, att gossen finge en 'ordentlig' far. Skulle det ej gå an att fara dit en söndag med morgontåget, träffa herr Stenberg och sedan fara tillbaka med aftontåget?

Jo, det kunde nog gå för sig och jag skulle laga, så att herrskapet finge träffas i ett rum bredvid matsalen, dit jag skulle lura honom. Och derigenom sjelf förskaffa mig det extra nöjet att förgifta hvalfiskens aptit för den middagen åtminstone. Det lät tilltalande.

Slutligen frågade mamsell Nilsson, hvad jag tyckte beträffande herr Stenbergs person och andliga egenskaper och då jag rent ut erkände mig sällan ha blifvit af omständigheterna pressad att sällskapa med en för kulturens nuvarande skede mindre utrustad person, trodde jag mig märka, att denna uppriktighet icke blef upptagen så väl som en ytlig iakttagare skulle hafva förmodat. Jag kunde icke fatta detta riktigt derföre, att jag ännu var så långt ifrån att känna den sanna kärlekens egentliga väsen. Emellertid kommo vi ändå öfverens att till instundande söndag bereda herr Stenberg j:or ofvanbesagde trefliga öfverraskning.

Denna sabbat inföll på en mycket vacker dag

med strålande solsken och lagom bris. Jag mötte vid stationen och förde den ytterst småstadsnygt klädda mamsell Nilsson till vår matmoster, som mottog henne med största uppmärksamhet, och var det ett nöje att höra, huru snart dessa bägge äldre ogifta fruntimmer visste att finna gemensamma beröringspunkter i frågor om glas och porslin och möblerade rum.

Vår matmoster bullade upp det bästa huset förmådde i rummet bredvid matsalen och om guds gåfvor, tillredda på ett förståndigt sätt, hade kunnat tillfredsställa mamsell Nilsson i detta ögonblick, så skulle hon visserligen nu mått som göken. Men synbarligen var själen i en orolig spänning och hennes grofva ansigte spratt till för hvarje ljud.

Ändtligen syntes herr Stenberg komma stöflande uppför backen långsamt med något tycke af en hvalross' klumpiga rörelser och jag skyndade in i matsalen, der redan ett par af mina bekanta befunno sig.

'Det är någon, som önskar tala med herr Stenberg här i rummet bredvid,' yttrade jag så likgiltigt som möjligt.

'Jaså. Hvem kan det vära måntro?' svarade han, dåsigt spärrande upp sina små ögon.

'Det är visst ett fruntimmer,' svarade jag, i det jag öppnade dörren och raskt sköt in honom, liksom på skämt.

Dörren hade blifvit lemnad öppen och ingen af kontrahenterna voro i sinnesförfattning att gifva akt på denna obetydlighet, så att vi hörde hvarje ord,

som vexlades, hvilket vi troligen gjort ändå, ty konversationen fördes långtifrån tystlåtet.

Så fort Stenberg kommit in, ropade han rått och ilsket: 'hvem har skickat bud på er, gemena gamla kofsa? Hva vill ni mej, menniska? Ut härifrån! Och det fortare än ni kom in, se så!'

Han hade tagit några steg fram och att döma af tonen i hennes röst, måtte han hafva fattat i henne med omild hand. Ty hon gret och bad: 'Robert, för Guds skull, gör mej inte illa! Jag ville bara se dej och tala lite vid dej om vårt barn — —"

'Tyst menniska! Hva har jag med er att göra och hva är det ni pratar om? Ut, ut härifrån, galna menniska! Stig opp, säger jag och ligg inte här som en spektakel, eran gamla markatta! Vi ha ingenting otaldt med hvarandra. Bort härifrån, annars — —"

'Herre Gud, Robert, så hård du är! Jag vill ju ingenting ha utaf dej. Jag ville bara be dej att erkänna dej som far till gossen, bara det. Aldrig ett öre behöfver du lägga ut, jag ska nog dra försorg om honom ensam, så du slipper ifrån alltsammans.'

"Det vore då väl f-n, om man inte skulle få *äta* med fred för er en gång!' röt Stenberg och i detsamma hördes mamsell Nilsson gifva till ett anskri.

Det var omöjligt för någon med hjerta i bröstet att sitta som vittne till sådant, utan att ingripa. Vi skyndade också in i rummet, der vi möttes af en vedervärdig syn.

Mamsell Nilsson låg på golfvet och omfattade gråtande den robuste hvalfiskens knän. Denne gjorde de vildaste försök att sparka henne ifrån sig, men

vände sitt bleka, ohyggliga ansigte mot oss, när han hörde oss inträda.

'Det här är nånting, som inte angår herrarna', röt han med hest raseri, 'låt mej sköta kofsan, som hon är sjuk till! — Opp och ut, ert sakramenskade utskott!' hväste han till henne. 'Ska jag bli schinerad i hela stan för eran skull?'

Och innan vi hunnit ingripa, hade han med ett våldsamt tag fått upp henne och tilldelade henne en spark, som bringade henne mot dörren, hvilken han ryckte upp.

Denna dörr ledde ut i en särskildt förstuga, som låg åt gårdssidan, hvars närmaste del var belagd med stora, flata stenhällar. Handlöst kastade odjuret qvinnan genom förstugan, så att hon föll med ansigtet mot en af dessa hällar och låg der afsvimnad.

Han hade kunnat verkställa detta dåd, oaktadt vi voro öfver honom, tack vare sin björnstyrka, som skakade af oss i ett ögonblick.

Vi skyndade ut och buro mamsell Nilsson in i köket, der friskt vatten snart bringade henne till medvetande. Någon större skada tycktes hon lyckligtvis icke ha lidit, fastän blodet häftigt forsade ur mun och näsa.

När vi åter inträdde i matsalen, stod hvalfisken der och åt en af sina väldiga, dubbelvikna smörgåsar med vanlig, glupande aptit. Det var en herre, som icke generade sig för bagateller.

Han var oblyg nog att äfven, så fort tuggandet tillät, öppna sitt breda gap till förklaringar och sökte genom en smutsig historia utmåla mamsell Nilsson

såsom en af dessa fallna varelser, hvilka i småstäderna, åtminstone den tiden, icke åtnjöto samma tolerans som medsystrarna i hufvudstaden. Jag lät honom hållas, dels derföre att jag saknade lust att ingå i svaromål på så mycken nedrighet, dels emedan jag icke ville kompromettera den stackars mamsell Nilsson, som lyckligtvis ingen af de andra herrarne kände och hvars namn äfven icke blef nämndt.

Jag ledsagade henne ned till aftontåget och mottog hela skurar af en rättvis grämelses förbittring, slutande med de oryggligaste bedyranden, att hon aldrig ville se den uslingens ansigte en gång till i sitt lif."

"Stackars qvinna! O, de förskräckliga karlarna! Men om någonting kunnat döda äfven den mest brinnande kärlek, så var det väl detta!"

"Ja, så tyckte äfven jag. Jag tycker den t. o. m. hade bort tåla vid betydligt mindre. Men historien är icke slut ännu. Det fins socker i botten. — Hvalfisken försvann till allas fröjd inom kort från vår matmoster, då hans pappa och fina styfmamma hemkommo och snart derpå måtte han äfven ha lemnat samhället. Åtminstone sågo vi honom icke mer.

Så hade några år förgått och jag skulle ha glömt hela hvalfiskhistorien, derest ej under mina stundom inträffande besök i fädernestaden en mycket stor och grann skylt prålat med 'Anna Nilssons Väfnads- och Garn-Handel.' Patron Pettersson hade nämligen dragit sig ifrån affärerna, köpt en stor egendom och öfverlemnat boden åt sitt mångåriga biträde, som all-

tid tycktes kunna glädja sig åt en liflig handel, när jag någon gång tittade in på ett ryck.

En vacker dag får jag inbjudning från landskamrer Stenbergs till en liten middag i all enkelhet. Detta förvånade mig något, emedan detta herrskap hade blott få, men stora bjudningar och jag icke kunde räkna mig till deras närmare umgänge. Emellertid gick jag dit.

Ändtligen vid kaffet förstod jag, hvarom frågan var. Efter mycket skrufvande frågade landskamrerskan, om jag kände en viss mamsell Nilsson, en nipperhandlerska eller modist eller sådant der i grannstaden, hvarifrån jag ju ledde mitt ursprung.

Jo, det gjorde jag.

Hurudan 'menniska' vore hon?

En utmärkt menniska, ett första klassens affärsgeni bland fruntimmer, en småländska af renaste praktiska vatten, en selfmade personlighet, värd att trona vid den smartaste yankeedisk, en — —

'Då kan det icke vara *hon*', förklarade Stenberg s:or afgörande, med en varnande blick på sin något heta gemål att icke gå djupare i frågorna.

Men som äkta fruntimmer låtsade hon ej derom, då hon säkert föresatt sig att pumpa mig, och frågade så likgiltigt som möjligt, huru gammal min så entusiastiskt beskrifna mamsell Nilsson ungefär vore?

'Troligen närmare femtio än fyratio.'

'Ah!' utropade landskamrerskan med ett tonfall, hvari låg nästan en hel liten roman, i synnerhet när jag dertill adderade den blick hon lät glida öfver sin man. 'Och man vet ingenting om henne — —

hennes anseende som qvinna, hennes föregående — — ni förstår? Ursäkta, att jag tränger på så här. Men saken är verkligen den, att det lär vara fråga om ett parti mellan henne och en aflägsen slägtinge till oss — —'

'Det kan jag aldrig tro', afbröt jag lifligt. 'Jag kan ej föreställa mig, att mamsell Nilsson funderar på giftermål och allraminst inom herrskapets slägt', tillade jag med eftertryck.

'Hvad behagas? — Hvad nu?!' hördes samtidigt från de bägge om sin slägt ömtåliga makarne. — De visste bestämdt ingenting.

'Åh, jag menar blott, att mamsell Nilsson har pröfvat och sett så mycket af lifvet, att hon säkerligen inte springer åstad och gifter sig på gamla dagar, allraminst med någon — hm — som står öfver henne i samhällsställning. Ej heller skulle jag kunna föreställa mig, att en så beskaffad person friade till mamsell Nilsson, som, hvilka egenskaper hon än må besitta för öfrigt, likväl icke är passande för en man med större pretentioner på sätt och väsen.'

'Icke fullt presentabel?'

Jag nickade.

Jag såg nog, att frun gerna skulle ha velat språka mer i ämnet, men landskamrern hade flyttat fram brädspelet och dermed var det allmänna samtalet slut. Jag stannade dock icke länge. Det låg något otrefligt, tvunget i luften.

En tid derefter skulle jag fara till Stockholm och gjorde en ströftur genom fädernestaden under väntan på ångbåtens afgång. Vid passerandet af

Drottninggatan knackade det hårdt på en ruta och när jag hastigt tittade upp, fick jag se mamsell Nilssons ansigte, gladt, riktigt strålande, innanför ett storartadt butikfönster, dekoreradt med allehanda brokiga yllevästar, vidunderliga bondnegligéer och stela 'söndagsblad'. Hon vinkade med de ifrigaste gester.

Jag gick in. 'Goddag, goddag, välkommen till stan!' skrek hon så jublande glädtigt, som om jag varit hennes ende bror, efter tjuguårig bortovaro hemkommande från djupet af Amerikas urskogar. 'Åh, så roligt, så roligt! Stig nu på in och ha inte så brådt som efter vanligheten! Det fins någon derinne, som kanske är bekant, en gammal bekant, ha ha ha!'

Nog hade mamsell Nilsson ett lifligt ogeneradt sätt, men aldrig hade jag sett henne sådan, liksom jag för öfrigt aldrig sett maken till öfversvallande lycka afspegla sig i ett fullvuxet, äldre ansigte.

Hon hade öppnat disken och förde mig nu med mildt våld till kontorsdörren, som hon slog upp på vid gafvel, pekande med triumferande min på två figurer, som sutto ätande vid bordet.

Det var omöjligt att misstaga sig på *dem*. Der satt hvalfisken med unge, bägge med stora servietter knutna kring halsarna.

Porterfradga täckte de eldröda utanverken kring den större ofantliga mun. Han tog ett djupt andedrag och såg upp.

'Se här Robert, rart främmande från din hemtrakt! Kors, jag måste ut i boden! Sjelfva Häst-

ängsmor minsann! Herrarne få sköta sig sjelfva så länge!' Och så var hon ute midt i kommersen igen.

Herr Stenbergs små ögon uttryckte så mycken förlägenhet de voro i stånd till. Han tittade på ungen vid sin sida och så på mig, famlande efter uttryck.

'Hö hö, var så god och sitt ner, hö hö, det var roligt att se nån ifrån den der kanten. Får det vara ett glas porter? Gammal engelsk porter, stark, hö?'

På bordet stodo två helbuteljer, den ena nästan utdrucken. Med mycket pustande steg hvalfisken upp och kraflade till skänken efter ett glas.

Vi drucko och jag frågade, om jag finge gratulera.

'Ja visst är det på det vise, hö, hö. Det var så godt att ta det säkra för det osäkra, hö. Menniskan kan vara bra, fast hon är en smula gammal och inte just ser någe ut för verlden, hö. Jag feck ett bref från na med pengar i och der hon sa, att jag kunde resa till na och se, hur hon hade det och fara till min plats igen, om jag inte fann mej, hö. Jag fundera nog åter och fram, innan jag reste. Men så tänkte jag, jag kan ju alltid se, hur det står till, hö. — Jag tror, vi smaka på ett glas vin jag har, bra sherry, hö. — Och så reste jag hit och här såg jag menniskan hade fullt med folk och så ba hon mej inventera och se efter, hur det stod till i böckerna och det var minsann inte så knalt, hö. Menniskan hade tjent sina femtontusen rent sen hon börja och när allt var klart med bokslutet, så ba hon då mej gifta mej med na, ifall jag tyckte jag kunde ha min

uträkning på det och lofva att vara snäll till döden, hö. Och så tänkte jag: kör till, det må bli mitt öde, hö. För alltid visste jag, att jag skulle få må godt, det såg jag på den tid jag var här, hö. Hon är styf att laga mat, må tro, helst biffstekar, hö. Det vete då håle, hvar hon får sånt mört kött från! Så vi for till Stockholm och gifte oss efter en af'sång i en kyrka på söder. Gubben far vardt väl lite förvånad, hö. Har han ingenting sagt till herr Söderberg?'

'Nej, icke direkt. Han frågade mig för någon tid sedan angående herr Stenbergs fru; men, uppriktigt sagdt, så hyste jag ej den aflägsnaste tanke på, att hon skulle gifta sig med herr *Stenberg.*'

'Ocken f-n skulle hon gifta sej med *då?*' frågade hvalfisken med så kolossal häpnad i sina små ögon, att min upplågande indignation drunknade inför så mycken öfversvallande omedveten brutalitet.

Nu kom fru Stenberg in. Hvilket på samma gång stolt och lycksaligt uttryck uppmjukade ej hennes ansigte, när jag nu första gången helsade henne med detta namn! — Hon dukade för mig och jag måste äta, om jag ville eller icke. Och en förträfflig föda bjöd hon på, det skulle ej den bittraste matsedelätare på verldens alla Grand's kunna förneka. Så kaffe med ypperliga likörer, brun konjak och cigarrer, stora, starka, svarta.

Hon hade ett biträde i boden, men ingen piga. Den sysslan skötte hon uteslutande sjelf. Men ingen sultan kunde vara så väl uppassad som dessa hvalfiskar. Hon förstod minsta blinkning af deras små

ögon och visste att tillfredsställa alla deras önskningar, allrahelst dessa voro så jordiska som möjligt.

'Han trifs så bra hemma, Robert, han har blifvit en riktig gubbe redan', utropade hon, klappande hvalfiskpappa under den gräsliga hakan, 'eller hur gubben min, har du inte det, hva?'

'En kan inte få det bättre nånstans, hö', pustade hvalfisken. 'Det var inte lönt att gå ut. Dåliga toddar, hö. Som bara diskvatten, hö.'

'Gubben är aldrig ute längre än till klockan sju på qvällen. För resten är han så snäll och rar, så, min gubbe lilla! Han bryr sej inte om utelifvet alls. Gör du det, gubben? Neej då! Han vet så väl, han har sitt hemma han, ha ha ha!'

Hon hade satt sig i hans knä och klappade och kysste hvalfisken och höll ena armen kring hvalungens hals och de sågo afskyvärda ut allesammans. Men hon hade i sitt skratt och sina ögon ett så öfversvallande uttryck af lycksalig belåtenhet med sin egen tillvaro och de två hvalarnas nöjda och mätta tillvaro, då hon flyttade blicken från den ene till den andre, att jag åter sväljde min estetiska vämjelse och gratulerade henne till att efter så många strider ändtligen hafva kämpat sig till sin så kallade lycka."

"Hvilken qvinna, hvilken man, hvilket parti! Och detta kallar ni *äkta* kärlek! Hu, hvilka åsigter!"

"Om detta icke var äkta kärlek, hvad var det då?"

"Nå, men hvilken qvinna med känsla för sitt qvinliga värde tror ni hade förnedrat sig på detta sätt? Och för en sådan man. Det var ju en formlig

— — usch, jag vill icke säga något så fult — — å hans sida! Fy, en så afskyvärd karl!"

"Emellertid är nu den här historien den enda ovilkorliga kärlekshistoria jag varit med på, ty kärleken består icke så mycket i ord och stämningar som i handling — —"

"Kärlek! Vanhelga icke detta upphöjda ord med att nämna det i förening med den der fru Stenberg, jag ber! Usch, hvarje anständigt fruntimmer skulle skämmas ögonen ur sig öfver en kärlek, sådan som hennes!"

"Och dock var den så kristlig som möjligt, min nådiga. Och den kristliga kärleken måtte väl ännu få anses vara idealet! Säger icke sjelfvaste Paulus, som ingen ju kan anklaga för att ha varit en romantisk kärleksnarr, i sin första epistel till korinthierna, att 'kärleken förtörnas icke, han tänker intet argt, han fördrager allting, han hoppas allting, han lider allting; kärleken vänder aldrig åter, ändock förståndet skall återvända' d. v. s. kärleken fortfar, äfven sedan man blifvit galen. En sådan kärlek tror jag vara sällsynt i våra dagar, åtminstone har *jag* icke lyckats träffa denna upphöjda känsla så högt uppe hos någon som just hos fru Stenberg."

"Och sådant anser *ni* för idealet!! Sannerligen, männen i våra dagar sakna hvarje högre lyftning. En så gemen, tarflig, genomprosaisk, karaktärslös, bestialisk varelse som den der fru Stenberg skulle sålunda enligt er mening vara typen för en älskande, uppoffrande qvinna i vår tid?"

"Alltid öfverdrifter! Att hon är *typen* har jag

icke påstått, jag har endast sagt, att jag för min del aldrig träffat en så genomgående kärlek hos någon annan qvinna. — Och när jag åter om några år anställdes i min fädernestad, gjorde jag derföre herrskapet Stenbergs till föremål för mina studier. Det roade mig att observera dessa äkta makar utan gammaldags föreställningar, utan vämjelse och den indignation, som härflyter af vår förvända uppfostran. De voro lyckliga som ett par belåtna djur. Endast något oförsigtiga, tillfölje af den lätthet civilisationen erbjuder i anskaffandet af lifvets goda. Hon visste icke, huru väl hon ville, den älskande fru Stenberg, och derföre var hon på torget före någon annan och köpte de fetaste bitarne åt sin älskling, och på det han icke skulle sakna det bullrande lifvet ute, anskaffade hon de största toddyglas, som kunde fås för kontanter och den starkaste arrac. Också gick hvalfisken till slut aldrig ut, han gick så att säga aldrig upp till vattenytan att hemta luft och blåsa ut. Hon stoppade kuddar omkring honom, der han satt och drack och rökte och mödade sig med patience och blott några framgrymtade 'hö, hö'n' sade henne, att han allt djupare visste sätta värde på hennes ömma omsorger.

Men ingen sällhet finnes, som är alldeles oblandad. En afton efter ovanligt många 'hö'n' — han hade ätit middag tillsammans med en profryttare för en nyetablerad firma i korta varor — sänktes plötsligt den ofantliga underkäken, de små ögonen visade blott hvitan och så föll hufvudet på sned och frun i förtviflan. Det var ett slaganfall, mycket allvarsamt.

Och så blef det en sorgens tid. Doktorn afkunnade utan barmhertighet dödsdomen öfver hvalfiskens diet, som nu förvandlades till uteslutande hafremjölsvälling och hafregrynsgröt. Det var ungefär detsamma som vatten- och brödstraff. Fru Stenberg bar sin olycka med undergifvenhet. Icke så hvalfisken. Förr en stilla man, blef han nu en sannskyldig rabulist. Han började läsa en hop skadlig literatur och gormade för hustrun om den individuela friheten, hvilken hon, stackare, icke bättre förstod än att hon till slut kände sig öfvertygad, hurusom klen diet vore humbug, men naturen allt. Han bevisade henne, att han icke vore en vegetariansk åsna och att hafregrynsgröten vore den mest upprörande orätt, som kunnat drabba en karl med hans konstitution. Till följe deraf återtog hon sina morgonpromenader mellan landtfolkets fordon ifrigare än någonsin och skaffade hem det fetaste kött, den mörkaste porter och den starkaste arrac. Det blef åter härliga dagar för hvalfisken, tyvärr blott korta fjärilsdagar.

Ty återigen föll underkäken ned, men gick ej mera upp i detta lifvet. Hvalfisken var oåterkalleligen död i — såsom det hette — tyvärr sina 'bästa år'. Uppriktigt sagdt, hade jag troligen inte stått ut att se honom i hans sämsta. Han fick en ståtlig begrafning, till hvilken hade bjudits kreti och pleti, ehuru herrskapet Stenbergs umgängeskrets eljes ej var mera omfattande. På mig gjorde det ett egendomligt intryck, när presten vid grafven med sin af from rörelse darrande stämma bland annat läste upp, hurusom den döde i lifvet varit hufvudsakligen en

gäst, fastän det egentligen ändå blott bjudit honom på bara bedröfvelse och möda.

Nedtryckt af sorg och alldeles förgråten, var äfven enkan der och jag måste stödja henne, då presten till sist bad den efterlemnade icke gråta, såsom de der intet hopp hafva, utan betänka, hvilken hugnad hade vederfarits denne vandringsman, som nu efter att hafva kämpat en god kamp, hunnit hamnen, der Gud en gång skulle återförena dem.

Hon har dock aldrig upphört att begråta honom. Trogen hans minne, går hon ofta ut till kyrkogården och lägger blommor på hans graf, som prydes af ett kors, der man ser en fjäril lyfta vingarna till flykt uppåt. Ja, sådan är den *äkta* kärleken!"

"Hvilken mördande satiriker ni är! Och ni tror er kunna inbilla oss, att den der leda fru Stenberg, vår värsta sqvallertacka, som ej har ord tillräckligt starka att fördöma alla unga, hvilka *hon* ej tycker vara nog modesta, men sjelf bemödade sig, gamla menniskan, till den grad om den lumpnaste karl, ni tror er på allvar kunna narra oss, att ni tycker, att fru Stenberg skulle genom sitt exempel vara så att säga representativ för den äkta kärleken?!"

"Hvem vet, mina damer, hvem vet? Man börjar i våra dagar verkligen gå till botten med frågorna, och finner, att mycket af hvad mängden finner ytterst passande och comme il faut egentligen är bara väder och ömklighet. Om vi nu t. ex. vände ut och in på den här historien och läte mamsell Nilsson förbytas till man och hvalfisken till qvinna och sade, att tusen sinom tusen hvalfisk-qvinnor handlat unge-

får så der mot tusen sinom tusen mamsell-Nilsson-män, och att desse tusenden ståndaktiga tennsoldater alla blifvit flere resor grymt misshandlade af sina hvalfiskar så länge dessa ännu trodde sig ha bättre "utsigter", men ändock känt sig ofantligt lyckliga att till sist få göda, passa upp och stoppa lifvets mjukaste kuddar omkring sina mer och mindre filosofiskt kapitulerade hvalfiskar, så har jag icke visat något annat än en af de generalformer, hvari massor äktenskap blifvit stöpta. Och om vi sedan ha tusan så svårt att neka till, att detta kallats 'äkta kärlek' å hvalfiskarnas sida i alla tider, sedan männen släpt ifrån sig rätten att hålla harem, så bör ni kanske icke heller hålla så noga på terminologien, mina nådigaste — —"

"Det felades nu verkligen bara, att ni också önskade er vara en riktig turk, herr kamrer — —"

"Ja ja. Hvem vet? Österländningarna äro icke så dumma som vi tro, när allt kommer omkring. Hos dem hör man aldrig talas om några olyckliga äktenskap och när hustrurna der gräla, gräla de på hvarandra, men göra allt för att stå väl hos sina herrar och män, hvilket just kanske ändå är det allra finaste i hela den s. k. äkta kärleken."

En vårdröm.

Vår kärlek liknade en sommarsky,
som sågs, högt öfver jordens lögn och dy,
i ljus sin väg på blåa fästet vandra.
Men nordans hårda tag ref skyn i tu,
och i ett nu
som mörka moln vi sletos från hvarandra.

* * *

Vi råkades dock och summo
igen likt en luftig sky,
med jublande lärka till granne,
högt öfver krälande dy.

Men efterhand kom en kyla
med mörker, tomhet och nöd — —
så föllo vi tungt till jorden:
den luftiga skyn var död.

Och blott när löfknoppen spränger
sitt hölje i vårens stund,
den skyn för mitt minne spökar
en brännande vemodssekund.

* * *

Du minnets bleka ros från flydda vårar,
du rodnar ej och doftar aldrig mer,
blott *taggen* har sin skärpa qvar och sårar.
O, att mitt öga ännu egde tårar
— lättköpta balsamen för veka dårar —
när dina vissna blad jag återser,
och ej den blick, som känslans likmask spårar,
ej denna ömkan, som blott bittert ler!

Don Juan.

Burlesk.

Sannerligen, detta kacklande var mer än den beskedliga enkefru Matton hade trott sina tre medelålders systerdöttrar och sin allvarlige ekonomiförvaltare, kamrer Söderberg, om, när hon nu ändtligen återvände från köket med det lugna medvetandet, att puddingen skulle vara ypperlig om en half timme. Men hvad kom då åt femte gästen, f. d. kungl. kammarmusikus Ferdinand Schiller, som bott hos henne sedan trettio år, och, pensionerad, äfven följt henne till den aflägsna provinsstaden?

Annars var det just han, den gamle gemytlige sachsaren, som med sina galna münchhausiader brukade hålla upp målron vid hennes små födelsedagsfester. Nu satt han tyst, melankoliskt tummande sin glesa tupé, till hvilken han ännu envisades att begagna två benor. 'Han grubblar väl på sina utländska kärestor,' tänkte värdinnan. 'Men vänta, jag skall nog få upp språklådan ändå.'

"Hvad går åt kusin, som är så tyst i afton?"

hviskade hon derföre i gubbens öra. "Jag hör de disputera här så ifrigt om den eviga gamla kärleken och det är ju den som kusin alltid säger sig ha pröfvat på så mycket borta i utlandet. Låt oss nu få höra en strof, medan vi vänta på maten."

Uträkningen lyckades. Gubben Schiller for upp som en gammal dragonhäst vid ljudet af trumpeten. "Kärleken", afbröt han tvärt på sin ännu icke alldeles fullt korrekta svenska och med denna afgörande "Biedermann"-röst, som just genom sin burdusa, trohjertade ton förlänade en så utomordentligt komisk effekt åt alla hans galenskaper, "kärlek, mitt herrschaft, kan vare pra fer såmlike menscher. Den Wallfisch var en schwinhunt och fru Wallfisch var en kammel tåkit kås, men kärlek var pra fer dem fålk. Men kärlek inte pra fer alle menscher. Kärlek kan bi fer micke. Jag har hatt fer micke, kanske fer micke aff den kärlek och det var min ulicke. Hatte jag inte hatt så micke fer micke, så hatte jag altrik komme till Sverge. Jag skall no tale om, hor jag kam efver till Stockholm. Det var aff fer micke kärlek.

Jag var fer många, många år setan enkagirt i den kajserlike ruske hofkapell i St. Petersburg såm ferste kontrabassist. Jag var då en micke vacker ong man med långe, schene låcker och min tupé var — ta mik fan! — inte på tenne visen såm no. Efverall, hver jag var ferot, hatte tamerne vari tåkit i mik, i hele Disklant, i Polen, i Galizien, men i Russlant pleff de ren ferpandet kalne. Åh! Ach! Hver qvell, när operan var slot, ståd en lång rat egibagen uttanfer terren, hver de hofkapellisten skolle bassire ot

och i alle egibagen satte Petersburgs fineste fronzimmer fer att passe på en keviss schener kontrabassist. Åhja — ta mik fan! — är det rene sanningk. Och alle egibagen hatte terrene eppnet och tamerne vinkete met nestuken och de nermeste råbete: "var så kot och stik in i min wagen, käre herr Schiller!" Och lakejen och goskar gjårte står skantale, fer att få mik i sin wagen, fer te hatte sine ståre trinksbenke fånn sine fyrstinnen, grefvinnen och baroninnen, åm de konte mik få met. De sloges åm mik, så att pluten rann ned på den trottoir iblant. Och aldrig på dre år jag kåstede mik en eneste gopeg på nåken qväll och äntå trank jag chambagne till alle subéen.

Ach, det var en herrlich tit! Min instroment, kontrabassen, kam så på måten, att alle onge tamer aff den hegste aristograti perjede spile bassfiol, pare fer att få mig att gifve dem lektionen, ferstås. Åh, det var fer micke kärlek, tonnerwetter! De ville pare passe på och strike mine långe låcker, de satongen. Men, ach Kott, hvat de va sete, åh, så sete! (Här kysste gubben smackande sina fingerspetsar och försökte sedan en lindrig knorr på tupén.)

Hvat det var kåmisk att se disse lille frekner ferseke spile den ståre bassfiol! De reste sig på tå och feck åndt i fingrer att få net de schåkke strenge. Kott ved, hver no alle disse kamle bassfioler taki wegen i Russlant. På min tit ferskref musikhantlerne i St. Petersburg så micke instroment fånn Disklant, att fabrikanterne der untrete hvem fan spilte på alla disse bassfioler — —"

"Herr Schiller, nu skär ni väl ändå till i växten. Allt det andra må så vara, men försök inte med det här om basfiolerna," afbröt kamrern, höjande fingret.

"Hvapefalls? Lekn?! Nej, så ta mik tosan, om det är sant! Kam inte Pottesini till St. Petersburg och bassede på, när han feck here dales om de månke reqvisitionen fånn bassfiolen? Pottesini ansågs då fer den sterste firtuos på kontrabass. Han kaff en konsert, aber, som disken seker, det kick inte. Det kick inken enta ong fronzimmer dit. Det wusste jag på ferhant. Fer det var *mik*, den vackre Schiller, de ville *se* och inte here kontrabass. Så den ståre Pottesini feck pare lite fålk, mest kamle gobba.

Nå, en schen middak strax efter knacker det på min terr. Det var Pottesini. En slug kerl såm alle italienere. Han pratade lenke och bat mik till slot spile en solo fer kontrabass. Na, jag spiler en af hans egne kompositioner och — Kott strafe mik! — far den kerl mik om halsen såm en kalningk och skriker: 'Corbo di diavolo! Så skall det låte!' Pottesini svur virklik på, att jag var den ferste kontrabassist i welten. 'Efter er, signor maestro,' sa jag. — 'Nej, cosbetto,' sa han, 'ni är min mester, kam i mine armen!' sa han och feck tak i mik och klemte mik nesten till dets och så bat han mik hjelben met en nummer på sin antre konsert. Det var pare dit han ville, den filor, fer nesten alle kunstnerer er ekenkere menscher och han tråtte mik vare såten met. Men jag pridde mik icke åm den saken, uten låfvete hånåm spile en solo af mik selff, en ganske vacker solo, såm jag spilte fer honom. Pottesini sa

min solo vare wunterschen, men fer lite swer och sa jag var besser exekuter denn komponist och sa, att han hatte en solo, så krensles tjefli swer, att *han* inte kunde den selff spile. Jag låfvete ferseke och så sente han mig den solo. Altrig klemmer jag *den* satens solo!

Botz-Greuz-Tonnerwetter! Jag spilde och spilde så stark, att werten skickte but och bat mik hålle keft, men jag var så iffrik och spilde så svetten rant och ingen mensch i huse feck såfve en plunt. På mårken kam polis och kerte mik ut, men jag kick till en hotell met min kontrabass och hirte hele hotell, fer jag feck inte på antre vilkyrer. Men jag spilde så stark, att hele katen pleff foll aff fålk och så måtte jag flitte från hotell till hotell i åtte tager — ta mi tosan, åm det är sant!

Men så konnde jag också den helvedes solo på mine fem och ner jag spilde, fell alle tamerne i konvulsionen och alle herrer klappede senter sine handsker aff fertjosningk. De va såm kalne allesusammens. Men den såm var mest fervånet, var Pottesini self. Han ståt met eppne eken, den mest fervånete mensch jag sett och så sprank han och tåk mik i famn och skreg: "Temonio! Ni är en riktik erztjeffvil på kontrabass!" — Ja, ta mig tosan, åm det är sant!

Men det merkvyrdigste met denne solo feck jag setan veta, lång, lång tit efter. En tag var min ven hofkapellmester Foroni hemme hås mik och vi keck kenom kamle babirer och då treffte han på noterne till denne solo. 'Kunstige noter disse hir,' sa Foroni, 'hver fan har du fått dem fånn, prår Schiller?' —

'En kammel rackers solo aff Pottesini, såm jag spilte på en konsert i Petersburg,' svarde jag. — 'Har *du* spilt denne solo?' fråkte Foroni och såk på mik met förbluffningk. — 'Ja wohl,' svarte jag. — 'Det va en ferpannet lekn,' sa Foroni och vardt ret såm en hommer. — 'Ta mi fan!' skrek jag, fer jag har altrik tålt, att fålk tråt mig lyke, minstens mine peste venner och Foroni var min ricktike vent. — 'Så spile då disse noter fer *mik* no!' sa Foroni. Och jag spilde noterne och je mer jag spilde, je mer lånk i ansicht vardt Foroni. Men han sa inkentingk, ferren ve sechste sejdeln. Då sa han: 'du er en tjeffla kerl, min prår Schiller. Vet du, hvat du spilte i afftens?' — 'En solo aff Pottesini. Ska jag sege det tosent kanker?' — 'Pottesini?' skrattete Foroni. 'Pottesini var en står lorifax. Dette stick er inte nåken solo alls fer kontrabass. *Det er en fånn de svereste violinkonserten aff Spohr* och det enteste aff Pottesini er *bassklaven,* såm den geken skrifvi dit!' — Ta mej tosan, åm det är sant."

Alla hade brustit ut i skratt utom herr Schiller, som blickade omkring sig med djupt sårad min och förtörnad utbrast: "Kott strafe mik, tråt jag inte herrschaftet tråt jag sitter hir och lyker?!"

Ur det kinkiga dilemmat att till allas nöje besvara denna hemställan räddades gästerna af värdinnan, som nu förklarade supén vara färdig. Denna afåts under gladare stämning än fru Matton kunde erinra sig varit rådande alltsedan fabrikör Mattons klangdagar. Hennes medelåldriga systerdöttrar, allesammans på afvigsidan om trettiotalet, drucko för-

soningsskålar med kamrern och betraktade gubben Schiller med så tillgjord fasa, att denne krumelurade upp sin gamla tupé och gjorde de mest förtviflade grimaser, för att se så intagande ut som möjligt vid förtäljandet af hvad han ytterligare hade på hjertat.

Ty, så snart sällskapet återvändt till förmaket och fått in rykande kaffe, harklade sig den fruktansvärde kontrabasisten och fortsatte utan vidare påstötning med sin djupt allvarliga röst:

"Jag skolle tale om kärleken ja, hvat den kan bi fer en, såm får fer micke och er elsket af fer mange och såm inte er en schwinhunt, såm låter sik selje på angdrebrenat såm den åxen Wallfisch. Ach, ner licken dicks såm sterst, er ulicken fer terren! Jag hatte det så otmerket, feck står kage i den hofkapell och pleff otnemt till musigdirekter i ett ruskt ritterregement och på ett stårt linieskiff och hatte follt met lektionen och met kärlek fånn de fineste hoftamen. Då kam — —

Ja — fi fan, det er rislit pare att nemne åm den elentike histårie! — en vacker aften blef det kalaspegtagel. Det var nåkre fremmende fyrsten i St. Petersburg och disse och kajsern skolle på kajserlike operan och here die Vestalin — Vestalskan på svenske — aff den ritter Spontini. Den hele salonk var foll aff den hegste aristogratie och diplomatie och hoffonktionären och de elekantaste tamen, kledte i kolt och tiamanden fånn hofvet till fåt. Hele hofkapelle var också kledt i kala och jag hatte min marinuniform. Det var en micke krann uniform och

jag hatte altrik haft den ferr på, så jag ferstant de fronzimmer skolle kape sik ferterfvet på mik.

Na, så perjedes overtiren och kajseren plickete sik met kikkeren åmkrink i den salongk. Men je mer han kikkte, je mer pleff han fervånet. Han kikkte um igen och um igen och alltit såg han tamernas kikkere riktede måt en ente bunkt net i orkestret. Operan kick på, men inken fronzimmer tittete på scen, oten alle net i orkestret. 'Merkvertik,' momlete kajsern och sente en aff sine atjodanden efter keneral Karapasgoj, chefen fer den furktansverte dreje abtelningk. Keneralen kam strax och kajsern fråkte fergrimmet: 'hvem tosan tjeffler kikker hele mitt riges qvinlike aristograti på ternere i orkestret?' — 'De kikker på den vackre kerl met de skene, långe låcker, ers heke majestäd.' — 'Den, såm spiler bassfiol så otmerket?' — 'Ja wohl, ers heke majestäd. Han har fervritet hofvote på alle hofvets onge tamen.' — 'Och dette får jag vete ferst no?! Tåpra Gaschå! Sent den skene Atånis på Sipirien tills hans låcker hinne plifve krå och fersvinte!' — 'Åm bermission, ers heke majestäd, men den kontrabassist er disk af extraktion och har glare babir.' — 'Ger mans åpp saken met den diske peskickningk. Jag tål inte, att hele mitt hof bir abfeldisked. Det er nåck satens många disker her entå. Mannen må vare herifrån åm tjogefire timer. Atje, keneral!' — Ta mi tosan, åm det er sant!!

Mårken pitti gnacker det på min terr. 'Stig in!' skriger jag och så er det chefen fer den furktansverte dreje aptelningk. Det var en artik herr

och peglakede, att han måtte vise mik or Russlant. 'Men *hverfer* in himmels namn?' fråkte jag. 'Hvelken prått har jag pekått? Jag er en besketlik man, herr keneral, och har retlik petalt mine otskilter och har altrig pefattet mik met pållitig och såten temakokiske smerje, fi fan, nej, herr keneral!' — Men han gick fram och fattede i mine långe, merke locken och hviskede met en furktansverd leente: 'verstehen sie tas, herr Schiller?' — Och *då* pekreb jag allesusammen. — 'Ten fer micke kärlek, herr keneral?' — 'Ja wohl, sie haben recht,' sa han och bat mik kå till den diske minister. 'Vår ståre czar er en rettvis och opphejt herrskere,' sa keneralen. 'Men ni er en fer micke vacker kerl och man must vake effver den lokn på alle åmråten. Ni er fer risli farlik fer tamen, herr Schiller.' Och ner han drickte min hant till apsket, ståk dårerne i den pesketlige mans eken. — Ta mik tosan, åm det er sant!

Vi hatte flire diske beskickningker i Russlant denne tit, efven fånn Sachsen, min faterlant; men den doktigste minister var fånn Preussen. Han hette Pismarck, Otto von Pismarck-Schenhausen. Jag glette mik fin och gick till hånåm. Ner jag kam in, perjede jag: 'min namn er Schiller, Ferdinand Schiller fånn Sachsen, ers excellens!' — 'Fer hvem tar ni mik?' hegg han mik genest aff. 'Trår ni jag er en ponte, som kåm hit i kår?! Millionen-Plixt-Tonner-Wetter-Ejsen-und-Plut! Hver tjeffviln kenner inte vackre Schiller, den ståre kontrabassist (han sa — Kott strafe mik! — *ståre* met markeret tånvikt), ner man sig ser i de hegste aristogratiske kretsen?! Sitt

mans net, herr Schiller och var såm parn i huse. Trinker ni el?' — Och så pjed han på flire sejtler famos pir och vi bradete micke kemitlik. Och så sa han mik, att han sent på qvell tagen ferot haft visit aff keneral Karapasgoj, såm gifvit hånåm ferkleringken åm mik. Han tickte det vare tråkit att jag skolle rejse så flucks och fråkete mik åm jag ville han skolle brotestiren. Men ner jag feck here, att det konnde bi till ett stårt och plutit grik, åm jag stannete och let mik brotestire, så gaff jag mik gåtvillik. Och då stek Pismarck opp, drickte min hant och sa: 'tack fer den årt, herr Schiller. Det var egte batriotisk. Rejs met Kott, jag skall altrig klemme denne stunt!' Det er selden nåken sett Otto von Pismarck kråde, men han kred no och snifftete som ett lite parn, ner jag musste mik slide lås. — Ta mi hondert tosan, åm det är sant.

Men hvat var entå det mot ner jag fur met dampfbåden?! Kajen var så backet met egibagen, att all drafiken pleff stenkd. Och i alle egibagen satte skene tamen och kred såm fertviflete och fersekte vifte met nestuken, men det kick inte, fer de vere fer tonke aff dårer. Ack, altrik jag kan klemme den sin — altrik, altrik, ach naj! Och ner skåfflene i dampfbåden perjede sik rere, så — tonnerwetter! — stemmte alle fronzimmer opp ett såtent skri, att det hertes hele mile umkrink. Så rosete en herre fram. Det var keneral Karapasgoj. Han streckte ot armen måt mik och skrek: 'kå ner i sin hitt, herr Schiller, annars bir hir en ulicke! Denk på Sipirien!' Och då kick jag net från kommantobricken, men

herte en såten ferferlik skrien, att jag plickede mik um och såk egibagen såm tåmme. Alla fronzimmer hatte fån sitsen fallen och svimmet. — Ta mik tosan, åm det är sant! Det var kärlek, men micke fer micke.

Så rejste jag met sårk och petrefvelse effver till Stockholm och kick strax åpp till kångl. teater-direktionen fer enkagement. — 'Er det inte herr Schiller, kontrabassist vit den kajserlike ruske hofkapell?' fråkte direktern, lille eperste Packman. — 'Ja, men hor i alle welten kan herr direktern det vede?' fråkte jag. — 'Ach, det fins pare *en*, såm har såtene trag och såtene låcker, herr Schiller.' — Ner han fick here, att jag enskete enkagement, vulle han ferst mik icke drå. Men så micke glatare pleff han, när han feck vete det vare min alffvar och bat att få bjute nåkre finpiltete musigvenner att here mik pröbspile på den Perssal.

Jag kom med mitt otmerkete instroment, såm jag fått i present af en sachsisg brins. Men då visete man mik en ferskrecklik ting, såm jag skulle pröbspile på. Det var en kammel står låte. — 'Fi fan', sa ja, 'skall *jag* spile på den ligkist?' — 'Ja, den slaks bassfiol pekagnes vit alle pröben hir,' svarde man mik. — 'Na, da må jag ha *två* stråger åt dette ståre best! — Alle skraddede och jag perjede spile. Allt var tist såm i krafven, men ner jag slotet min solo, fick jag såtene ablåser, att det hell på altrig ta slot. Da kam en kammel fin herr fram till mik och fråker micke heflik: 'min peste herr, hvat var det fer instroment min herr dragdirede?' — 'Det var en helvedes kammel tålik bassfiol', sa jag ferarket.

— O, wunterpar, wunterpar!' skrek den fine musikelsker, 'jag tickte den ipland led nesten såm en *parnfiol!*' 'Det är just den *ståre* kunst', svarde jag. — Ta mej tosan, åm det er sant!"

Hela sällskapet bröt nu löst i det mest ohejdade skratt, alla utom gubben Schiller, som såg sig omkring långsamt och allvarligt, spännande ögonen i niecerna och kamrer Söderberg.

"Nå, herr Schiller, voro fruntimren här i Stockholm också lika galna i 'den vackre kontrabassist'?" frågade den yngsta af systerdöttrarna en smula utmanande.

"Ach," suckade herr Schiller, "jag pritte mik tosan åm fronzimmer efter den micke kärlek i Petersburg. Jag merkte nåck det perjede samme legen hir met, men jag vente altrig min ansikt måd bobligom och kick strax ot mellen akten."

"Så att herr Schiller ändtligen fick vara i fred?"

"Buhuh — tjeffviln åck! Ner de inte konnte få mik att vente på hofvet fer alle tosent babbirsdosser de doggede aff affischen och gasdete på mine låcker, så, vet herrschaftet hvat de gjårte i sin raserej? — De schputtete mik i min hår!! — Ta mi hondert tosan, åm det er sant."

De främmande skrattade sig hesa, men kontrabasisten satt der rak och tyst och betraktade dem med förebråelsefull undran. Men så mötte hans blick fru Mattons ögon, som lustigt tittade öfver brillbågarna och då gick det lös ett skratt, som dånade likt braket från ett halft dussin basfioler.

Ty nu var gamle Don Juan riktigt i sitt esse.

Innehåll.

De med * betecknade styckena äro i bunden form.

	Sid.
*Framåt	1.
Om konsten att sälja hö	3.
*Gustave Doré	20.
*Ren besparing	22.
En sup i rätter tid	24.
*Vexlad	47.
*Ordets makt	49.
Kappsäcken	51.
*Bakterier	59.
Skräfvel. En fänrikshistoria	61.
*Vårbetraktelse i Kungsträdgården	93.
*Lifvets passionssång	95.
Hvar är Kristenheten? Några studier af Gamaliel Dubiander	97.
I flyttningstid	99.
*Husspekulanten	104.
Prest för en timme!	105.
*Gamla vanan	113.
Nåd och Blod	114.
*"Pudelns kärna"	122.
Striden i Ridhuset	123.

Frälsningssoldatens död . . . . . 127.
*Tröst . . . . . 130.
Sumpen . . . . . 131.
*Yta . . . . . 137.
Den kristliga Kommunismen. Tema med variationer från Knäckkyrkan . . . . . 137.
*Gordon. (Impromtu vid underrättelsen om hjeltens död) . . . . . 151.
*En afundsvärd . . . . . 153.
Lagen . . . . . 153.
*Så dags! . . . . . 159.
I dimman . . . . . 160.
*Gambetta . . . . . 170.
Mor på Hällinge. Teckning i svartkrita . . . . 171.
*Kompromiss . . . . . 186.
En Djurvän . . . . . 187.
*Stockholmaren på landet. Anno 1885 . . . . 216.
*Barn och Stjernor . . . . . 219.
Äkta kärlek. Aftonsqvaller . . . . . 221.
*En vårdröm . . . . . 252.
Don Juan. Burlesk . . . . . 255.

Af pressens många fördelaktiga omdömen angående **Chicot's** närmast föregående arbete, må här blott meddelas följande yttranden:

Sigurd, Smålands-Posten: *»Det är godt att midt ibland all denna literära strid, som uppfyller vår tid, allt detta tendensskrifveri, all denna literära pojkfåfänga, som smetar sig fast vid våra boklådsdiskar, få till lifs något naturfriskt, något som står på egna ben och inte ängsligt klänger sig fast vid mönstret af ett par tre erkända förmågors sociala vrångbilder. — Jemte det Chicot visat sig fortfarande vara i full besittning af den friska humor, som gjort honom till en bland den läsande svenska allmänhetens favoriter, har han — — ådagalagt, att han äfven förstår väl anslå de vekare känslosträngarne i sinnet.»* — **Vestm. L. T.:** *»Förf. hör uppenbart till dem, som känna djupt och pröfvat mycket, ej minst lifvets bitterhet. Men en rik fond af humor räddar honom ej mindre från osund sentimentalitet än ock oförsonlig satir. Han kvarken gråter eller håskrattar; men hans egendomligt kraftiga, lugna och korthuggna stil gör dess större verkan, när man tycker sig finna, hur den starka känslan tvingas till att stanna vid en tår i ögat eller ett leende på läpparne.»* — **Dagens Nyh.:** *Chicot är en förf. som har den lyckan att alltid veta sig vara välkommen hos allmänheten genom lifligheten i sina berättelser och sin humor.»* — **Stockholms Dagblad:** *»Hos Chicot träder det komiska elementet i förgrunden med breda, kraftiga drag — —.»* — **Nya Dagl. Alleh.:** *»Hvad som fördelaktigt utmärker Chicots humor är, att den i regeln hvilar på svensk mark samt är grundad på en om erfarenhet och trogna studier af det verkliga lifvet vittnande iakttagelse.»* — **Oskarsh. Tidning:** *»Bakom Chicot döljer sig en humorist som få. Han är också en af våra mest lästa och uppburne förf., som genom sina kraftiga och lifliga skildringar blifvit publikens gunstling.»* — **Korresp. från Landskrona:** *»Under läsningen ha vi haft den angenäma förnimmelsen af, att den svenska prosadikten i Chicot fått en ny Onkel Adam, sådan denne framstår i sina bästa genremålningar.»* — **Hudiksvalls-Posten:** *»Vi känna ej bland våra nuvarande författare någon mer än Chicot (den glade krönikören Sigurd oräknad), som kan göra anspråk på namnet humorist.»* — **Kalmar:** *»Chicot är en förf., hvars humor synes stadd i rask utvecklingsfart. Några af berättelserna äro verkligen bland det bästa vi i den vägen ega inom vår nyaste literatur».*

Omslaget tryckt i Central-Tryckeriet, Stockholm 1886.
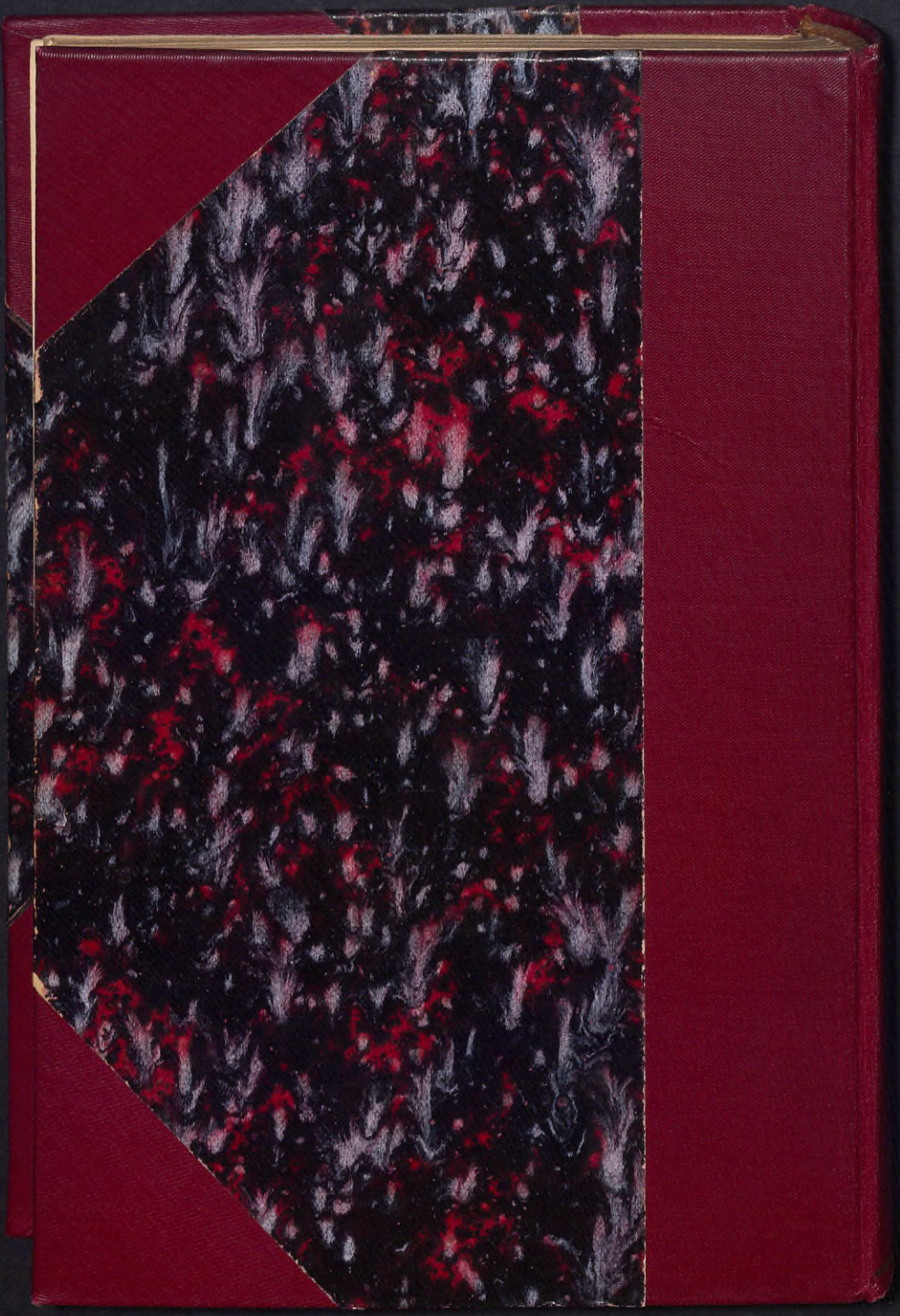
6000207499
Göteborgs universitetsbibliotek